

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber

Japan - Oversigt Kina og Korea - Redigeret af Jens Agger

Den første udgave af dette minileksikon over de orientalske kampformer blev til i 1982 som et obligatorisk materiale ved instruktøruddannelserne i Gentoftes Selvforsvars Klub.

Siden er materialet vokset støt og har fra at være informationsark om begreber og definitioner udviklet sig til et regulært leksikon – ganske vist et mini-leksikon.

De orientalske kampformers oprindelse, indhold, særpræg og udvikling har altid været omgærdet med den mystik, som Østen er blevet hyldet i. Kampformernes solide tag i masseunderholdningsindustrien og vice versa har ofte skabt totalt farceagtige udlægninger og myter, der kan leve op til fantasien i vores egen verdensdels farverige myteverden.

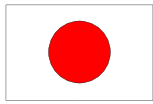
Dette minileksikon er et af de mange bidrag til at få lidt orden i begreberne og få jaget det værste vrøvl ud. Det vrøvl, som for mange udøvere af orientalske kampformer bliver forsøgt bundet på ærmet.

Alle udgaverne er redigerede af stifteren af og formanden for Gentoftes Selvforsvars Klub, Jens Agger, der har trænet ju-jitsu med skiftende flid siden 1958.

Også denne udgave fra 2018 er under revision. Flere afsnit er ved at blive opstrammet.

Jens Agger, juni 2018

Japan

A

Aiki (Jap.) Forening (harmonisering) af sind og krop. Grundlæggende princip i aikido og aikijujutsu om videreførelse af modstanderens bevægelser (trække ved skub, videreføre trækket, og skubbe ved træk, altså at videreføre modstandens skub). Princippet kendes også i begrebet ”ju” i ju-jitsu og judo. (Se *Junori* i dette leksikon).

Det bærende i ordet *aiki* er harmonisering, og anvendes sådan med præcis denne betydning i alle de forskellige brug af ordet (f.eks. aikido, aikijutsu, aikijujutsu). Et godt eksempel er desuden ordets anvendelse i *Aiki inyo ho*, som er en doktrin om sjælelig harmoni, der baserer sig på taoisme og yin-yang.

Ai anvendes også som selvstændigt ord foran en række teknikker og udtryk, at begge udøvere gør noget ensartet. Ordet "ai" optræder i denne forbindelse som et selvstændigt ord og altså ikke som præfiks (forstavelse), hvor det så ofte vil have andre betydninger (som i aiki). I hverdagsbrug anvendes *ai* for at åbne, skubbe for at åbne.

Ki betyder her begrebet indre kraft, indre energi, sind. Inden for en række kampformer udtrykker det både på japansk og kinesisk (chi) begreber som kraft og selvtillid.

Aiki-budo japansk kampsystem.

Tidlig betegnelse på den stilart, som *Morihei Ueshiba* skabte (se *Aikido*) i perioden 1936-42. Også betegnelsen for system under *Daito-ryu*. Et samlet system med våbentechnikker (fortrinsvis træsværd) og ju-jutsu (Aikijujutsu, Aikijutsu). Som i den senere Aikido indgik der mentale øvelser (ki) som led i indøvelse af kampstrategier med hovedvægt på at aflæse modstanderens signaler og hensigter og opfatte den universelle helhed ud fra en zen-buddhistisk tilværelsesopfattelse.

Indtil 1956 betegnelse for *Shinwa Taïdo*, en aikidostilart, der er en sportslig variant af aikido.

Aiki-bujutsu japansk kampsystem. Den oprindelige betegnelse for *Morihei Ueshibas* stilart i perioden 1922-36. Ueshiba opgav betegnelsen, fordi *bu* angiver ”krig”, en association, han ikke ønskede. Valgte derefter betegnelsen *Aiki-budo* (se ovenfor).

Aikido. Oversættelse: *Vejen til koordination af mental energi*. Aikido er et af de orientalske kampsystemer, som i sin oprindelige form ligger fjernest fra vesterlandsk tankegang, fordi det som et af de få er meget trofast over for filosofien bag de såkaldte mentale systemer, også kaldet ”de indre systemer” - modsat f.eks. ju-jutsu som kun består af ”ydre systemer”, indtil ju-jitsu fejlagtigt blev fortolket som en *budo* (se denne). Se desuden under *Ki*.

Aikido er i overvejende grad udviklet fra de klassiske ju-jutsustilarter (se *Ju-Jutsu* og *Bu-Jutsu*) af japaneren *Morihei Ueshiba* (1883-1969) og forelå som første samlede stilart omkring 1922. Først under navnet *Aiki-bujutsu* senere under navnet *Aiki-budo*. Den oprindelige betegnelse for aikido nemlig *aiki-jujutsu* var misvisende for Ueshibas system. Ueshibas brug af dette navn for sit første system har undertiden medført den misforståelse, at Ueshiba var skaberen af Aiki-jujutsu. Det er klart forkert, fordi ju-jutsu-stilarten *aiki-jujutsu* havde eksisteret i århundreder før Ueshibas fødsel, og var en af inspirationskilderne til hans system.

Ueshiba havde før grundlæggelsen af sit eget system studeret omkring 200 kampsystemer nøje, også ikke-japanske, f.eks. Wu-shu, der er fællesbetegnelse for de kinesiske systemer. Under udformningen af det tekniske indhold koncentrerede han sig især om de gamle ju-jutsuskoler: *Daito-ryu-Aiki-jutsu* og *Kito-ryu* og bu-jutsuskolerne: *Ken-jutsu* ("sværdets kunst" samuraiens fornemmeste våben og stilart) og *Yari-jutsu* (kunsten at anvende spyd i kamp).

Aikido er et rent defensivt system, det betyder også, at det er en forudsætning for udførelse af teknikkerne, at der er et påbegyndt angreb.

Mange af aikidoens kast og enkelte af undvigelseerne er blevet optaget i flere moderne ju-jutsustilarter. Man kan sige, at de er vendt tilbage til ju-jitsu'en i en modificeret form, og går harmonisk sammen med ju-jitsu'en i filosofi, taktik og bevægelser.

Selve navnet aikido henviser til den mentale del af systemet, som anses for ligeværdigt, hvis ikke mere betydningsfuldt end den kampmæssige. De fundamentale principper i aikidoens teknikker er gennem skub eller træk at føre angriberen ind i en cirkulær bevægelse (betegnet *tenkan*) eller at bevæge sig ind mod angriberen (*irimi*). Kastene er ofte af en hvirvlende bevægelse og udgør sammen med låseteknikker mod arme og håndled grundlaget i forsvaret.

Selve grundsystemet skal opfattes som en videreudvikling af den klassiske aiki-jutsu, som var et gammelt ju-jutsusystem, og aikido bliver derfor accepteret som en klassisk stilart i modsætning til den samtidige *karate* (samtidigt betyder i starten af 1900-tallet, hvor både aikido og den meget forskellige japanske karate så dagens lys for første gang).

I 1942 fjernede Ueshiba ordet "bu" ("krig") i den oprindelige betegnelse *Aikibudo*, da han mente, at ordet "bu" kunne give misfortolkninger om hensigten med kampformen. Så navnet Aikido stammer altså så sent som fra 1942. Der findes flere hovedskoler, altså stilarter, under aikido, som har brudt med Ueshibas hovedskole, *honbuen*, der ligger i Tokyo. De vigtigste er *Yoshinkai-ryu* (der specielt har hovedvægt på realistisk kamp fremfor fortrinsvis mental udvikling gennem kamp) og *Korindo-ryu*. Ueshibas stilart og traditioner er ud over i *honbuen* videreført i Aikido Kumano Juku Dojo i Shingu af *Michio Hikitsuchi* (1923-2004), der blev tildelt 10. Dan af Ueshiba.

I sin undervisning lagde Ueshiba stor vægt på at formidle selvforståelse i en universel sammenhæng og skrev en lang række *doka* (se dette), vers i klassisk japansk tradition over åndelige emner, for at klargøre aikidoens formål og indhold og kravene til udøveren. Det er umuligt at løsrive den klassiske aikido (den her beskrevne) under Ueshiba og hans efterfølgere fra den tilværelsesopfattelse, som beskrives i disse *doka*, og som tager et vigtigt afsæt i zen-buddhismen.

I Japan er der i dag over 30 forskellige aikidostilarter. I Vesten dyrkes endnu flere stilarter, der i visse tilfælde kun har en fjern lighed med den japanske aikido (som man ser det i de fleste orientalske kampformer, dyrket i Vesten).

Aikijujutsu er en kampform, som blev grundlagt omkring år 1120 og har med betydelige ændringer i tidens løb været udøvet siden. Systemet indgik som udgangspunkt for *M. Ueshibas* udvikling af *aikido*.

"Aiki" (se ovenfor) dækker: Koordinationen af mental energi. Måltrettet mental energi.

Koncentration af de psykiske kræfter. Er baseret på at anvende den "indre energi" (*ki*) i harmoni (*ai*) i overensstemmelse med kampens krav og vilkår.

"Aiki" er således en betegnelse for et princip for anvendelse af kroppen som et våben i kamp (altså som et våben i stedet for fx sværd) i lighed med den betegnelse, som man anvender i "*ju*" (se dette), der også angiver et princip for brugen af kroppen som våben.

Aiki angiver den mentale kontrol over angriberen gennem koncentration af de psykiske kræfter, hvor *ju* angiver en fysisk eftergivenhed, hvor de begge fortrinsvis baserer deres overvindelse af fjenden

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 3 / 80

gennem modangreb. Aikijujutsu er udledt af kenjutsu (sværdkunst). De oprindelige skolers teknikker er forsvundet nu. Den mest kendte af de gamle jujutsuskoler var *Daito-ryu* (se dette), som stammede fra den klassiske aikijujutsu. I dag er aikijujutsu og daito-ryu snævert forbudne. Aiki-jujutsu opfattes i almindelighed som en modsætning til de blødere og cirkulære bevægelser i Aikido.

Disciplinen eksisterer også som "Aiki-jutsu", men er en disciplin, hvor "aiki" kombineres med "ju-princippet" (*junori* – se dette).

Aiki-jutsu. Gammelt japansk ju-jutsusystem der blev dyrket i Daito-ryu (gammel Ju-Jutsuskole). Udgør grundlaget for vor tids aikido (se ovenfor under *Aikijujutsu* og *Aikido*).

Aikikai (Aikikai) The Aiki Association. Hovedorganisation for aikido. Grundlagt af *Morihei Ueshiba* i 1945. Omfatter også Aikikai Foundation og International Aikido Federation (IAF). Hovedkvarter i Tokyo.

Ainu (oversættelse "menneske" eller "mand") i dag fællesbetegnelse for de oprindelige etniske grupper i det nordlige Japan. Adskiller sig racemæssigt fra japanerne, antages at tilhøre den kaukasiske race (hvide race). Dette er der dog i dag nogen tvivl om. Ydre træk er kraftig hårvækst og kropsbehåring, "runde" øjne og højere statur. Fortrængt til øen Hokkaido, hvor der i dag er omkring 25.000 ainuer tilbage. Har været udsat for en konstant diskrimination fra japansk side. Socialt rangerede ainuerne helt op i vor tid som laveste gruppe på lige fod med *eta* ("kasteløse", "udstødte" - se under *Eta*). Specielt i løbet af 1800-tallet, hvor japanerne koloniserede Hokkaido, smuldrede den traditionelle livsform, og ainuerne blev langsomt en del af Japan. Dog først officielt anerkendt i 2008.

Vigtigste erhverv i området er i dag turisme. Ainusproget forsvandt fra daglig brug så sent som i midten af 1900-tallet, og tales i dag stort set kun af meget gamle ainuer.

Siden 1970'erne har der været bevægelser for at bevare dele af den gamle kultur.

Anza siddestilling (skrædderstilling) se under *Seiza*.

Ashi ate jutsu kunsten at angribe sårbare punkter med spark eller tramp.

Ashi garami låseteknikker mod benene. Spærring af benet ved at sno eget ben om modstanderens.

Ashi gatame benlåse mod knæ og fodled.

Ashi waza benteknikker, fortrinsvis i forståelsen benkast.

Atama-geri hovedstød. Anvendelse af hovedet ved angreb fremad, "skalle" (*mae-atama-ate*), sidelæns (*yoko-atama-ate*) og baglæns som nakkestød (*ushiro-atama-ate*).

Ate slå, ramme (betegnes også *atemi*).

Atemi-waza (ate-waza) kunsten at angribe sårbare punkter (*kyusho* se dette) med slag, stød, spark eller tryk. Indgår som en væsentlig del af angrebsmetoderne i adskillige kampsystemer, f.eks. den oprindelige karate. Havde mindre udbredelse i de klassiske japanske kampsystemer, hvor våbenbrug var dominerende. Slag eller spark havde en begrænset effekt i kamp mod en bevæbnet og rutineret våbenbruger, der desuden som hovedregel var iklædt kropsbeskyttelse, f.eks.

rustning, der beskyttede mod naturlige angrebepunkter med slag og spark. Indgår i dag som en meget vigtig del af de nyere ju-jitsustilarter, hvor hurtig kontrol med angriberen gennem systematiske angreb mod angriberens vitale dele og smertepunkter udgør en vigtig grundstamme i systemerne. Angreb mod sårbare punkter indgår i f.eks. i flere kinesiske og traditionelle koreanske kampsystemer. Det er da også fra disse systemer, de nyere japanske "tomhåndssystemer" har hentet inspiration til en opdatering af atemi-waza som en hovedsøjle i systemerne. Opdeles som hovedregel i "ufarlige" (hvor smerte og belastning er mål) i nogle kampsporter og i junior-systemer (f.eks. selvforsvar for børn) og i "farlige" (hvor fremkaldelse af choktilstand, besvimelse, ødelæggelse af kropsfunktioner, m.v. er mål). De systematiske angreb på sårbare punkter indgår i et stort antal kampsystemer fra stort set samtlige østasiatiske og sydøstasiatiske lande. Se desuden under "*Ju-Jitsu - Historie og udvikling i grove træk*" sidste afsnit.

B

Ba-jutsu. Japansk ridekunst. Kaldes også *Joba-jutsu*. Anvendelse af bue, sværd, spyd og lanse til hest. Var kun tilladt for højt rangerende bushi (adelige krigere af samuraikasten).

Bo lang stav minimum 155 cm. lang. Sædvanligvis i brugerens kropshøjde.

Bodo se Jodo. (Bojutsu). Kamp med lang stav.

Bogu beskyttelsesdragt anvendt ved fuldkontakt konkurrencer i *kendo*, *naginata-do*, *sojutsu*, *jukendo* og i visse karate, f.eks. Okinawa Kempo. Dragterne er forskellige i forhold til sporten, f.eks. er bogu til *jukendo* og *sojutsu* kraftigere end til de øvrige sporter.

Kendo: "Sværdets vej", sportssværdkamp. *Naginata-do*: "Lansens vej", sportskamp med lanse. *So-jutsu*: Spydkamp. *Jukendo*: Sportskamp med trægevær med påsat træbajonet.

Bokken (også betegnet bokuto). Træsværd. Indgik i sværdtræning af samuraier og i dueller mellem forskellige kenjutsustilarter.

Brasiliansk Jiu-Jitsu variation af ju-jitsu som sportskonkurrence med hovedvægt på gulv-arbejde, dvs. låse- og holdeteknikker i liggende kamp. Må anses for et judoinspireret bryde-system. Skabt af japaneren Mitsuyo Maeda (1878-1941), elev hos judoens grundlægger *Jigoro Kano*, *Kodokan*. Emigrant i Brasilien og medskaber af japansk koloni i Brasilien i 1920'erne. Første skole oprettet i 1925. Videreført af en skotsk emigrant i Brasilien, Carlos Gracie (1902-94). Systemet er et af mange eksempler på bevidst at bryde de stive traditioner og manglen på udvikling og tilpasning i de klassiske japanske ju-jitsusystemer. Brasiliansk Jiu-Jitsu har ikke nogen stor udbredelse og har en behersket anerkendelse inden for den internationale ju-jitsuverden, især på grund af fokuseringen på sportskonkurrence (se afsnittet under *Sports-konkurrence*) og på grund af den ensidige vægtning af liggende kamp.

Buddhisme en af de store verdensreligioner. Opstod i Nordindien omkring 500 f.v.t. Grundlagt af fyrstesønnen Siddharta Gautama - fik senere tilnavnet Buddha. Der blev udviklet tre store hovedretninger, der fandt udbredelse i det østlige Asien. Buddhismen forsvandt stort set fra Indien omkring 1200-tallet.

Buddhismen kom til Japan med en kinesisk kulturstrøm omkring 500 e.v.t., først omkring 1100-tallet var religionen udbredt til hele befolkningen. Buddhismen indgår i dag som den ene af de tre nationale religioner: Buddhisme, *kongfuzianisme* (begge fra Kina) og den oprindelige japanske religion *shintoisme*. (Den kristne kirke har anslået omkring 1 mio. udøvere i Japan ud af ca. 126 mio. indbyggere).

Et bærende element i buddhismen er, at mennesket er henvist til sig selv i sin søgen efter frelse. Hverken guder eller religiøse handlinger kan påvirke den enkeltes skæbne. Det er menneskets egne handlinger, der afgør dets skæbne. Man skal søge efter midelvejen i tilværelsen, undgå et liv i sansenydelser og undgå et liv i selvplageri. Midelvejen skal føre til vækkelse af forstanden og sindsro, til erkendelse, klarhed og til nirvana. Nirvana er målet for den religiøse stræben, og betyder "udslukkelse". Man kan ikke påvise nirvana, men ligesom vinden, der ikke kan gribes eller ses men dog eksisterer, sådan eksisterer nirvana også. Midelvejen, som Buddha betegnede "den ædle ottedelte vej", baseredes på: Den rette anskuelse, ret beslutning, ret tale, ret handlemåde, ret levevis, ret stræben, ret eftertanke og ret selvforydelse. Lidelse og lidelsens ophør i menneskets liv spiller en afgørende rolle.

Buddhismen bygger på, at et individ indgår i en række eksistenser, hvor den nuværende eksistens skaber betingelserne for den kommende eksistens. Summen af gerninger følger individet fra eksistens til eksistens.

Ifølge buddhismen består et individ af fem bestanddele eller "grupper": 1. den materielle form, 2., følelsen, 3. forestillingerne, 4. anlæg og drifter og 5. bevidstheden. Vejen til frelse er lang og besværlig, der for at opnå den kræver store åndelige kvaliteter, der opnås gennem flere eksistenser. Disse kvaliteter opnås gennem den ottedelte vej, hvor selvforydelsen gennem meditation fører mod erkendelsen.

Der er en række store skoler, retninger, inden for buddhismen. I Indien blev den fortrængt af hinduismen, men fik en stor opblomstring i de østlige og nordøstlige nabolande. I løbet af 1900-tallet har buddhismen dog fået en vis placering igen i Indien, ikke mindst blandt de kasteløse indere. I vesten har buddhismen etableret en række centre og har vist sig i mange forskellige udtryk, også mere bizarre.

De først kendte gengivelser af Buddha er fra ca. 100 e.v.t., dvs. 500-600 år efter hans død. Gengivelserne har et tydeligt hellenistisk præg, der er bevaret i mange buddhafigurer. Se desuden *Zen*.

Bu-do ('krigens vej' eller 'krigerens vej'), Ju-do ('den eftergivende (milde) vej'), Ken-do ('sværdets vej') eller Kyu-do ('buens vej'). Alle budo-systemer har et Jutsu-system som model, i nogen grad med karate som undtagelse, fordi karate ikke er et oprindeligt (klassisk) japansk system og derfor ikke har et jutsu-system som udgangspunkt. Se under *Do* og *Jutsu*.

Er i dag den populære fælles betegnelse for de japanske sportslige kampformer (karate, judo, kendo, m.v. samt i praksis "sports-ju-jitsu" og aikido). Dækker kun Japans og ikke andre landes systemer. Således er f.eks. den koreanske kampsport taekwondo eller de mange kinesiske systemer ikke budo. Betegnelsen bliver undertiden fejlagtigt anvendt for alle de orientalske kampsporter. Ju-jitsu (ju-jutsu) henregnes ikke under budo. De sportslige konkurrencer i budo (ikke i jutsusystemer) kaldes med en fælles betegnelse *Shiai* ("mesterskaber") som individuelle kampe eller holdkampe. F.eks. Soatari-shiai (klubkamp hvor alle kæmper mod hinanden), Koten-shiai (individuel konkurrence uden holdopdeling. Der kæmpes indtil sejr eller uafgjort), Tentori-shiai (mesterskabskamp, hvor kun vinderen fortsætter), Kohaku-shiai (Rød-hvid holdkamp. Ene hold med rødt det andet hvidt (eller intet) bånd om deres bælte), Kaikyushiai (hvor modstandere af samme grad kæmper sammen), Shin-kyushiai (konkurrence til

kyuforfremmelse) og Tsukinami-shiai (månedlig dojokonkurrence). Se også under: *Sportsform - Budo og jutsu som konkurrencesport*.

Personlig udvikling gennem budo. Elementet af personlig udvikling, som er vigtigt i f.eks. aikido og i visse ju-jutsusystemer lægger vægt på "konkurrencen med sig selv" og ikke i en konkurrencesport om ydre hæder ved at besejre andre ud fra et sæt af regler. Dette element af personlig udvikling et vigtigt forhold i den klassiske Budo, hvor fordybelse og forståelse af sig selv er en grundlæggende forudsætning for udøvelsen og for den personlige udvikling, som anses for helt afgørende vigtig i en lang række af de japanske budoformer, men i mindre grad i jutsuformerne (som ret beset var kampteknik for overlevelse) og i sportsformerne.

Der skelnes imellem den klassiske budo, som specielt var rettet mod mental træning ved hjælp af kampteknikken og *gendai budo* (moderne budo) - også betegnet *shin-budo*, som dækker budoformerne, der er udviklet i og efter *Meiji-perioden* (1867-1912). Den klassiske budo betegnes *kobudo* (gammel budo), selv om mange systemer, der i dag anerkendes som kobudo faktisk ikke opfylder kravene til betegnelse, f.eks. judo, aikido, karate der alle er fra efter *Meiji perioden*.

Budokan (Nippon Budokan). Hovedcenter for træning og konkurrencer i japanske sports-former for budo, judo, kendo, kyudo, sumo, naginata-do, shoringi kempo (en videreudvikling efter kinesisk inspiration fra den kinesiske shaolin boksning, det klassiske japanske kempo og aiki-jujutsu), karate og jukendo (bajonetkamp) - og aikido. Ju-jutsu er ikke omfattet, da det ikke er en do-disciplin (se *Do og Jutsu*).

Nippon Budokans center blev bygget fra 1962 til 1964 på området for det gamle Edo slot i Tokyo. Centret bliver ledet af den Japanske Budo Organisation (the Japanese Budo Association). Se desuden *Butokukai*.

Bugei (Jap.) Betyder "krigens kultur" eller "kampens kultur". Betegnelse for samuraiens sammensatte kampsystemer og den samlede uddannelse i en række bu-jutsusystemer. (Se nedenfor under Bu-jutsu). Bu-jutsusystemet er altså betegnelsen for ét system rettet mod normalt ét våben, og systemet tager navn efter våbenet, hvor Bugei er sammensat af en række kampformer samlet i en overordnet kampmæssig strategisk og taktisk sammenhæng. Den kampmæssigt alsidige uddannelse af den professionelle kriger, bushi eller samurai, omfattede derfor en lang række bu-jutsusystemer, sat sammen til en helhed under de forskellige bugei-retninger. En professionel kriger kan naturligvis ikke nøjes med at lade sig uddanne i ét våben, i ét system, men måtte beherske et ganske stort antal bu-jutsusystemer for at kunne overleve. Alsidighed og tilpasning er betingelserne for at overleve i krig. Disse sammensatte bugei-systemer bestod typisk af 10-15 bu-jutsu-kampsystemer, der var samlet i forskellige kampstilarter, ryu, i en lang række bugei-skoler. Dvs. militære uddannelsessteder for nærkamp. Disse blev oprindeligt udviklet og udøvet i familie-organiserede grupperinger eller stilarter (ryu). Senere kom ikke-slægtsrelaterede grupper til (ryu-ha). Der opereres med 50 hoved-systemer inden for Bugei, men det er sandsynligt, at flere end 7.000 sammensatte stilarter har eksisteret og har været beskrevet. I dag anvendes betegnelsen for en kamptræningsskole, der træner de klassiske systemer men uden et egentligt krigsmæssigt formål. Et eksempel på en af disse bugei-skoler er *Kashima Shinto-ryu (Bokuden-ryu)*, der blev grundlagt omkring 1530, og som stadig stort set træner i overensstemmelse med de klassiske principper og i de klassiske systemer. I dag underviser denne skole i 12 bu-jutsu-systemer, bl.a. ju-jutsu, klassisk japansk boksning (kenpo og ikke karate), sværdfægning, spyd, kniv, små knivkastevåben, mellemlang stav. De fleste bugeiskoler (med en

lang række naturligt supplerende bu-jutsusystemer) er i dag tilpasset efter tidens udvikling men vil kun i ringe grad omfatte do- eller sportsformerne, der samles under Budo, der trods sine mange betydninger også dækker for skoler, der træner flere sportsformer. I praksis er der en glidende overgang mellem bugei-skoler og budoskoler i dagens Japan.

Bu-jutsu (krigens teknik eller kampens metode). Japansk.

Fællesbetegnelse for den japanske samurais ca. 50 forskellige kampsystemer. F.eks. ju-jutsu, ken-jutsu. Systemet bar navn efter sit våben (ken=sværd, jutsu=kunst i forståelsen teknik). En undtagelse er "Ju-jutsu", som er en fælles betegnelse for en række nærkamp teknikker uden et specifikt våben som det bærende for teknikkerne og systemets udøvelse. *Koryu-bujutsu* omfatter de klassiske japanske samurai kampsystemer baseret på våben (ikke Okinawa-systemer og ikke ninjutsusystemer). De fleste systemer indeholdt en række kampsystemer, alle med våben, idet en samurai end ikke sovende var adskilt fra sit våben. Først i Edo-perioden (ca. 1600-1868) skete der en specialisering i et eller et par våben, ligesom ikke våbenbårede systemer som ju-jutsu blev optaget i bujutsuen og trænet som "supplerende" teknikker. Dog var ju-jutsu heller ikke uden våben, blot ikke et specifikt, ud over *kakute*, en jernfingerring med jernspidser. Ofte to ringe, en på tommelfinger og en på langefingeren til brug ved greb. Indgik i flere ju-jutsustilarter.

De vigtigste bu-jutsusystemer er:

Ba-jutsu Ridekunsten. Kamp til hest (se Joba-jutsu).

Bo-jutsu Stavkunsten (Bo: en kropslang stav over 1,5 m.). Trævåbnene var ikke oprindelige Bu-jutsu-systemer og Bo-jutsu bør reelt ikke opføres som en bu-jutsu. (Se under Jo-jutsu).

Chigirili-jutsu Kugle og kæde på kort stav.

Chikujo-jutsu Belejnings- og befæstningskunst.

Fuki-bari Kunsten at puste små nåle med munden.

Gekigan-jutsu Kugle og kæde.

Genkotsu angreb mod vitale punkter.

Hayagake-jutsu bevægelsesteknik for at øge hastighed ved gang og løb.

Hojo-jutsu Kunsten hurtigt at binde en fjende.

Hojutsu Artillerikunst.

Iai-jutsu (Iai-do) Kunsten at trække sværdet.

Joba-jutsu Ridekunsten.

Jo-jutsu (Jo-do) Stokkekunsten (Jo er en stok mindre end 1,5 m. almindeligvis til armhule.

Trævåbnene var ikke oprindelige bu-jutsu-systemer og Jo-jutsu bør reelt ikke opføres som en bu-jutsu.

Gælder også for Kon og Hanbo, der heller ikke er samuraivåben, men kan dog forekomme i Ju-Jutsu. (Se under Jodo).

Kon: Stav af længde svarende til underarms- til armlængde.

Hanbo: (Hambo). Stav i spadserestoks længde.

Ju-jutsu (Ju-do) Våbenløse kampsystemer. Med våbenløs forstås uden anvendelse af klassiske bu-jutsuvåben. Ju-jutsu har flere små våben. (Se under Ju-Jutsu).

Juken-jutsu Anvendelse af bajonet i kamp.

Jutte-jutsu Kunsten at anvende en Jutte (kort dolklignende våben med stump spids med en eller to gafler). Anvendtes til at parere sværdhug. Svarer til Okinawas Sai. Blev især anvendt af fyrsternes politibetjente.

Karumi-jutsu teknikker til at løfte sig selv ved spring, klatring og undvigelsesspring.

Ken-jutsu (Ken-do) Fægtekunsten. (Se under Kendo og Iaido).

Kito Nærkamp uden våben (gammel ju-jutsuskole).

Kumi-uchi kunsten at brydes i rustning (slagsmål).

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 8 / 80

Kusarigama-jutsu Kunsten at anvende sejl og kæde. **Kyu-jutsu** (Kyu-do) Bueskydningskunsten.

Manrikigusari-jutsu Kunsten at anvende en kæde med vægte i hver ende.

Naginata-jutsu (Naginata-do) Kunsten at anvende hellebard.

Sasumata-jutsu gaffelformet stav til fastholdelse af modstander.

Senjo-jutsu Taktisk opstilling, gruppering, opmarchingering, indsættelse af militære enheder

Shuriken-jutsu Kunsten at kaste med kasteknive.

Sodegarami-jutsu lanse med pigge for at fange modstanders ærme og fastholde ham.

Suiei-jutsu kunsten at svømme og kæmpe i vand i militær udrustning (kampsyvømning).

Suijohoko-jutsu Kunsten at krydse vand.

So-jutsu (So-do) Spydkunsten.

Sumo Sværvægtsbrydning. Oprindeligt en krigsdisciplin. (Se under Sumo og Sumai).

Tessen-jutsu Kunsten at anvende den jernbeslåede vifte.

Tetsubu-jutsu Kunsten at anvende en lang jernstang.

Uchi-ne Kunsten at kaste pile med hænderne.

Yari-jutsu Spydkunsten - spyd anvendt i kamp.

Alle omfattet af *Hi-Jutsu* ("hemmelig kunst"), dvs. skoler (Ryu) hvor systemerne blev strengt hemmeligholdte.

De vigtigste af bu-jutsu-systemerne er beskrevet kort i afsnit under deres navn.

Der skelnes imellem den klassiske bu-jutsu, som var kampteknikker på liv og død og alene tilgængelige for samuraien og *gendai bujutsu* (moderne bujutsu) - også betegnet *shin-bujutsu*, som dækker bujutsuformer, der er udviklet i og efter Meiji-perioden (1867-1912). Den klassiske bujutsu betegnes også *kobujutsu* (ko = gammel).

Buke betegnelse for den militære adelsklasse, samurai. Omfatter alle klasser af samuraistanden fra laveste ashigaru (fodfolk) til *daimyo* (lensherren).

Bushi adelig kriger af samuraikasten. Et andet navn for samurai. En bushi var handlingsmennesker, der var opdraget og trænet til kamp. De tilhørte deres herre til hvem de svor livslang troskab. "Vi vil ikke dø fredeligt, men vi vil dø ved vor herres side". Ved siden af deres krigshåndværk skulle en bushi mestre kunstbetonede håndværk, f.eks. blomsterarrangement, te ceremoni, kalligrafi, litteratur eller tegne/malerkunst. Som beskrevet allerede af den første krigsherre under *Tokugawa-perioden* (*Edo-perioden* 1603-1867) forventes der en ordentlig og kultiveret adfærd fra en bushis side. Ganske vist have han ret til at dræbe en person på et lavere socialt niveau (landmænd, handelsmænd og håndværkere), der krænkede ham. Hans adfærd blev kun reguleret af *Bushi-do* (se nedenfor). I Vesten er bushido'en ofte uretfærdigt blevet beskrevet som en grusom og uansvarlig dræber, i virkeligheden var det mere undtagelsen end reglen, selv om der også var tale om håndfaste og dygtige professionelle og højt privilegerede krigere. Se desuden under *Samurai*.

Bushi-do, krigerens vej, er vejen til et moralsk stade, der må danne grundlaget for udøvelsen af krigerhåndværket. Den moralkodeks, som dannede grundlaget for den japanske samurais æresbegreber og leveregler fra omkring 1600-tallet og frem til opløsningen af samuraistanden i 1868. Regler for at kunne leve og ikke mindst dø.

Bushi-do var aldrig en nedskrevet kodeks, men indgik som klart indforståede og accepterede etikette for "god" og "dårlig" optræden og adfærd. Disse regler går langt tilbage i det 12. århundrede. Fra 1600-tallet begyndte de etiske rammer at blive strammere, og fungerede nærmest som en "moralisk spændetrøje" for krigerstanden, forstået som kravene til en ærefuld, hensynsfuld, samfundsnyttig og kultiveret optræden med solidt kendskab til kunst og finkultur. Dette føjet sammen med et naturligt forhold til en hurtig og voldsom død. "Lad aldrig tanken om et langt liv bemægtige dig". Igennem det 17. og 18. århundrede, ja faktisk op i det 19., var det almindeligt at opfatte den adelige kriger som ædel, ren (af sind), hensynsfuld, velopdragen, kultiveret, patriotisk, loyal med en indiskutabel selvkontrol, høflig og hensynsfuld optræden. I den lange fredsperiode sidste århundrede (ca. 1750 til ca. 1850) blev lediggang et alvorligt problem for de etisk svageste bushi. De stærke udnyttede tiden til "selvperfektion" fremfor tidligere "selvbeskyttelse" og udvikling af deres kulturelle, kamptekniske og mentale egenskaber. Andre forfaldt til drikkeri, fester, horehuse, slagsmål og kriminalitet, fordi de ikke havde personlig styrke nok til at udvikle sig selv. De kunne blive tvunget til *seppuku*, ceremonielt selvmord for genopnåelse af tabt ære. Andre blev ofte afskediget fra deres krigsherrer og landede som Ronin, herreløse bushi, ofte i røverbander. Men langt den største del brugte deres rige evner og kunnen på bl.a. at udvikle den nye budo, "krigerens vej", som en udvidelse af deres færdigheder på slagmarken. Budo medvirkede til at forstærke en efterlevelse af samfundets naturlige krav til en ansvarlig krigerstand med en næsten urørlig social status, samlet om en fælles ansvarsfølelse, stolthed over deres nationalitet og sociale stand.

Bushis moralkodeks, Bushido, kan bedst beskrives som syv grundlæggende leveregler, som enhver med magt - og ikke mindst enhver kriger - nødvendigvis må efterleve for ikke at være en forbryder. De syv regler er: Retfærdighed, mod og tapperhed, menneskekærlighed, høflighed, ærlighed, æresfølelse, loyalitet. Bushido er i dag det etiske grundlag for udøvelse af alle jutsu-systemer (som modsat sportssystemerne ikke har egentlige regler for udøvelsen) og et vigtigt pejlemærke for budo-udøverne (kampsportsfolkene). Se *Dojo-disciplin*.

Faktisk havde disse etiske normer en alment opdragende betydning også på andre samfundsklasser, som selvfølgelig kopierede krigeradelens værdinormer og adfærd og førte blandt andet til for alt i verden at undgå fejl i adfærd. Som sådan var bushido medvirkende til en almindelig højnelse af de moralske værdier og især til, at høflig og anstændig optræden blev betragtet som en forudsætning for social accept.

De klassiske ridderidealer, bushido, blev altså udviklet i Japans middelalder, Chusei ca. 1100-1500, og nåede deres højeste niveau i 1600-1700-tallet under Tokugawa-shogunatet (1603-1867). Se under *Samurai*. Bushido dannede rammen for det japanske begreb *Gishi*, en gentleman, en mand af ære, høflig, kultiveret, dannet, modig og hensynsfuld. Ligesom i den vestlige opfattelse af en gentleman eller et rigtigt mandfolk. Ridderidealene over hele verden har stort set det samme indhold, og kravene til "en mand af ære" er ret beset ens uanset hvor på kloden, man befinder sig.

Gennem tiderne har bushido haft forskellige betydninger og vægtninger for specielt de adelige krigere, faktisk helt op til slutningen af 2. Verdenskrig, som et af mange omdrejningspunkter også for den nationale selvfølelse, stolthed og selvforståelse, der startede under den nationale genfødsel omkring 1900 og stærke afstandtagen til vestlige leve- og samfundsformer.

Bushido betegnes også som *Buke Shohatto* - lovene for krigerfamilier, dvs. samurai-familier.

Butokukai (Dai Nippon Butokukai) beliggende i Kyoto. Japansk organisation til fremme af udbredelsen af de japanske *bu-jutsu*-systemer. Grundlagt 1895 i Kyoto. Var et af redskaberne til oprustningen i Japan før Stillehavskrigen. I sin storhedstid fra 1930'erne til 2. Verdenskrig kunne organisationen tælle over 2 mio. sortbælter og ca. 200.000 instruktører. Blev forbudt af de amerikanske besættelsesstyrker efter 2. Verdenskrig. Forbuddet blev ophævet igen i 1952, men organisationen vandt ikke den tidligere store betydning.

Butokuden (Dai Nippon Butokuden) etableret i 1899 for bevarelse af den klassiske japanske *bujutsu*. **Dai Nippon Butokuden Bujutsu Senmon Gakko** (Great Japan Martial Virtues Association Martial Arts Speciality School) i Kyoto er instruktør træningscenter etableret i 1911 på Butoku-dens område.

Se desuden *Budokan*, som på flere måder er den tilsvarende organisation for *Budo*.

Bælter. Se under Kyu, Mon og Dan.

C

Chudan midten, området fra livet til halsen.

Chudan tsuki et ligerettet slag mod modstanderens solar plexus.

Chudan uke parade eller blokering mod slag rettet mod solar plexus.

Chuden middelniveau for studiet af *bujutsu*. Niveau i studiet, hvor der ikke er adgang til stilartens hemmelige eller farlige teknikker.

Chugen ledsager og tjener for samuraien, svarende til den europæiske page for ridderen. Havde ikke tilladelse til at bære sværd.

D

Daimyu lensherre. Det højeste niveau af samuraistanden og direkte under *Shogun*. Daimyu-standen var den væsentligste arbejdsgiver for hærenheder med samuraier (*bushi*). Daimyu-standen var opdelt i tre klasser i forhold til deres politiske indflydelse, *fudai*, *shimpan* og *tozama*. Daimyu'ens hærenheder, dvs. antal samuraier i sin tjeneste, var besluttet ud fra hans indtægt. Daimyuens familie opholdt sig normalt som "gidsler" i hovedstaden Edo, når daimyuen var på rejse. I 1871 opgav daimyuen sine rettigheder som en naturlig følge af feudal-samfundets opløsning. På det tidspunkt var der 260 len (*han*). Det var stort set det samme antal som i 1500. De enkelte hans (lens) størrelser afhang af den enkelte daimyus succes også i indbyrdes magt og jordkrige, så hans eksistens var afhængig af hans militære magt og dygtighed som hærleder og politiker.

I *Tokugawa-perioden* (*Edo-perioden* 1603-1867) var daimyu-standen underkastet en betydelig kontrol fra kejseren ved hans *Shogun*, den øverstbefalende for landets militær og Japans

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 11 / 80

egentlige hersker. Kontrollen bestod i tvungne rejser imellem sine jorområder og periodiske pligtophold ved hoffet i Edo, Japans hovedstad og shogunens residensby.

Efter 1868 skiftede navnet til Tokyo.

Daisho "parsværd" betegnelse for samuraiens to sværd *Katana* og *Wakizashi*.

Katanaen længde er over 60 cm. - typisk 60-76 cm. Erstattede det lange kavalerisværd Tashi.

Måtte kun bæres af samuraier.

Selv under private former og inden døre bar samuraien altid i det mindste Wakizashien, det korte til mellemlange sværd - længde mellem 30 til 60 cm. Kunne som enkelt sværd bæres af andre end samuraier men krævede skriftlig tilladelse, der altid skulle medbringes. Der var meget betydelige ritualer og regler for at bære sværdene Se under *Kendo* og *Samurai*.

Daito samuraiens lange sværd, også betegnet *O tashi*. Var et *katana* eller et *tachi*. Længde var over 60 cm. Var kun tilladt for samuraistanden eller andre højere klasser. Alle andre kunne kun bære et kort sværd, *shoto* eller *wakizashi* eller en kniv, *tanto*. Overtrædelse af forbud mod at bære katana eller tachi kunne medføre omgående henrettelse.

Daito-ryu gammel ju-jitsuskole (se oven for under *Aikijutsu* , *Aikijujutsu* og *Aikido*)

Dan betegnelse for mester og lærergrad, der kan opnås efter mange års træning, ikke under 6-10 år. Viser med sort bælte. Højere dangrader har udover sort bælte et bælte, der viser en bestemt grad. F.eks. 5.Dan har desuden rødt og hvidstribet bælte.

Børn kan selvsagt ikke have sort bælte, da det i alle ansvarlige systemer vil tage fra 6-10 år, ofte 10-15 år, at få sort bælte, og man starter først på voksensystemer ved 14-15 års alderen. (Se desuden *Kyu* (voksenelevgrader) og *Mon* (børne-grader)). Man medbringer ikke sin børnegrad (*Mon* 9-14 år) ved overgang til voksengrader (*Kyu*), men starter med laveste voksengrad).

Dansystemet blev opfundet af *Jigoro Kano* (se denne), hvorved også bæltetystemet blev indført. Blev først indført i judo i 1882 og i karate i 1926. Er en videreførelse af det gamle Bujutsu-gradssystem *Menkyu* (certifikat), som havde tre grader (god, fremragende og kan ikke lære mere i systemet). *Menkyu* havde ingen ydre tegn. I de fleste seriøse skoler (klubber) kræves der gennemførelse af en omfattende instruktør- og lederuddannelse, før man kan blive indstillet til dangraduering. En danbærer, der fungerer som instruktør, tiltales normalt *Sensei* (se dette).

Dog er det ikke nødvendigt at gennemgå instruktøruddannelse for at opnå sort bælte. Man følger da et lidt andet og et års tid kortere uddannelsesforløb uden lederuddannelse. Dermed opnås der ikke instruktørrettigheder.

Do betyder 'vej' eller 'vejen'. Forstået som den vej eller filosofiske retning man skal følge. Vi kender det i mange forbindelser. Skal ses i modsætning til *Jutsu* (se dette). Do blev udviklet efter 1600-tallet som en mental træningsdisciplin for udvikling af mental kraft. Hvor jutsu retter sig mod teknik og overvindelse af en angriber, retter do sig især mod opnåelse af fordybelse, hvor de anvendte kampteknikker indgår som et middel til opnåelse den absolutte selvsperfektion i forbindelse med mental træning. De våben eller kampteknikker, der anvendes, betragtes som midler. Er nøje forbundet med Zen, en filosofi/religion der sigter mod Satori, 'den fuldkomne oplysning', en tilstand hvor selve livets mening eller meningsløshed bliver lysende klar for udøveren. Se også under *Ki* og *Budo*.

Do betyder også: Taljen på kroppen. I kendo siden af brystkassen eller en fægteharnisk til træning.

Dohyo kampområdet for sumobrydere.

Dojo betegnelse for træningssal for japanske kampformer. Oprindelig betegnelsen for en buddhistisk meditationshal. Der er strenge regler for optræden i en dojo for såvel udøvere og besøgende.

Dojo-disciplin (dojo-kun) er det sæt af regler, formalia og uskrevne love, der tilsammen udgør omgangsform, omgangstone og sikkerhedsregler i en træningssal (dojo) for japanske kampformer. Blandt de vigtigste er ro, orden og en god disciplin, koncentration, høflighed og respekt for træningskammerater, fordi alle disse forhold er forudsætninger for såvel indlæring som sikkerhed. Høflighed spiller en temmelig stor rolle, fordi der i høflighed ligger et vigtigt element af selvkontrol, som er grundlæggende nødvendig for at kunne udøve og forvalte en kampkunst. Se også under *Bushi-do*.

Enhver klub, der træner japanske kampformer, vil have sin skriftlige dojoregler for god tone og sikkerhed under træningen. Overtrædelse af disse vil almindeligvis føre til alvorlig påtale og i gentagelsestilfælde udvisning fra dojo og evt. bortvisning fra klubben.

Doka japanske digte over åndelige emner. Opbygget som den klassiske japanske digt- og verseform, *waka*. Hvor *waka* har til formål at underholde, har *doka* til formål at oplyse og afklare omkring åndelige eller indlæringsmæssige emner - at formidle en tanke eller et budskab. Specielt *Morihei Ueshiba* (aikidoens grundlægger) formidlede sine tanker til sine disciple gennem 100 doka, som er oversat til engelsk. Disse strækker sig fra tanker over forståelsen af et teknisk element til eksistentielle emner. Var et vigtigt middel til udviklingen af disciplenes selv- og omverdensforståelse. (Se desuden *Koans*). Flere af Ueshibas doka har en stor litterær værdi.

E

Edo-perioden (Tokugawa perioden - 1603-1867) periode i Japans historie. Samfundet blev i denne periode betegnet som et "fredeligt krigersamfund". Japans lange "fredsperiode" som et hårdt styret feudalsamfund med total isolation fra omverdenen. Japanere kunne ikke rejse ud af landet og udlændinge blev forment adgang, det gjaldt også for japanere, der havde levet udenlands. Samfundet var opdelt i et stift classesystem med stavnsbinding for bønderne. Kampvåben var fortrinsvis begrænset til klassiske samuraivåben og skydevåben. I Edo-perioden var Japan en militær- og politistat med stram og effektiv kontrol, hvor lovovertrædelser blev straffet hårdt.

I 1612 blev kristendom forbudt, primært som følge af kristne missionærers aggressive forsøg på indblanding i indre japanske forhold og politiske intriger. Edo-perioden blev i 1867 afløst af *Meiji-perioden*.

Enshin Kaikan amerikansk karatestilart fra slutningen 1980'erne baseret på kyokushinkai karate.

Enshin-ryu klassisk jujutsu stilart. Indeholder sværdteknikker.

Eta “de udstødte” eller “de unævnelige” kasteløse og den laveste sociale gruppe i det japanske samfund. Påtog sig opgaver, som andre borgere ikke ville nedværdige sig til, f.eks., dyre-slagtning og forarbejdning af huder og lædervarer, bødler, fængselsvogtere, gravere, hånd-langere for politiet fortrinsvis ved likvidering af kriminelle. Betegnelsen *eta* og *hinin* (paria) blev forbudt i 1878, og de udstødte erhverv blev optaget i de socialt accepterede grupper, men i laveste middelklasse. Betegnelsen *eta* blev erstattet med nutidens betegnelse *burakumin*.

F

Fuetsu kampøkse med stort hoved og langt skæfte. Samlet længde ofte op til 180 cm.

Fukibari kunsten at puste en nål fra munden fortrinsvis mod en angribers øjne.

Funakoshi, Gishin (1868-1957) mester i *Okinawa-te*. Indførte i 1922 karaten til Japan. Grundlæggeren af *Shotokan-karate* (se *Karate*) sammen med sin yngste søn *Gigo Funakoshi* (1906-45) i 1934.

Furibo stav længde ca. 120 cm.

Futon traditionel japansk sengeunderlag, der rulles ammen om morgenen. består af madras og overtræk.

G

Gaijin udlænding, fremmed, ikke-japaner.

Gatamewaza - se under *katamewaza* , kontrolteknikker.

Geisha (kunstnerisk person). En smuk kvinde uddannet til sang og kultiveret underholdning. Er ikke prostitueret (makura geisha).

Gegiken kogyo sportslig kamp i forskellige kampformer med og uden våben med det formål at underholde et betalende publikum. Opstod efter Meiji restorationen i 1867/68.

Gekken gammelt navn for Kenjutsu.

Gendai budo moderne eller nyere tids budoforformer modsat de klassiske. Betegnelse for de japanske kampformer, der er udviklet under eller efter Meiji-perioden, dvs. efter 1868. Modsat *Koryu* (klassiske systemer).

Gendaito betegnelse for ikke-originale sværd, kopisværd. Sværd smedet efter 1876 eller efter 2. Verdenskrig. Fabriksfremstillede kopisværd betegnes *gunto*.

Genkan hoveddøren eller indgangspartiet til en dojo (træningshal). Fodtøj efterlades her.

Gensei-ryu karatestilart udviklet omkring 1950. Hvirvlende bevægelser kombineres med traditionelle karatebevægelser. Indeholder bl.a. kamp fra liggende stilling.

Gi træningsdragt for de japanske kampformer. Hvid dragt med jakke, benklæder og bælte, der angiver elevens grad. I judo og ju-jitsu anvendes en dragt med meget kraftig jakke og forstærkninger på benklædernes knæ, fordi dragten skal kunne holde til kraftige greb og kast. Karategien, hvor der sjældent tages fat er gien tyndere og lettere. I kinesiske og koreanske kampformer anvendes andre træningsdragter.

Gimei falsk signatur på et sværd. Udbredt blandt mindre sværdsmede. *Mei* betegner signaturen.

Gimu betegnelse for samuraiens forpligtelser over for sin herre. Omfatter også generelt japanerens forpligtelser over for familie og arbejdsgiver. Se under *giri*.

Giri betegnelse for sociale forpligtelser, ære, pligter over for omgivelserne. Hvad der forventes af en person af ære.

Gishi en gentleman. En mand af ære, høflig, kultiveret, dannet, modig og hensynsfuld. En retskaffen person. Ligesom i den vestlige opfattelse af en gentleman eller et rigtigt mandfolk. (Se under *Bushido* og *Koans*). Medlem af en stormands følge.

Go styrke. Go-do "styrkens vej". *Gono-ri* principperne om anvendelse af styrke. At anvende styrke mod angriberen, når og hvor han er svagest. *Gono-ri* skal opfattes som taktisk klog anvendelse af styrke, hvor der opnås størst effekt og må ikke opfattes som "styrke mod styrke".

Go anvendes lige så hyppigt i f.eks. ju-jitsu som Ju (*juno-ri*).

Go betyder også tallet fem og fælles.

Go-ho hård træning med sparring ved anvendelse af slag, stød og spark Kendes specielt i Nippon Shorinji Kempo. (Se *ju-ho*).

Go no sen defensivt initiativ i modangreb. Modangreb i samme øjeblik som angrebet sættes ind under udnyttelse af angriberens blottelse. Er et vigtigt element i al kamp og vil indgå som bevidst træningselement i såvel kampsporter som selvforsvarssystemer. Se også *Sen no sen* og *Sen sen no sen*.

Goshi se *koshi*.

Goshi "bonde-samurai", lavere landsadels kriger. Betegnelsen **Ji-samurai** anvendes også for den jordbesiddende samurai under *Daimyo* standen (lensherrerne). Landbefolkningen blev også udskrevet som krigere som støtte for samuraien. Disse landarbejderkrigere blev betegnet *nobushi*. Omkring 1600 blev det forbudt samuraien at eje jord, så Ji-samuraien fik valget mellem at blive almindelig bonde og miste sit sværd eller at blive herreløs samurai, *Ronin*.

Goshin-jutsu (Goshin-jitsu) betyder selvforsvarsmetode - selvforsvarskunst (også betegnet Goshin-no-jutsu ("no" er genitivformen). Er den generiske betegnelse for ju-jutsuens eller judoens metode til

selvforsvar. Goshin-jutsu er samtidig betegnelse for en kata i Kodokan judo (Kodokan Goshin Jutsu). Fortolkningen af judo ligger tæt på Kanos oprindelige (før 1934) forståelse af judo som fællesbetegnelsen for det, vi i dag vil betegne som "moderne" ju-jutsu modsat de "klassiske" og stereotype stilarter, som også kan have næsten rituelle former, hvor der ikke kan improviseres eller ændres.

Goshin no jutsu selvforsvarskata (øvelsesrække) inden for Kodokan-judo.

H

Hakama skørtlignende benbeklædning, der bæres ankellangt som bukser, typisk over en kimono eller gibukser. Kan være i sort, blå eller hvid. Anvendes i aikido, kendo, kyudo og aiki-jujutsu og i visse ju-jitsusystemer. I ju-jitsu er det normalt kun organisationens øverste ledelse og ved særlige lejligheder. I de japanske do-systemer bæres hakama kun af mænd med sort bælte, hvorimod kvinder i alle grader kan bære hakama. Hvid hakama bæres kun af stormestre, dvs. fra 10.Dan.

Hakko-ryu ju-jutsu nyere ju-jutsustilart fra 1941 baseret på Daito-ryu aiki-jujutsu. Var sammen med andre stilarter grundlag for Shorinji Kempo (se denne).

Hakuda se Kempo. Også en betegnelse for jujutsu.

Hanbo (tanbo) ca. 90 cm. lang stav. *Hanbo-jutsu* (tanbo-jutsu).

Hankyu lille bue (modsat langbue Kyu).

Harakiri (*seppuko*) rituelt selvmord med kniv eller kort sværd ved at opsprætte maven efter strenge regler. Var kun tilladt for en samurai, fordi det var en æresdød, som man idømte sig selv eller ligestillede idømte en for alvorlige æresforseelser. Blev efterfulgt af halshugning, fordi selvmord ved harakiri var en langsom og meget smertefuld måde at dø på. Var ikke tilladt f.eks. ninjaer at begå harakiri. Blev forbudt som befalet selvmordsform i 1868. Sidste officielt kendte Harakiri blev begået i 1970.

Hashi et sæt af spisepinde.

Hatamoto bannerbærer i feudalperioden. Betegnelse for livvagt for højtstående officerer. Betegnelse for samuraier, der besad egen jord.

Hikitsuchi, Michio (1923-2004). Aikido-stormester. Discipel af aikidoens grundlægger, *Morihei Ueshiba*, der tildelte Hikitsuchi Sensei 10.Dan i 1969. Kun to aikidomestre er blevet tildelt 10.Dan af Ueshiba. Startede at træne hos Ueshiba som 14 årig. Grundlægger af Aikido Kumano Juku Dojo i Shingu, hvor aikidoen videreføres i Ueshibas ånd og tanke.

Hi-Jutsu "Hemmelig kunst". Se *Ju-Jutsuskoler* og *Bu-Jutsu*.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 16 / 80

Hinin “umenneske, paria” laveste sociale gruppe. Omfattede bl.a. ninjaer. Se også: *eta* (de kasteløse, udstødte).

Hojutsu kunsten at anvende skydevåben, inkl. artilleri. Udøvet af såvel samuraier og ninjaer. Skydevåben kom til Japan i 1543 af portugiseren Mendez Pinto. I *Edo-perioden* var anvendelse af skydevåben kun tilladt for det feudale politi.

Hojo-jutsu kunsten hurtigt at binde en fjende med reb. Blev især anvendt af politiet. Kunsten at binde en fjende indgik i Kodokans tidligste undervisning og er også anvendt i andre discipliner, f.eks. Daito-ryu Aikijujutsu. Samuraier, specialiseret i hojo-jutsu, bar en tynd snor ved sit bælte, ofte sammen med sit sværd. Bindeteknik anvendtes også mod fingerled. Binding skete på få sekunder. Se desuden under *Torinawajutsu*.

Honbu hovedkvarter og hoveddojo for en stilart.

Hontai Yoshin-ryu klassisk japansk stilart indeholdende jujutsu, bojutsu (lang stav), hanbojutsu (90 cm. lang stav) og kenjutsu (odachi og kodashi). Grundlagt i 1660. Eksisterer forsat. Honbu (hoveddojo) ligger i Imazu, Nishinomiya.

Hoshin-jutsu se *Goshin-jutsu*.

I

Iaido (Iaijutsu) kunsten at trække sværdet og skære angriberen i samme bevægelse. Samlet system hvis teknikker alene retter sig mod kunsten hurtigt og præcist at kunne styre sit sværd til absolut perfektion, indtil kampen starter. Nødvendig for sværdfægtning (Ken-jutsu) og en typisk disciplin under Do. (Se *Kendo*, *Do* og *Budo*). Formålet i Iaido er bl.a. at evne at trække sværdet så trækket bliver til det første hug i én lang sammenhængende bevægelse i forbindelse med alle tænkelige kampsituationer, f.eks. mange angribere (op til 11). Skabt som Iaijutsu af kendemesteren Hayashizaki Shigenobu i slutningen af 1500-tallet. Iaido er den budo, der stadig ligger tættest op ad den oprindelige do som mental træning, og ligger langt fra de sportslige do-former (karate, judo). Fremtræder som en af de mest anerkendte mentale træninger inden for budo og har i denne sammenhæng intet kampmæssigt indhold eller formål. Disciplinen øves kun som kata (øvelsesrækker) og bliver aldrig praktiseret med partner. Når teknikker foregår efter sværdet er trukket, overgår disciplinen til kendo og betegnes ikke mere som Iaido. Træningen udøves altid med katana, det lange sværd og altid et skarpt sværd, der ikke anvendes i kendo. Betegnelsen Iaido eksisterede først fra 1932.

J

Japan (Nippon, Hihon) “Solens oprindelse”. Ordet Japan er en misforstået udlægning af Marco Polos fortolkning af Nihon, Zinpango. Består af fire store øer og et antal mindre. Hovedøen er Honshu. Ca. 70% af landet er bevokset med skov. Befolkningstallet er ca. 125 mio. med en

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 17 / 80

overvejende homogent etnisk befolkning. Hovedstaden, Tokyo, har ca. 8 mio. indbyggere. Landets areal er 377.812 km². Den japanske kultur er stærkt kollektivistisk med stærke vertikale sociale bånd. Det enkelte individ eksisterer i stærke fællesskaber, familien, landsbyen, arbejdspladsen. De traditionelle kongfuzianske værdier (se *Kongfuzianisme*) er fortsat gældende og har været gældende i mere end 1500 år. De vigtigste værdier er: Arbejde hårdt, adlyde og være ærlig. Japansk kultur er stærkt præget af ceremonier og en dyrkelse af æstetik. Samlivet er præget af *wa*, der betyder harmoni, samtykke, enighed.

Høflighed er bærende for hele omgangsformen fra formelle buk til komplicerede forskelle i tiltaleformer.

Den japanske kultur er bygget over fire kilder: *Shintoismen* (se denne), den traditionelle japanske religion med opfattelsen af hellige kræfter i alt, især naturen - *buddhismen*, der giver en metafysisk dimension - *kongfuzianismen* der skaber bl.a. giver en hierarkisk struktur med loyalitet som bærende element - og i det sidste århundrede fra Vesten en optagethed af materialisme, teknologi og sociale forhold.

Siden efterkrigstiden (fra 1940'erne-1950'erne) har kvinderne haft fuld juridisk og politisk ligestilling. Alligevel spiller den klassiske moralkodeks for kvinder en stor rolle. Disse dyder var: Lydighed, blidhed, kyskhed, medfølelse og stilhed. Fortsat er der en vis forskelsbehandling på de højere uddannelser, hvor der er kvindefag med en to-årig uddannelse frem for "mandefagene" fire-årige. Det forventes fortsat, at kvinderne trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet, når de indgår i ægteskab og indtil det sidstfødte barn begynder i skolen. De fleste japanere er både buddhister og shintoister. Fælles for de religiøse dyrkelse er specielt forfædre dyrkelsen og samhørigheden mellem natur og mennesker.

Japan er et demokratisk kejserdømme, dvs. et konstitutionelt monarki. Kejseren, der af amerikanerne formelt blev frataget sin guddommelige status, er statens repræsentative overhoved uden politisk magt. Den lovgivende magt ligger hos et to-kammerparlament, Kokkai. Der er almindelig valgret med 20 års valgsalder. Den udøvende magt ligger hos statsministeren og hans regering. Det japanske militær er en "fredsstyrke" på omkring 250.000 personer som fast- eller kontraktansatte. Det militære budget udgør ca. 1% af brutto-nationalproduktet (2002).

Japansk Budoorganisation (*the Japanese Budo Association*) er en nyere organisation, der bl.a. driver centret Nippon Budokan (se Budokan) i Tokyo. Har desuden til formål at bevare og forske i de japanske gamle kampformer. Retter sig mod sportsformerne under budo under betegnelsen *Kobudo* (se dette).

Ji-samurai - landadel. Se under *Goshi*.

Jiyu kumite fri kamp uden forud aftalte betingelser for angreb og forsvar inden for kampdisciplinens normale sikkerhedsvilkår. Anvendes især i karate, men indgår også i selvforsvars ju-jitsu (*Goshin-jitsu*), hvor reel kampevne indgår som et træningsformål - modsat konstruerede kampsituationer.

Jo mellemlang stav (ca. 130 cm. - skulle nå til solar plexus på udøveren - men måtte ikke være længere end 153 cm., som var minimumslængden for en *Bo*).

Jo-jutsu stavkamp. Oprindeligt navn var *Shindo Myso Ryu* som stammer fra ca. 1640. **Jo-do** blev først etableret i 1954-55, og omfatter kun træning af et udvalgt antal af jo-jutsuens teknikker. Se under *Jodo*.

Joba-jutsu. Japansk ridekunst. Kaldes også *Ba-jutsu*.

Jodo og **Bodo** (Jojutsu og Bojutsu) den mellemlange og den lange stav. Trævåbenet blev antagelig oprindeligt udviklet af krigerpræster både i Kina og i Japan. I Japan havde disse dog langt mindre indflydelse på udviklingen af kampsystemerne end i Kina. Langt de fleste af teknikkerne er oprindeligt kinesiske, men japanerne videreudviklede dem. Blot inden for Bojutsu er der 316 forskellige Ryu (skoler eller stilarter). Inden for Jojutsu er der 77 Ryu.

Jo'en er udviklet på grundlag af Bo'en for at skabe et lettere våben end den lange Bo. Den første udvikling af Bojutsu og Jojutsu, der indgår blandt de civile kampsystemer, blev foretaget af japanske krigerpræster, *sohei*, der blev oplært af kinesiske krigerpræster. Tro mod japansk sædvane blev teknikkerne videreudviklet og forbedret med det formål at nedkæmpe især sværdbevæbnede angribere, hvilket fortrinsvis vil sige samurai. Bojutsu og Jojutsu er de eneste våbentechnikker, der kan anvendes til at nedkæmpe en angriber uden nødvendigvis at lemlæste eller dræbe ham. Fik først udviklet sin Do-form - Jodo - i 1955.

Bojutsu og Jojutsu fik aldrig nogen anerkendelse hos samuraien på trods af adskillige eksempler på, at mestre i træstavene nedkæmpede sværdfægtningmestre (Kenshi), og end ikke efter en Joshi (udøver af Jojutsu) havde nedkæmpet en af Japans dygtigste Kenshi.

Bo trænes i hovedreglen som Bojutsu og udøves kun i kata uden partner. Se desuden under *Jo*.

Ju Se under *Junori*.

Judo Oversættelse: Den milde vej. Grundlaget for den moderne judo blev skabt i 1880'erne af japaneren *Jigoro Kano*, der kaldte systemet Kodokan-judo. Var ved skabelsen af systemet et kombineret selvforsvarssystem beregnet til realistisk kamp med slag og spark. I virkeligheden som vor tids ju-jutsu. I slutningen af 1800-tallet var judo den fælles betegnelse for de tilpassede ju-jutsusystemer. Omkring 1900 blev judo udskilt som en egentlig brydning og kamp-systemerne uden sportsligt element blev kaldt ju-jutsu. I dag er judo japansk brydning som kampsport. Siden 1964 olympisk sportsdisciplin. De vestlige lande gør sig godt gældende inden for judo. I det "gamle Sovjet" udviklede man en speciel form for judo-inspireret brydning, *Sambo*, hvis udøvere klarede sig fremragende i judo'ens svære vægtklasser.

Ju-ho eftergivende træning ved anvendelse af ju-princip (*junori*).

Juji dome sværdteknik. Betyder "kryds stop", hvor det lange og det korte sværd krydser i et smalt kryds (X) som udgangsstilling mod en angriber.

Ju-Jitsu, Ju-Jutsu "Den milde kunst eller teknik" "Den fleksible kunst". Fælles betegnelse for mange forskellige stilarter, *Ryu*, der har ju-jutsuens metode og filosofi som udgangspunkt. Disse stilarter kan hver for sig være meget forskellige. Nogle består kun af ubevæbnede forsvarsteknikker, andre har anvendelse af forskellige våben og forsvarsredskaber. Dog aldrig med anvendelse af et hovedvåben i samuraiens arsenal (sværd, spyd, bue eller lanse), da systemet da ville tage navn efter våbenet. (Se *Bu-Jutsu*). De fleste Ryu er defensive og har håndfast selvforsvar som formål. Der er dog en række angrebstechnikker i mange ju-jutsu-stilarter.

Fælles for alle stilarterne er, at de fortrinsvis er baserede på princippet om kamp gennem eftergivenesshed (*Ju-no-ri*) med det formål - i kamp uden regler eller begrænsninger - at kunne overvinde en fjende ved at udnytte hans egen styrke og hans egne bevægelser. Derfor oversættes Ju som 'eftergivende', 'fleksibel' eller 'mild', så ju-jutsu populært oversættes som 'den milde kunst',

hvilket man ikke skal lade sig narre af, idet ju-jutsu er et meget hårdhændet og brutalt nærkampsystem. Fælles for alle ju-jutsu-systemer i de seneste ca. 100 år er også de systematiske angreb mod modstanderens sårbare punkter for at fremkalde chok eller smerte, *Atemi-waza*. Alligevel er et betydeligt antal af ju-jitsuens teknikker ikke baseret på eftergivenhed, ju, men på anvendelse af styrke, go.

Ju-Jutsu defineres som forskellige bevæbnede eller ubevæbnede kamptechnikker, der anvendes mod en bevæbnet eller ubevæbnet angriber.

Systemet indeholder højt udviklede teknikker med spark, tramp, slag, stød, tryk, knæspark, skaller, kast, strangulering og ledlåse, samt teknikker for at binde og fastholde en fjende. Som hovedregel vil adskillige af disse teknikker indgå i hvert enkelt forsvar.

De nuværende systemer og mere sportslige variationer, som eksperter kalder ju-jitsuens degenerering, kom på et meget sent tidspunkt omkring slutningen af 1800-tallet. Der tales om en degenerering, fordi sportssystemerne afviger så kraftigt fra systemets oprindelige formål, at de næppe tjener som effektivt nærkampsystem under reelle kampforhold (kumi-uchi: slagsmål på liv og død). Ju-jitsu kan derfor ikke betegnes som kampsport, hvor kampens gennemførelse styres af bestemte regler med det formål at opnå point. F.eks. som karate og judo, eller det koreanske taekwondo, det thailandske thaiboksning, eller de vesterlandske boksninger og brydninger. Der findes som nævnt nogle (ikke-japanske) ju-jutsu- sportssystemer fortrinvis fra midten af 1960'erne, der som kampsport naturligvis må fjerne det basiselement, som ju-jutsu drejer sig om, selvforsvar for alvor. Og her hverken må eller kan der findes regler. Det er modværg mod vold, og vold har ingen regler og er ingen sport.

Ju-jutsusystemet var opbygget i et meget stort antal ryu, stilarter, som hver normalt kun indeholdt en eller to af grundmetoderne.

Stavemåderne: Ju-Jutsu, Ju-Jitsu og Jiu-Jitsu er vestlige opfindelser og angiver ikke forskellige systemer.

Den mest korrekte oversættelse af det japanske ideogram er ju-jutsu. Denne har stort set konsekvent været anvendt i tysktalende lande. "Ju-Jitsu" er den mest udbredte betegnelse i vor tid i USA, England og flere andre europæiske lande. Jiu-Jitsu var den mest udbredte betegnelse i hele Vesten i begyndelsen af dette århundrede, men anses for "gammeldags", fordi det reelt er en misforstået oversættelse, som skyldtes almindelig sprogforvirring ved den første indførelse af kampmetoden i Vesten i begyndelse af 1900-tallet. Ordet "jiu" er den kinesiske form for det japanske "ju", mild, eftergivende. I den seriøse faglitteratur i de senere år, fortrinvis på engelsk, anvendes der kun betegnelsen "Ju-Jutsu".

Den moderne Ju-Jutsu (Ju-Jitsu, Jiu-Jitsu) er et åbent selvforsvarssystem, der ikke har regler for udførelse og som inddrager enhver teknik fra andre systemer (efter 1930'erne f.eks. karate, aikido, judo), hvis det fører til forbedring af effektiviteten, og hvis teknikken er i overensstemmelse med ju-jutsu'ens grundprincipper, fordi disse har en taktisk fordel i en virkelig kamp. Man ser ikke anvendelse af teknikker fra systemer, der er vidt forskellige fra grundprincipperne, fordi disse ikke vil føre til en taktisk fordel og dermed heller ikke til forøgelse af effektiviteten. Ju-jutsu er altså et uhyre fleksibelt system, der er under konstant forandring, og altid har været det, fordi netop dette er en forudsætning for kampmæssig effektivitet. I sin natur tilpasser det sig efter samfundets voldsudvikling, fordi det er selvforsvar. Det skal altså afspejle den vold, bevæbnet og ubevæbnet, som eksisterer i det samfund, som udøveren færdes i. Derfor er der heller ikke regler for udøvelsen

af det, men derimod en moralkodeks (se under *Bushi-do*). Dvs. hvornår man bruger det, og hvordan man i øvrigt forholder sig overfor sit samfund og sine medmennesker.

Ju-jutsu er egentlig ikke en budo. I almindelighed betegnes ju-jutsu som en *budo* (se denne) i de vestlige lande. Det vil sige, at den henregnes som en kampsport. I Japan er ju-jutsu ikke placeret under budo og er heller ikke medlem af de store budoorganisationer, f.eks., *Budokan*, og ju-jutsu henregnes heller ikke under fællesbetegnelsen for de gamle japanske budoformer, *Kobudo* (se dette).

En kampform under *jutsu* kan selvfølgelig heller ikke være en budo. Man kan sige, at *judo* reelt var ju-jutsu i en budoform. Alle øvrige jutsu-systemer (kenjutsu, naginatajutsu m.v.) har udviklet en do-variation, hvor kampen på liv og død er erstattet i første omgang af en mental træningsdisciplin, hvor kampen med våbenet bliver et middel og ikke et mål, som det er i alle jutsu, og en senere en sportskonkurrenceform. Men samtidig med denne forvandling fra jutsu til budo skifter systemet altså også navn. Det er ikke sket for ju-jutsu. I Japan har ju-jutsuskolerne et eget selskab under Budokan og markerer således alene herved sin forskellighed i mål og midler til budo.

Alligevel vil de fleste vestlige ju-jutsuskoler anvende budo som betegnelse for deres art, fordi der i praksis er en glidende overgang, idet ju-jutsu heller ikke i dag er et krigs-kampsystem men et selvforsvarssystem, hvis udøvelse er underlagt de ramme etiske rammer som for budo.

Se desuden afsnittet om *Sportsformer*, der yderligere vil belyse det problematiske krydsfelt mellem selvforsvar og konkurrencesport.

Forskellen mellem den japanske og den vesterlandske ju-jutsu

Langt de fleste vesterlandske ju-jutsuskoler og -stilarter har udviklet sig til selvforsvar pakket ind i en tilpasset ju-jutsuform. Det er ikke tilfældet i Japan, hvor der er meget opmærksomhed på de klassiske systemer, og ofte trænes ju-jutsu sammen med stavvåben, der illuderer et sværd, idet en stor del af træningen stadig retter sig mod forsvar mod en sværdbevæbnet angriber. De vesterlandske street-fightsystemer har sjældent stor anerkendelse i Japan, hvor man betragter disse meget pragmatiske nærkampsystemer med stor skepsis, fordi slagsmålet i mange tilfælde har erstattet den kombinerede mentale og kampmæssige træning, som er afgørende vigtig for de japanske skoler.

Man vil også bemærke, at japanske systemer hver for sig har et langt mere afgrænset teknik-område end de mere avancerede af de vesterlandske (men langt fra alle vesterlandske). De avancerede vesterlandske stilarter kombinerer stort set alle kampområderne og vil ikke specialisere sig i systemer fortrinsvis baseret på kontrolteknikker eller på kast, eller på slag/spark, men vil omfatte samtlige teknikområder med stort set samme grad af ekspertise som i de systemer, der koncentrerer sig om fortrinsvis ét teknikområde.

Naturligvis findes der vesterlandske skoler, der søger at være tro kopier af de japanske systemer, hvilket som hovedregel indebærer den alvorlige ulempe, at de japanske træningsformer forudsætter en egentlig underkastelse under japansk kultur og dyb forståelse og ofte efterlevelse af en buddhistisk livsindstilling, specielt zenbuddhistisk. Det er meget få vesterlændinge, der kan formidle denne komplekse forening af japansk klassisk livsstil og de benhårde krav til disciplin, timelang fordybelse i små detaljer og hierarkisk underkastelse med vestlig mentalitet, der på stort set alle områder ligger milevidt fra østerlandsk mentalitet.

Stilarter - Nippon eller Nihon (Jap.). Japan. Anses for det korrekte navn for Japan. Anvendes som nationalitetsangivelse tilsvarende f.eks. "Dansk Organisation" for dette og hint. Altså en organisation baseret i Danmark eller som er dansk modsat en anden nationalitet.

Nippon anvendes også som betegnelse for en stilart, som "det praktiseres i Japan" modsat, hvordan systemet udøves uden for Japan.

Anvendelse af Nippon ved beskrivelse af systemer (ju-jitsu, karate, kendo osv.) er udtryk for en misforståelse.

Eksempler: Nippon Karate forstået som karate, som det dyrkes i Japan, hvilket i sig selv er en tilsnigelse, fordi der er en lang række japanske karatestilarter med hver sine metoder, som er bundet til stilarternes og ikke til nationen Japan. Karate har altså ikke én særlig japansk form men mange og vidt forskellige, hvor det ikke giver mening at betegne systemet som "japansk". Ønsket er at vise en forskel til "karate, som det udøves uden for Japan", hvilket altså er upræcist og principielt misvisende. Derimod kan Nippon eller Nihon betegne noget specifikt ved tilføjelse til en stilart men altså ikke et system (karate, ju-jitsu, judo, kendo osv.), som altid består af en lang række ofte meget forskellige stilarter også i Japan.

Et eksempel på en meningsfuld anvendelse af Nippon som nationalitetsangivelse for en stilart er Nippon Goju-ryu (Goju-ryu er en karatestilart) for at påpege forskel til i dette tilfælde Okinawa Goju-ryu. En vigtig forskel mellem japansk og Okinawa Goju-ryu er, at Nippon Goju-ryu er en konkurrencesport, det er Goju-ryu i Okinawa ikke. Dermed gøres Nippon Goju-ryu til en ganske bestemt stilart inden for Goju-ryu, men ikke inden for karate som sådan.

Et andet eksempel på fornuftig anvendelse af den nyere stilart Nippon Shorinji Kempo, som er en ganske bestemt japansk version af den kinesiske Shaolin Ch'uan Fa (shaolin boksnings). Shaolin Ch'uan er i øvrigt også i Kina flere forskellige stilarter, derfor skal den enkelte stilart defineres.

Misvisende brug af nationalitetsangivelse

Det er logisk nok misvisende at anvende nationalitetsbetegnelse for et universalt kampsystem, der i sig selv har mange stilarter, hvorved systemet aldrig kan være nationalt på samme måde som en stilart, en bestemt skole, under systemet, der aldrig har én men mange skoler. Med mindre naturligtvis, at udøvelsen af systemet i Japan afviger bemærkelsesværdigt fra andre lande, og at udøvelsen i Japan er klart og synligt ensartet.

Det er ikke tilfældet for nogen af de store kampsystemer.

Ved siden af de to gode eksempler på anvendelse af Nippon kan man tage en helt misforstået anvendelse, nemlig Nippon Ju-Jitsu (eller ju-jitsu). Dvs. det kolossalt store system ju-jitsu som det udøves i Japan. Det meningsløse er også her, at ju-jitsu i Japan udøves på mange hundrede og ofte vidt forskellige måder inden for en lang række stilarter, såvel de klassiske som de nyere snævert selvforsvarsorienterede (Goshin-jitsu – selvforsvarskunsten). Så man kan ikke tale om "japansk ju-jitsu" som et entydigt system eller en stilart, fordi en speciel japansk ju-jitsu, der afviger fra al anden ju-jitsu udøvet uden for Japan ganske enkelt ikke eksisterer.

Nye systemer og nye stilarter og deres navne imidlertid kan der skabes et nyt system, som man kunne give en national betegnelse, selv om det er upraktisk. Men det forudsætter, at systemet fremstår som et fælles nationalt produkt (dansk bacon, new zealandsk smør, fransk vin), hvor nationen som sådan står bag.

Et system vil altid angive kampformens karakteristika. F.eks. aikido, judo, kendo, ju-jitsu, hvor alle ordene omfatter et eller flere træk i systemet. "Do" står for noget specielt "ken" betyder sværd; "jitsu" står for noget bestemt og det samme gælder for "ju" osv. Systemet bliver så en fælles betegnelse for alle de stilarter, der udvikler sig inden for systemet, men som bevarer systemets karaktertræk. Et land vil aldrig være et karaktertræk i et kampsystem. Ovenfor er der givet et logisk

eksempel på brug af nationalitet som beskrivelse af en forskel i udførelse af to karatestilarter Nippon Goju-ryu og Okinawa Goju-ryu.

Et eksempel på en ulogisk og misvisende brug af en nations navn på en kampform er det sportsprægede "Brasiliansk Ju-Jitsu", der er en samlet stilart med elementer fra en række ju-jitsustilarter, judo, brydning og en del "hjemmelavede" teknikker. Reelt er der ikke tale om et ju-jitsusystem men klart en stilart. Og dog! I sit mål og sit indhold afviger det på en lang række områder fra anden ju-jitsu, og i øvrigt fra ånden i og filosofien bag ju-jitsu. Der er tale om en konkurrencesportsstilart, hvor der lige som i judoen lægges vægt på liggende kamp. Det er ikke et system, det indeholder mange ju-jitsuteknikker og alligevel afviger det så meget fra jujitsu, at man burde have valgt et helt andet navn. Uanset om man mener, at det er ju-jitsu eller ej, er der altså ikke tale om ju-jitsu, som det udøves i Brasilien, hvor der udøves mange ju-jitsustilarter. Stilarten blev udviklet af en brasilianer og en japaner boende i Brasilien som et forsøg på at skabe en sportsversion på grundlag af judo og ju-jitsu og andre brydeformer. Det er derfor nogle personers system eller stilart og ikke Brasiliens.

Stilartens navn

Karate, kendo, aikido og ju-jitsu er omfattende systemer med en fælles kampmæssig tilgang og filosofi, hver med mange stilarter. I nogle systemer måske over 1000 forskellige. Stilarten har altid et eget navn og vil altid adskille sig fra andre af systemets stilarter men vil altid have systemets grundlæggende principper og som oftest dets filosofiske grundlag til fælles.

Stilartens navn vil ofte beskrive et grundlæggende træk som adskiller det fra andre stilarter. Navnet kan angive et bærende teknisk eller filosofisk element eller oplyse stilartens oprindelsessted eller udførelsessted.

Rækken af eksempler er endeløse. Nogle få gode eksempler på almindeligt kendte stilarter er Shotokan Karate, Kodokan-judo, der begge henviser til en bestemt skole, nemlig oprindelsesstedet, og Daito Ryu Aikijujutsu og Shin Shindo-ryu, der begge henviser til det filosofiske og/eller det tekniske indhold. Begge typer navne giver mening.

Formålet med betegnelsen er at indsnævre og præcisere ikke at skabe en forvirrende generalisering som f.eks. ved at bruge ordet Nippon Ju-Jitsu eller Nippon om andre systemer.

En stilart vil i sagens natur altid have en hovedskole (hombu / honbu), et hovedkvarter. Det har et system ikke, der er ikke ét fælles hovedkvarter for karate, judo, jujitsu, men der kan være det for et antal af systemets stilarter, der ønsker et samarbejde og udgør en form for fællesskab.

Opdeling i gamle og nye systemer og stilarter

I japanske systemer ser man ofte en opdeling i "gamle systemer" (ko, f.eks. ko-budo og ko-bujutsu), der som hovedregel angiver systemer fra før samuraistandens opløsning i 1868 og i "nye systemer" (shin, f.eks. shinbudo og shin-bujutsu), der alle er udviklet under og efter Meiji perioden (1867-1912 se denne i dette leksikon).

Shin-budo er normalt en fællesbetegnelse for de moderne sportssystemer (også betegnet gendai-budo), almindeligvis med forskellige træningsmetoder i forhold til de gamle systemer ko-budo, hvor der anvendes mange kata (faste nærmest rituelle øvelsesrækker, se dette), som ikke er så udpræget i shin-budo. Shinbujutsu (moderne bujutsu) er igen underopdelt i to hovedgrupper militære jutsusystemer og civile jutsusystemer. Læs mere under *Budo, Bujutsu, Bugei*.

Opdeling efter funktion

I Japan er jutsu-systemerne (altså ikke sportsformer men praktisk nærkamp) igen opdelt i to principielle grupper for klassiske systemer og selvforsvarssystemer. Den første gruppe fastholder en stilarts metoder og teknikker og våben. Der sker sjældent nogen afvigelse og udvikling. Den anden gruppe er rensat for en statisk tilstand, men er under konstant forandring for at kunne forsvare sig mod hverdagens vold, som i sig selv er under konstant forandring. Man bruger typisk betegnelsen Goshin (at forsvare sig) jutsu (kunst forstået som teknik).

Læs mere under Do og Jutsu.

Under betegnelsen Goshin-jutsu (jitsu) vil der være en lang række konstant foranderlige ju-jitsuteknikker, som ikke samles i egentlige stilarter men i en taktisk tilgang til bestemte kampsituationer, netop fordi vilkårene for at forsvare sig konstant forandrer sig. De er rettet efter en bestemt skole eller en bestemt person, en mester. Fra år til år sker der tilpasninger efter tidens krav. Man kan derfor ikke kalde det en stilart.

Syntetiske navne

"Nippon Ju-Jitsu" eller "Nippon Karate" eller "Nippon Kendo" er derfor meningsløse og misvisende betegnelser og hører til i den endeløse række af kunstigt konstruerede begreber, der fører til konstante misforståelser inden for kampverdenen. I øvrigt også fejl, som selvfølgelig også japanerne begår. Mange japanske kampsystemudøvere er ofte lige så uvidende om deres arv, som man alt for ofte ser det i Vesten.

Der skabes hyppigt en begrebsverden, der er baseret på overleverede myter, historiefordrejning og almindelig uvidenhed og ulyst til at sætte sig ind i tingene. Det behøver bestemt ikke at betyde noget for kampeffektivitet og teknisk dygtighed, men det betyder ganske meget for forståelsen indenfor og imellem systemerne og stilarterne, og ofte for den enkelte udøvers selvforståelse som elev eller mester.

Konstruktion af nye systemer og nye stilarter

I princippet kan alle, også en vesterlænding, skabe sin egen stilart inden for et system og give den sin egen stilartsbetegnelse, det er der mange fine og gode eksempler på – og der er mange komiske. Problemet bliver altid at få andre stilarter inden for systemet til at acceptere alvoren i det nyudviklede.

I virkeligheden er det nemmere at få accepteret et nyt system, fordi det reelt kan indeholde hvad som helst.

En stilart skal indeholde systemets karakteristiske teknikker, bevægelser og de bærende udførelseskrav og helst elementer af det filosofiske grundlag. Den arv, der er fælles for alle udøvere af systemet. Aikido kan ikke pludselig blive et boksesystem og stadig være aikido; karate kan ikke pludselig blive et brydesystem og stadig være karate; kendo er meningsløst uden sine våben.

Derimod kan ju-jitsu, som er et åbent nærkampsystem, inddrage næsten hvad som helst, hvis de grundlæggende principper respekteres.

Hvis det indeholder en helt anderledes kamptilgang og andre principper, vil det normalt betegnes som andet end ju-jitsu. F.eks. det israelske Krav Maga eller det tyske Anti Terror Kampf, hvor der er masser af ligheder med ju-jitsu men en grundlæggende forskellig "filosofisk" tilgang.

Blandt de gode eksempler på grænseområdet mellem en ny stilart og et nyt system er det amerikansk udviklede "Kick-boksning", som er et fortrinligt eksempel på en vesterlandsk kampsport bygget på flere orientalske boksesystemer. Trods store ligheder med f.eks. karate og Thaiboksning er det alligevel ikke en stilart men et forskelligt boksesystem. Det russiske (sovjetiske) "Sambo" er et

godt eksempel på et judoinspireret men alligevel nyt brydesystem, og det franske "Savate" et fint eksempel på et orientalsk inspireret fransk boksesystem. Disse tre eksempler illustrerer fint, at man bygger et system op og toner rent flag ved at give det et eget navn og ikke indbilde sig selv eller andre, at man træner noget "specielt japansk", eller kinesisk eller thailandsk.

Aikido er et eksempel på et nyt system (begyndelsen af 1920'erne, hvor også karaten blev udviklet) ud fra en ændret filosofi og med ændrede teknikker.

Et andet kendt men ikke-japansk eksempel på et helt nyt system, der igen baserer sig på en række fortrinsvis udenlandske bokseformer men også nationale traditioner er det koreanske Taekwondo, der blev skabt i Sydkorea efter uafhængigheden og organiseret omkring 1950. Det er et nyt system.

Et andet eksempel er det israelske Krav Maga, som i slutningen af 1940'erne blev konstrueret over en lang række eksisterende kampformer. Et eksempel på en total misforståelse er det konstruerede eksilkoreanske system Hwarangdo, der har taget navn efter en filosofi og moralkodeks for den koreanske Middelalders krigere og ikke et kampsystem.

Et af utallige eksempler på en ny stilart inden for systemet karate er Kyokushinkai-karate, en japansk udviklet stilart omkring 1953. Den femte japanske karatestilart. Og stribevis af karatestilarter er dukket op siden.

En stilart er altså en version inden for et system med forskellig anvendelse af identiske teknikker og kampprincipper og en forskellig vægtning af teknikkerne og ofte en justering af teknikkerne.

Et nyt system er en konstruktion af en samlet kampform baseret på ændrede principper og med nye teknikker i forhold til andre eksisterende systemer.

Ju-jitsu er i og uden for Japan et eksempel på udøvelse af blandede systemer, hvor der ikke er nogen angivelse af stilart på samme måde som i kampsporter. En vigtig grund til det er, at ju-jitsu som selvforsvar og dynamisk nærkamp skal være under konstant udvikling og forandring for at kunne tilpasse sig tidens vold og ikke som karate, aikido, judo, kendo og sumo være statisk, fordi deres formål ikke er selvforsvar men sport, hvor der ikke må ændres i indhold og form men kun i beherskelsesgrad. Derfor vil kampsporterne altid være statiske, eller hvis der er behov for det at konstruere en ny stilart, der derefter automatisk bliver og skal blive statisk. I kampsport er bevarelse af teknikker og ritualer en dyd. I ju-jitsu og andre nærkampssystemer uden sportslig eller konkurrencemæssigt formål men udelukkende styret af krav om forsvar mod voldelige angreb vil bevarelse af teknikker og ritualer ofte undergrave systemets anvendelighed i forsvar.

Læs mere under ju-jitsu, karate, selvforsvar, kampsport, aikido.

Vi er europæere, der udøver et vestligt tilpasset japansk kampsystem og ikke lidt komiske kopier af japanere.

Man skal altid gøre sig klart, at man ved udveksling af kampsystemer fortrinsvis eksporterer teknikker og metoder, som aldrig er kulturbetingede. Hvis man derimod ønsker at kopiere en kultur, måske ju-jitsu, som man forestiller sig det udøvet i Japan i almindelighed, skal adskillelsen fra andre ju-jitsusystemer lægges på det kulturelle, det adfærdsmæssige, fordi teknikkerne ofte er relativt identiske i deres grundform. Så hvis det skal være "japansk" modsat f.eks. "dansk", vil man altså tilstræbe at træne udøverne til at opføre sig "japansk" modsat "dansk", hvilket kampmæssigt ikke har noget fornuftigt formål. Hvert land vil og skal altid sætte sit naturlige kulturelle præg på udøvelsen. I Danmark er vi danskere og vil kun opnå en komisk effekt og ikke en kampmæssig effekt ved at lege japanere.

Specielt netop japanerne er antagelig verdens dygtigste nation til at importere andre landes f.eks. kamp teknikker og tilpasse dem til deres egen kultur og virkelighed. De vil aldrig lege "kinesere" ved import af f.eks. et kinesisk boksesystem. De vil straks ændre og tilpasse det til en japansk virkelighed

og med japanske navne. Japanerne vil kun more sig, men høfligt, over vesterlændinge, der vil lege japanere, som de alligevel aldrig bliver. De vil opfatte det som en klar svaghed og vil med rette have vanskeligt ved at forstå hvorfor. Den "vestlige ju-jitsu" er på samme måde et fint eksempel på, at også vestlige lande med held har importeret det i de japanske (kinesiske, koreanske m.v.) kampsystemer, som vi har tilpasset til vores virkelighed.

Men lige som der er danske frankofile, der til franskmændenes store morskab ønsker at blive mere franske end den mest nationale franskmand, er der også udøvere af japanske kampformer, der til japanernes forundring og latter prøver at være mere japanske end japanerne selv. Noget andet er, at man under træning i Japan forsøger at tilpasse sig japanske normer. Skal man bevare en japaners respekt, skal man tilpasse sig uden at miste sin egen kulturelle identitet. Man skal så at sige træne under sit eget flag og ikke under det japanske.

Mange aspekter i de orientalske kampformer er velegnede til brug også i Vesten, hvis vi husker vores egen baggrund og bygger på den. Vi skal ikke være japanske kopier, men vurdere, sortere og bruge de konstruktive elementer i teknikudførelse og træningsform, som kan berige og forbedre vores egen træning og undervisning. Der er mange gode elementer at hente i flere af de orientalske trænings- og adfærdsnormer. Især bestræbelsen på at opnå stor selvkontrol, høflighed, formel optræden og fordybelse, som vi naturligvis også kender i den vestlige kultur, men som bestemt ikke er særligt iøjnefaldende i vor tid. Den vestlige meget overfladiske popunderholdnings- og forlystelseskultur skaber alt for ofte problemer med træningsdisciplin, fordybelse, indlæring, høflighed og hensynsfuldhed. Ikke blot i udøvelse af kampformer men i de fleste af vores gøremål.

Alligevel er det meningsløst og som tidligere anført som regel komisk, når vesterlændinge forsøger at lege japanske eller kinesiske kopier. Vi er danskere, svenskere, englændere osv. og burde være stolte over det og bygge videre på det. En japaner vil næsten uden undtagelse altid være stolt over at være japaner, og kan ikke forstå f.eks. danskerens nationale selvpineri og selvnedgørelse. Japaneren ser sine nationale og kulturelle egenart som et godt udgangspunkt for at møde andre kulturer og lære af hinanden i stedet for at kopiere hinanden.

Ved udøvelse af japanske kampformer vil vi ofte anvende japanske træningsdragter (gier), fordi det er systemets internationale uniform, og fordi den er praktisk til formålet. Det gælder også for en del rutiner og for en række japanske teknikbetegnelser. Fordi det er praktisk, og nytteværdien må være det afgørende. Det har f.eks. ikke noget praktisk formål at bruge japanske instruktioner, fordi danske instruktioner i en dansk træningssal blandt danske udøvere er mere nyttige og entydige for alle i salen.

Men der er til gengæld ingen grund til at opfinde navne på bestemte teknikker, når man allerede har japanske navne, som de fleste udøvere over hele verden kender.

Ju-jutsu - Historie og udvikling i grove træk

(afsnittet er under redaktionel opstramning).

Som udøver af ju-jutsu skal man gøre sig klart, om man ønsker at lære en kultur- og tidstilpasset kampform, som ju-jutsu er, eller om man vil fordybe sig i en kampform, der hviler i en gammel japansk kultur, som er meget fremmedartet for stort set alle vesterlændinge.

Den samme udvikling omkring tids- og kulturtilpasning er sket inden for karate, nogle aikido-retninger og i høj grad også judo. Hver kultur sætter sit naturlige præg på det, man udøver i sit eget land - og det er sundt og rigtigt.

Et af de områder, hvor de østasiatiske kampsystemer adskiller sig fra de vestlige er, at der er tale om komplekse systemer, og at dokumentationen for dem ofte er god. De asiatiske lande er ofte forbløffende gode til at dokumentere deres systemer og ofte at standardisere dem.

Selvfølgelig er målet for kamp det samme over hele verden og til alle tider, nemlig at nedkæmpe en angriber med de muligheder, man har for hånden.

I virkeligheden ligger der to vigtige forskelle til grund for, at vi i dag dyrker afarter af de orientalske kampformer - som hovedregel uden forbindelse med de oprindelige systemer - af især kinesiske, japanske og koreanske kampformer.

Den vigtigste grund er et fremragende stykke PR- og salgsarbejde fra især japanernes side. Man har systematisk og bevidst eksporteret kampformer. Og det er lykkedes over al rimelig forventning. Den anden vigtige grund er, at de såkaldte tom-håndssystemer (som ikke nødvendigvis var eller er våbenløse) har vist en fantastisk tilpasningsevne efter tidens krav. Og i virkeligheden også efter modtagerlandenes vilkår, selvforsvarsbehov og kulturelle traditioner. Dermed adskiller "selvforsvarssystemerne" (f.eks. sports ju-jitsu) sig kraftigt fra kampsporterne, f.eks. karate, hvor man enten søger bevarelse af det oprindelige system eller udvikler et helt nyt sportsligt system. Man skal også være opmærksom på, at kampsportssystemerne må og skal være statiske, fordi sportsfolk inden for hvert system over hele verden skal kæmpe under de samme regler om størst dygtighed i brug af bestemte teknikker i bestemte situationer. Denne begrænsning for forandring eksisterer som sagt ikke for selvforsvarssystemerne, der træner kamp uden regler og uden begrænsning, hvad kampsituationen og teknikker angår.

Kamptaktiske vinkler og teknikker - men også principper - i de østasiatiske systemer adskiller sig på mange væsentlige punkter fra de vestlige systemer. I Vesten accepterer man pr. automatik, at fysisk styrke er den dominerende faktor for at vinde. I Østasiens "tomhånds-systemer" opererer man med "eftergivenhed", nemlig at udnytte den blottelse der altid er forbundet med et angreb og anvende blottelsen mod angriberen. F.eks. hans bevægelser. Dermed ophæves i stort omfang styrke som et automatisk vinderparameter. Det kræver stor koncentration, fordybelse i sig selv (på japansk "mushin" at tømme sindet, så man ikke forstyrres af distraherende tanker - fordi tanken arbejder langsommere end kroppens reflekser) og en meget intensiv fysisk og psykisk træning. Forudsætninger, der meget sjældent tiltaler den mere rastløse vesterlænding, der typisk viger tilbage fra fordybelse, meditation og kravene om timelange træninger af selv små bevægelser, før helheden indøves.

De japanske tomhånds kampsystemer i form af brydning har deres udspring i mytologien, og mange er fortællingerne om gigantiske kampe mellem store mestre. Det først kendte navn for brydning var *sumai*, som var en krigskampform og ikke en sportsform. At anvende ordet brydning i moderne forstand er stærkt misvisende. Den brydeform, der blev anvendt, havde alle typer af angreb, også slag og spark, fordi kampen havde til formål at nedkæmpe en angriber. Det var altså organiseret slagsmål. Den først kendte ikke-mytologiske sumai (Nihon Shoki - kamp- sumo) foregik år 23 f.v.t. og blev vundet ved et stående spark - selvom det altså egentlig var en brydekamp. Brydning, spark, slag og skaller gled sammen, ganske som når man slås for alvor. Denne først beskrevne nærkamp med navngivne personer og sted i japansk historie endte med den enes død. Den af de kæmpende, der havde anvendt det stående spark, havde opnået den fordel, at modstanderen fik brækket et ribben og faldt til jorden. Det gjorde det lettere for den heldige at knuse hans hofteknogler med et tramp. Den uheldige døde af skaderne.

Tramp og spark indgik som et godt supplement til bryde- og stranguleringsteknikkerne, først og fremmest for at sparke eller slå modstanderen til jorden, så man kunne trampe eller strangulere ham indtil overgivelse.

Formålet med de gamle kampe var at få modstanderen til at overgive sig betingelsesløst, og kunne det ikke opnås alene ved at skade eller lemlæste, var drab en accepteret udgang. Den kampform,

hvor samuraien kæmpede ubevæbnet og uden rustning, blev med en fælles betegnelse kaldt for *kumiuchi*. I denne grupper hører f.eks. ju-jitsu. Betegnelsen for kamp i rustning kaldes *yoroi kumiuchi*. Kumiuchi eller yoroi kumiuchi var brutal nærkamp på liv og, hvor begrænsninger eller tøven kunne koste livet. Som det nu er tilfældet ved al kamp på liv og død.

Fra de tidligste dage har vi elsket at se mænd slås - at se dem prøve kræfter og udvise fantasi og teknik for at besejre eller ødelægge hinanden. Det ligger i vores natur. I Japan som i alle andre kulturer vil energiske underholdnings-entreprenører sætte det i system og tjene godt på at fremvise kampen. Allerede i 800-900-tallet var sumo blevet en populær og velorganiseret publikumssport, altså fjernet fra sin militære anvendelse. Netop som et resultat af dette blev sumo ved et kejserligt dekret ført tilbage til sin oprindelig sumai-form, dvs. en militær nær-kampform med total overvindelse som mål uden sportsligt element.

Den fandt sin anvendelse på slagmarken som kumiuchi (også betegnelsen for ju-jutsuens kamp på liv og død - i dag dækker det blot "slagsmål"). Sumo som kumi-uchi fik sin storhedstid i den urolige og krigeriske Muromachi-perioden (ca. 1390 til ca. 1570) og Momoyama-perioden (ca. 1570 til ca. 1600). Denne urolige periode var samtidig indlysende nok storhedstid for de fredløse ninjaer (blev udlejet af "familier" til snigmord, spionage, sabotage og andre opgaver, som den adelige æreskriger, samuraien, ikke kunne eller ville påtage sig). Se *ninjutsu*.

På grund af den efterfølgende fredperiode, over ca. 300 år, under Tokugawa-shogunaten, Edo-perioden, (1603-1867), mistede sumo-krigerne deres betydning, og sportsformen fik atter en fremtrædende plads. Under og efter Meiji-perioden (1867-1912) eksisterede kun sportsformen, som den kendes i dag. Meiji-restaurationen efter 1867/68 medførte samtidig en ændring af Japans sociale struktur ved ophævelse af feudalsamfundet og dermed afskaffelse af den højt privilegerede adelskrigerkaste, samuraien, der besad stort set al jord og alle rettigheder, blandt andet retten til at modtage krigeruddannelse og til at bære og bruge våben (med få undtagelser).

Sumai var den ene af de store militære kampformer, der ikke var baseret på et bestemt våben, men var udviklet til at blive brugt på slagmarken som et af en række systemer tilpasset nogle bestemte kampsituationer, hvor krigerens hovedvåben ikke blev anvendt. Ju-jutsu var den anden. Man har kendt ju-jutsukampformen helt tilbage til Heian-perioden (794-1185), men indtil begyndelsen af 1500-tallet var de indbyggede som støtteteknikker i våbensystemerne, sværd, lanse, hellebard, spyd, m.v., når modstanderen var i tæt kropskontakt. Ofte i forbindelse med tab af hovedvåben. Forstået som "sidste-hjælp-hvis-man-ikke-kan-bruge-sit-hovedvåben".

Ju-jutsu blev skabt som selvstændigt system i 1532. Det var *Takenouchi Hisamori*, der skabte den klassiske ju-jutsu som et selvstændigt kampsystem i 1532. Et system, der senere indgik som et anerkendt system under samuraiens ca. 50 forskellige kampsystemer, bu-jutsu. Sin inspiration fandt han hos sumo's kumi-uchi og fra en yama-bushi. Yama-bushi var omvandrende bjergkrigere, ofte præster, der skulle rense bjergene for onde ånder, og som ofte understøttede deres eksistens som landevejsrøvere. Her lærte Takenouchi bl.a. fem anholdelsesteknikker, hvori der blev udnyttet små håndvåben for hvilke der var udviklet teknikker, der udnyttede de små våben taktiske fordele fremfor store våben, f.eks. sværd og spyd.

Takenouchi-ryu var den første ju-jutsustilart og fremstod som en passiv kampform, hvori dog også sværd indgik. Den blev betegnet kogusoku og var baseret på fastholdelsesteknikker. Dvs. at det primære formål noget uvant var at lade angriberen overleve, men dog at fremtvinge uforbeholden underkastelse.

Dermed kan man med temmelig stor sikkerhed fastslå, at den systematiske nærkampform, ju-jutsu, kan dateres til begyndelsen af 1530'erne. Det betyder ikke, at der ikke tidligere eksisterede tilsvarende kampformer i Japan.

Takenouchis første kampsystem blev betegnet *kogusoku*, og blev senere klassificeret under fællesbetegnelsen ju-jutsu. Kogusoku var et passivt kampsystem fortrinsvis mod sværd og var ikke nødvendigvis et ubevæbnet system. I Takenouchis tilgang til kamp indgik en række våben, almindeligvis kortere slag- eller stikvåben.

Fordi en samurai stort set altid var bevæbnet og på slagmarken iført rustning havde ju-jutsu en mindre betydning i praksis. Af den simple grund at det er håbløst at ville forsøge at smertepåvirke, sparke eller kaste en f.eks. sværdbevæbnet professionel kriger i fuld rustning. Ju-jutsu var derfor altid et sekundært kampsystem for krigeren for at komplettere våben-systemerne, hvoraf ken-jutsu var det mest fornemme. Den oprindelige ken-jutsu havde da også, som nævnt ovenfor, indbygget tomhåndsteknikker (forstået som teknikker, hvor krigerens, bushi, hovedvåben ikke blev anvendt).

Allerede i midten af 1700-tallet, altså i Japans store fredsperiode, udviklede der sig en afart betegnet som "æstetisk ju-jutsu". Det skal forstås som en kampform, hvor kamp på liv og død var blevet fjernet. Formålet havde i højere grad en opdragende betydning, hvorved denne variant havde fjernet sig fra det praktiske kampformål, og næppe ville kunne gøre stor nytte i en reel kamp mod en professionel og bevæbnet kriger. Man ser fortsat sådanne variationer, hvor ju-jutsuen er blevet fjernet fra sit egentlige idégrundlag.

Den store forandring af ju-jutsu skete under Meiji-perioden (1868-1912) af *Jigoro Kano*, idet Japan netop i slutningen af 1800- og begyndelsen af 1900-tallet havde et stærkt behov for at genfinde sine nationale værdier og stolthed bl.a. som følge af et massivt og aggressivt kulturpres fra Vesten. Kano var den første af tre kampsystemeksperter, der udviklede helt nye stilarter på grundlag af såvel gamle japanske som kinesiske systemer. De to andre kampeksperter var aikidoens grundlægger *Morihei Ueshiba* og sportskaratens grundlægger *Gishin Funakoshi*.

Aikido og *karate* var de andre store og tidstilpassede kunstsystemer. Aikido (se denne) fortrinsvis på gamle ju-jutsuskoler, og karate (se denne) udelukkende på de gamle kinesiske boks-systemer, der blev videreudviklet under systemet Okinawa-te (se denne). Hvor ju-jutsu og aikido anerkendes som klassiske japanske systemer, fordi de er skabt på grundlag af de gamle japanske systemer og i forlængelse af klassiske "samuraiværdier", er karate ikke anerkendt som et klassisk system, fordi det ikke er oprindeligt japansk - omend totalt japaniseret - men fra Kina via Okinawa. Den udenlandske karate blev valgt fremfor f.eks. de japanske *kempo* og *hakuda* (se Kempo) på grund af langt mere overlegne teknikker. Slag og spark havde tidligere haft en mindre betydningsfuld plads i kamp uden våben, og da hovedsagelig som supplement til de langt farligere og kampmæssigt mere sikre kast og stranguleringer, hvor man under udøvelsen har kontrol og kontakt med sin angriber modsat ved spark og slag, hvor hurtig reaktion og tilfældigheder spiller en afgørende rolle for kampudfaldet. Dog anvendte man masser af spark og slag helt tilbage i den klassiske sumai og sumo for at opnå en taktisk fordel i det samlede kampbillede. Den første *judo* (se denne) under Kano havde da også spark og slag før karatens indførelse.

Man kan sige det sådan, at den teknologiske udvikling inden for krigsførelse havde over-flødiggjort de gamle systemer, og at den nye tidsånd under vestligt pres havde sat de gamle værdier under voldsomt pres. Der var behov for nye metoder til at slå, og en ny social struktur aflivede med

sædvanlig japansk hurtighed samuraiens århundrede gamle, hemmelige bu-jutsuskoler. Men med japanernes enestående evne for at omstille sig og udvikle nye “markeds-rigtige” systemer, dukkede en helt ny kultur op omkring kampsystemerne. Først til opdragelse af landets unge mænd og derefter som en indbringende eksportforretning. Især karatens historie (se *Karate* og *Okinawa-te*) er et mønstereksempel på blændende dygtig systemimport, system-tilpasning og senere systemeksport baseret på et fremragende købmandsinstinkt.

Formålet i vesten er fortrinsvis selvforsvar mod hverdagens vold

De ju-jutsuvariationer, der trænes i Vesten i dag, er stort set kun de våbenløse stilarter. Formålet er selvforsvar mod hverdagens vold. Nogle systemer er uhyre effektive på grund af deres ekstreme brutalitet, som modsvarer volden. Andre er gået i en form for pænheds-selvsving og er dermed uegnede som middel mod en farlig og måske bevæbnet angriber og er dermed meningsløse i sig selv set bort fra det idrætslige element. Problemet for skaberne og forvalterne af disse systemer er, at de ofte tror på “selvforsvarets ædle kunst”. Dette er i sig selv meningsløst, fordi man så tilsvarende skulle have “voldens ædle kunst”, da det første skal passe til det andet for overhovedet at kunne tale om selvforsvaresevne.

I vor tid er der to interessante variationer af ju-jitsu. Junior-Ju-Jitsu for børn mellem 9 og 13/14 år, hvor hovedformålet er voldsforebyggelse, frigørelser og undvigelse. Et selvforsvarssystem, der retter sig mod børns typiske overgreb mod hinanden og som opbygger bevidsthed omkring at undgå overgreb fra voksne. Det er et system, hvor ju-jitsuens farlige teknikker er fjernet, og hvor træningsform er tilpasset børns virkelighed og muligheder. Dog skal man være opmærksom på, at ikke alle skoler, der træner børn, har et tilpasset system, men blot anvender “voksen-ju-jitsu” for børn. Det er uheldigt, fordi såvel indhold som træningsform skal være tilpasset efter børnenes modenhed og fysiske mangler i forhold til voksne. Mange ju-jitsu-teknikker er hverken indholdsmæssigt eller fysisk egnede for børn, ikke mindst børns svagere led og alment mindre fysiske robusthed (se *Junior-Ju-Jitsu*).

Det andet er Selvforsvar for Kvinder. Her inddrages nogle af de mest brutale kampteknikker fra ju-jitsu kombineret med f.eks. det oprindelige tyske nærkampsystem Anti Terror Kampf, med systematiske angreb mod sårbare punkter med det formål at fremkalde chok hos angriberen, evt. lamme ham. Teknikkerne har en høj genanvendelsesmulighed mod flere angrebstyper. Kamppsykologi og systematisk voldsforebyggelse er væsentlige elementer i disse kurser.

I de senere år har man set, at ju-jitsu i nogle forbund er blevet omlagt til en kampsport (altså en sportslig kappestrid efter fælles regler), hvorved det totalt har mistet sit egentlige formål. I Danmark har man valgt at kalde sportsformen for ju-jitsu, altså den oprindelige genetiske betegnelse for hele systemet. I denne form med adskilt træning af andre systemer, f.eks. karate, er det misvisende at kalde systemet for ju-jitsu, og et andet navn burde have været valgt. Men det er et problem, der ikke vil blive behandlet her.

Sen anvendelse af smertepunktsangreb

Blandt de oprindelige flere end 700 dokumenterede ju-jitsu systemer - altså udviklet i Japan som kamp-ju-jitsu på slagmarken - lå *atemi* som grundlag. Dvs. systematisk at angribe de svage punkter (*kyusho*) på en modstanders krop for at opnå smerte, chok, lammelse eller død. Ligesom i *sumai* og *kampsumo* (altså krigs-sumo) blev *atemi* også i ju-jitsu et helt grundlæggende element. Mærkværdigvis blev *atemi* først systematiseret og baseret på lægelig forskning i begyndelsen af Edo-perioden (altså begyndelsen af 1600-tallet), hvor en videnskabelig tilgang til “kampanatomi” længe

havde været på et højt niveau i f.eks. Kina, Korea og Okinawa. Årsagen var selvfølgelig, at en velbevæbnet kriger, ofte i rustning, der anvendte sit våben til at dræbe eller lemlæste med, havde ringe eller ingen interesse i atemi. Det havde derimod den, som blev tvunget til kamp, men som ikke måtte bære våben. En anden årsag til forsinkelsen var, at i Japan, modsat f.eks. Kina, havde krigermunke en mindre fremtrædende plads. Forstået sådan, at den civile kamp, udført af våbenløse kæmpere, var ringere organiseret end i Kina eller Okinawa.

Om dette se under atemi-waza, "kunsten at angribe sårbare punkter".

Atemi (i Kina indbygget i ch'uan-fa ("hånd-teknikker")) fik først en stor betydning for sekundære systemer og for ikke-militære, f.eks. munke og borgerlige, der ikke måtte bære våben. Disse krigermunke, der især var udbredte i Kina, var blandt de vigtigste udviklere af de våbenløse teknikker baseret på atemi.

Man skal bemærke en forskel mellem de kinesiske og de japanske krigere. I Kina havde krigeren en lavere social status og var et redskab for de herskende klasser. I Japan var krigerhåndværket efter 1600-tallet forbeholdt aristokratiet, dvs. at krigeren selv udgjorde den herskende klasse. Dermed var atemi i Japan i realiteten forbeholdt krigeradelen, og med de højt udviklede våbentechnikker og brug af rustninger var der som nævnt ikke et reelt behov for atemi.

Ju-jitsu var en krigskampkunst forbeholdt samuraien, alligevel var der en vis udbredelse af kampsystemer blandt andre samfundsgrupper, præster, bønder og borgere. Det er uklart i hvilket omfang, fordi der ikke har været nogen synderlig forskning på dette område. En vis udbredelse skete gennem samuraier, de herreløse eller de ringest aflønnede hvilket vil sige de mindst succesrige. Men også krigerpræster, *sohei*, havde betydning for udbredelse af "alternative" kampformer, f.eks. også i Japan som på Okinawa ved brug af civile redskaber som våben. Det førte til en række store systemer (se *Okinawa-te* og *Kobudo*).

Se også under: *Sportsform - Budo og jitsu som konkurrencesport*.

Den fejlagtige antagelse om ju-jitsu i oldtidens Egypten

Der er skrevet ufatteligt meget vrøvl om de orientalske kampformer. Normalt af historiske amatører, der blot har videregivet deres "mestres" ofte ringe underbyggede og ofte naivt romantiserede forestillingsverden. En af de særeste og nok mest enfoldige udlægninger er, at de japanske kampformer skulle være opstået i oldtidens Egypten.

Årtusinder og begreber blandes sammen og kaster ikke megen ære over ju-jitsuens intellektuelle niveau, fordi den videregiver indlysende fejlagtige informationer.

På grund af tesens sejlivethed bliver den kommenteret og afvist i det følgende. Især fordi tesen er med til at flytte fokus fra særpræg ved de orientalske kampformer.

Nogle europæiske ju-jitsufolk har fremsat den antagelse, at ju-jitsu kan stamme fra oldtidens Egypten. Antagelsen bliver fremført i et par hjemmesider og i et par bøger om ju-jitsu. Fordi denne antagelse stædigt har holdt ved siden af Knud Jansons i øvrigt i forhold til tiden for udgivelsen af fortrinlige bog "Lærebog i moderne jiu-jitsu og judo" fra 1950, hvor forfatteren flot udmelder en mulig afstamning påvist i "Beni Hassans gravmæle for ca. 6.000 år siden". Antagelsen lider under en række åbenlyse svagheder og vil aldrig kunne holde ved en nærmere efterprøvning.

Påstanden er, at den makedoniske kejser Alexander den Stores soldater under sin erobring af Egypten i 332 f.v.t. skulle have mødt en "egyptisk brydeteknik, der lignede den japanske ju-jitsu". Med Alexander den Stores hære til Indien skulle disse teknikker være blevet formidlet til inderne, der derefter med buddhismen videreførte dem til fjernøsten og dermed til Japan.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 31 / 80

Der henvises til vægmalerier i gravkamrene i Beni Hassan, hvor der findes en række tegninger af et stort antal hverdagssituationer, også sport. Blandt disse er en billedserie med bryde-teknikker, der indlysende nok har lighed med japanske brydeteknikker og alle andre bryde-teknikker verden over. I henvisningerne tales der om gravfund, der er fra henholdsvis 4.000 år f.v.t. eller 6.000 år f.v.t. I årstalsangivelsen er der den mangel på kendskab til emnet og endog til selv hovedtræk i den oldegyptiske historie, som præger hele den spinkle teori og den ringe kildekritik, som ligger bag fremsættelsen af den spøjse teori.

Først årstalsforvirringen.

De vigtige perioder i den egyptiske oldtid er:

Den Arkaiske Periode (den gamle periode) fra ca. 3000 til ca. 2600 før vor tidsregning

Det Gamle Rige fra ca. 1600 til ca. 2100 f.v.t.

Det Mellemske Rige (opdelt i flere perioder) fra ca. 2100 til ca. 1550 f.v.t. - og her hører Beni Hassan gravene til.

Det Nye Rige fra ca. 1550 til ca. 1100 e.v.t. (det var Egyptens guldalder).

3. Mellemtid fra ca. 1100 til ca. 700 f.v.t.

Sentiden ca. 700 til 332 f.v.t.

Græsk-romersk periode fra 332 f.v.t. til ca. 400 efter vor tidsregning (e.v.t.).

De første store stenbyggerier (som de store gravmæler var) blev til under det Tredje Dynasti i Den Gamle Periode nemlig Djosers trinpyramide, fra ca. 2800 år f.v.t., i Sakkara lidt syd for Cairo. Der er langt til 4.000 år f.v.t.

Gravkamrene i Beni Hassan er altså fra måske 1800 år f.v.t. - måske lidt ældre måske lidt yngre - men meget langt fra 4.000 år f.v.t. og 6.000 år f.v.t. er et helt vildt årstal.

Sammenblandingen i tid svarer til at sætte Dronning Margrethe den 2., vor dronning, i samme tid som sagnkongerne før Gorm den Gamle, hvilket ingen næppe ville antage for historisk korrekt.

Dernæst er Beni Hassan en by ca. 250 km. syd for Cairo og ikke en person. Der er altså tale om en række gravfund i Beni Hassan. Flere egyptiske bynavne begynder med Beni.

De store byggerier specielt fra ca. 2500 f.v.t. - f.eks. de store pyramider i Giza lige uden for Cairo - og til Det Nye Rige indtil ca. 1000 f.v.t., hvor f.eks. det utrolige tempelbyggeri i Luxor og Kongernes Dal er fra.

Så den første fejl i teorien er, at tidsfornemmelsen er gal med flere tusinde år.

Der er mange uafviselige grunde til, at teorien er forkert

Ud over den forkerte tidsregning er der helt åbenlyse grunde til, at teorien ikke holder og måske snarere udtrykker en sær forestilling om, at alt "selvfølgelig" må stamme fra Vestens kultur-vugge, selv de japanske kampteknikker.

Den ene grund er:

At man langt tilbage i den europæiske kultur har beskrivelser af velorganiserede boks-systemer og brydesystemer i skulpturer, friser, vægmalerier og tekster (f.eks. dem berømte græske filosof Platon, der døde kort efter før Alexander den Stores fødsel). Alle kulturer til næsten alle tider har deres egne "kampsportssystemer".

Mange gamle overleveringer indeholder beskrivelser af brydekampe og brydeteknikker, hvilket ikke gør dem til japansk kampteknik. Vi ved, at der har været flittig kulturudveksling mellem Europa og

Egypten lang tid før Platon, og at også brydeteknikker kunne have påvirket både den ene og den anden vej.

Den anden grund er:

Mennesket har kun to arme og to ben, så disse vil danne de vigtigste redskaber i alt slagsmål specielt uden brug af våben. I brydning er der god fornuft i at udbalancere sin modstander, for ellers kan man ikke kaste ham med mindre man er meget stærkere end modstanderen. Udbalancering er grundlaget for al brydning, det er ikke specielt for ju-jitsu.

Siden tidernes morgen har mennesket kæmpet med ret beset samme midler og mål, uanset hvor i verden de har været.

Derfor vil gengivelser af menneskers brydning eller boksning i alle kulturer og til alle tider ligne hinanden. Det bliver det ikke ju-jitsu af.

Den tredje grund er:

Billederne fra Beni Hassan ligner klassisk brydning. Der er intet i dem, der peger i retning af ju-jitsu-teknikker mere end i retning af europæisk fribrydning.

Den fjerde grund er:

Det ville være helt usandsynligt, hvis Alexander den Stores folk skulle finde teknikker i den egyptiske brydning, som de ikke selv havde i deres egen brydning. Og endnu mere usandsynligt, at de skulle undervise indere i det, de måske har lært i Egypten. Inderne havde deres egne brydesystemer, som sikkert allerede lignede de brydesystemer, grækerne anvendte.

Selvfølgelig er der forskel i detaljerne.

Alligevel er det næsten helt usandsynligt, at inderne skulle have lært kineserne disse systemer, idet kineserne allerede havde deres egne kampsystemer og brydesystemer lang tid før, Alexander kom til Indien.

Dertil taler vi om en periode på ca. 500 år efter Alexanders krige mod inderne, før den indiske buddhisme slog igennem i Kina. Og det er med sikkerhed umuligt, at inderne skulle have lært japanerne egyptiske brydesystemer 1800 år efter Alexander. Ju-jitsu kom ikke til Japan med zen-buddhismen i 1200 tallet men derimod omkring midten af 1500-tallet. Og det system havde intet med brydning at gøre. (Se under *Sumai*, det første japanske brydesystem).

Den femte og meget vigtige grund er:

Ju-jitsu er ikke blot nogle brydeteknikker. Ju-jitsu er et samlet og meget omfattende nærkampsystem, der i sin form, tankegang og indøvelse ikke mindst hviler på grundlæggende principper i zen-buddhismen. Selve ju-princippet (eftergivenhed for at ramme angriberen bagefter) deler japanerne med kineserne, men det indgår ikke som grundprincip i vestlig brydning. Ju-princippet er et af de vigtige grundprincipper i ju-jitsu og har altså taget navn efter det. De oprindelige ju-jitsusystemer havde meget lidt med brydning at gøre. (Se *Ju og Go*). Dette med sportsbrydning i ju-jitsu kom langt senere. I virkeligheden først med Jigoro Kano (se under Kano) i slutningen af 1800-tallet. (Se desuden *Sumai* om de meget tidlige japanske bryde-nærkampformer).

Ju-Jutsuskoler - stilarter

Alle Bu-Jutsuskoler holdt deres systemer hemmelige. Det var en betingelse for optagelse i en Ryu (stilarter eller skole), at man aflagde ed på ikke at ville røbe, hvad man lærte på skolen.

Hemmeligholdelsen havde til formål at forhindre evt. modstandere i at udnytte deres viden til at skabe teknikker, der overgik skolens, dvs. mesterens. Selv lærerne lærte ikke eleverne alt for at

kunne overvinde de elever, der blev for overmodige. Alle bu-jutsusystemer var *Hi-Jutsu* "Hemmelig kunst".

Listen over nogle af de vigtigste klassiske ju-jutsu-skoler er medtaget for at give et billede af stilarternes mangfoldighed.

Ved feudaltidens ophør omkring 1868 var der langt over 100 store skoler/stilarter/ryu inden for Ju-Jutsu. Stort set samtlige klassiske ju-jutsustilarter er forsvundet som samlede skoler i dag og har egentlig kun historisk interesse.

Den moderne ju-jutsu (jitsu) har inddraget de mest relevante teknikker fra et stort antal af stilarterne i deres træningsplaner.

Efter feudaltidens ophør var ju-jutsuen ved at uddø, men blev i nogen grad bevaret i aikido (beg. af 1900-tallet) og den oprindelige judo (slutn. af 1800-tallet), forgængeren til vor tids Ju-Jutsu, der begge blev udviklet i tiden omkring 1900 på grundlag af teknikkerne i de mest anerkendte ryu. Formålet var at udvikle et tidstilpasset tom-hånds-kampsystem, der var rettet efter civil fremfor militær anvendelse, hvor målet som hovedregel var at dræbe angriberen. Dette har som hovedregel ingen mening i et civilt selvforsvarssystem. Nogle vigtige klassiske ju-jutsuskoler (ryu) fra før 1868: Arata-ryu, Asayama-ichiden-ryu, Chokushin-ryu, Daito-ryu, Isei-jitoku-tenshin-ryu, Jikishin-ryu (judo), Kanshin-ryu, Kiraku-ryu, Kito-ryu, Kiushin (Kyushin)-ryu, (Yoshin-ryu), Kushin-ryu, Miura-ryu, Muso-ryu, Ryu-shinto-ryu, Seigo-ryu, Sekiguchi-ryu, Shibukawa-ryu, Shemmai-sakkatsu-ryu, Shinkage-ryu, Shinno-shindo (Shin-shin-do)-ryu, Takenouchi-ryu (kogushoku), Teiho-san-ryu, Tenjin-shinyo-ryu, Yagyu-ryu, Yoshin-ryu (Kyunshin-ryu, Miura-ryu), Yuiga-ryu.

Jukendo bajonETFægning, hvor der anvendes en geværratrap og bajonet af træ. En moderne form for juken-jutsu, en sen jutsu der ikke var kendt i den klassiske bujutsu, fordi gevær og bajonet blev anvendt sent i Japan. Teknikkerne er baseret på *Sojutsu* (kamp med spyd).

Junior-Ju-Jitsu er selvforsvar for børn. Aldersgrænsen for optagelse bør være 9-10 år for begyndere (dvs. eleven vil være 12-13 år ved træning i egentlig selvforsvar), fordi det må kræves, at børn ved optagelsen har en vis modenhed og kan skelne imellem leg og alvor og kunne forstå konsekvenserne af deres teknikker. Selv ved grundlæggende begyndertræning i ju-jitsu (dvs. selv uden spark-slag) stilles der krav om at kunne forvalte oplæringen i at kunne slå. Det kan mindre børn og umodne børn (og voksne) ikke. Selv ved beskeden kamptræning specielt i offensive slag-sparketeknikker kan og vil børn ofte udgøre en sikkerhedsrisiko for deres kammerater og kan under kåd leg eller i vrede komme til at skade et andet barn meget alvorligt.

Derfor skal der arbejdes med en minimum modenhed og med fortrinsvis defensive og ufarlige teknikker. En del eksperter mener, at 9-10 år også er for ungt for begyndere. Systemet Junior-Ju-Jitsu består af et relativt begrænset antal milde ju-jitsu-teknikker, som er særligt egnede til anvendelse af børn mod børn. Børn kan alligevel ikke forsvare sig fysisk mod voksne, derfor skal en mulig angriber defineres præcist og realistisk.

Alle de farlige teknikker i ju-jitsu og slag-spark er fjernet, fordi barnet ikke kan forvalte dem og reelt aldrig får brug for at anvende dem.

Systemet er kampmæssigt bygget over trykangreb mod ufarlige smertepunkter, frigørelser, undvigelses, faldteknikker og udbalanceringer med ukomplicerede kasteteknikker. Det er opdelt i 5 elevgrader (Mon - se dette), hvor der gradueres en gang om året. De højere grader inddrager relativt komplicerede teknikker og grundlæggende teknikker fra andre systemer, f.eks. aikido og karate. De højere elevgrader indgår som indskoling til ju-jitsu på ungdomshold (14-17 år), som er overgang til "voksen" ju-jitsu (over 17 år).

Der findes flere forskellige koncepter for juniortræning, der bør indeholde et betydeligt element omkring voldsforebyggelse, idet brugen af selvforsvarsteknikker sjældent bidrager til konstruktive løsninger af konflikter imellem børn, idet børns angribere ofte er kammerater, som man skal være sammen med og ofte samarbejde med fremover. Andre vigtige elementer i "børneselvforvar" er, at børn sjældent kan forvalte de ofte farlige teknikker, der er i "voksen-ju-jitsu" og sjældent kan skelne imellem leg og alvor. Dermed kan de ved indlæring af forkerte teknikker (specielt offensive slag-sparketeknikker) risikere at skade andre alvorligt.

En yderligere begrundelse for et juniorprogram er, at børns fysiske udvikling bestemt ikke kan klare de ofte hårde træningsmetoder, som er nødvendige i "voksen-ju-jitsu". Under ingen omstændigheder kan en ikke færdigudviklet krop klare de mange ledbelastninger, der indgår i mange ju-jitsuteknikker. Låseteknikker med ledbelastning udøves kun af voksne med fuldt udviklet krop.

Junior-Ju-Jitsu skal i de lave grader (typisk 9-11 år) være rensset for slag-spark, angrebs-teknikker og de fleste kast. I alle grader skal der ikke være låseteknikker. Det skal være en rød tråd i al selvforsvarstræning af børn, at "det bestemt ikke er smart at slå, at slagsmål normalt er udtryk for afmagt og underlegenhedsfølelse, og at det er uacceptabelt at angribe andre, men at du har retten til at undvige, sige fra og at forsvare dig i tilfælde af et angreb".

Det er vanskeligt at forklare børn, men det er et omdrejningspunkt i god selvforsvars-træning af børn. Træningen skal omfatte brug af sikkerhedsstrategier, håndtering af trusler, forståelse af egne og andres signaler, retten og pligten til at sige fra overfor kammerater - tilpasset børns normale virkelighed.

Juno-ri (juho) - kaldes også ju-princippet. Læren om at udnytte modstanderens styrke og bevægelser mod ham selv gennem eftergiveness for at "svirpe" tilbage og udnytte hans egen kraft for at overvinde ham. Specielt judosporten er bygget over at kunne udnytte modstanderens bevægelser og kraft til egen fordel blandt andet gennem lynhurtige udbalanceringer. Grundlæggende princip også i ju-jitsu og aikido.

Ju udelukker ikke anvendelse af styrke, Go. Enhver teknik forudsætter altid brug af styrke. Princippet om ju (juno-ri) har ingen kampmæssig fordel med mindre, der sker et umiddelbart modangreb med fuld styrke mod modstanderens blottelse (se *Go* og *Gono-ri*).

Go vil ofte udgøre det afsluttende element i en teknik ved brug af ju.

Det er vigtigt at forstå, at juno-ri ikke udtrykker nogen form for venlighed eller blidhed men derimod udnyttelse af en taktisk vinkel for at skabe det bedst tænkelige kampudfald.

Jutsu betyder kunst i form af 'teknik' eller 'metode'. Fælles betegnelse for alle de japanske kampsystemer, der retter sig mod kamp og ikke mod konkurrencesport. En række jutsu-systemer har en sportsform eller en mental form, der populært betegnes som *Do* (se dette). F.eks. *Ju-jutsu - Judo*, *Kenjutsu - Kendo*, *Iaijutsu - Iaido* (se disse). Der tales også om Karate-jutsu (som ikke er en oprindelig japansk form og burde derfor i virkeligheden nok ikke kaldes "jutsu" - se *Karate*) og Karate-do, som omfatter langt de fleste karateformer (se *Karate*).

Et eksempel på en klassisk jutsu (fra før 1850'erne), *Aikijutsu* (se denne), der blev til en moderne *Do* uden at være en sport, er *Aikido* (se denne). Den oprindelige ju-jutsudisciplin aikijutsu som aikido blev til et system i sig selv, og mærkværdigvis anerkendt som en klassisk form trods først skabt efter 1920.

Alle jutsuformerne har til fælles at øge effektiviteten i kamphandlingen og vil altid være dynamisk og under forandring efter de ydre kampvilkår. De har ikke noget sportsligt formål og ingen jutsu er i Japan registreret som en budo. Heller ikke ju-jitsu.

Modsat *budo* er udøvelsen af *jutsu* ikke i særlig grad påvirket af *Zen*.

Se også under: *Sportsform - Budo og jutsu som konkurrencesport*.

K

Kabuto samuraiens hjelm. Udformningen af den ofte stærkt udsmykkede hjelm var et af krigerens ydre tegn på status og rang.

Kai (Kwai-Kan) Selskab eller klub. Ofte anvendt som tilføjelse i klubnavn. Fx den berømte Budokwai i London, grundlagt i 1918 - men ikke Europas ældste.

Kakari no sen pre-emptivt kampinitiativ. Se under *Sen sen no sen*.

Kakute en jernfingerring med jernspidser. Anvendt i ju-jutsu og ninjutsu. Ofte to ringe, en på tommelfinger og en på langefingeren, til brug ved greb (også betegnet *Seigo-ryu*).

Kama landbrugsredskab ændret til civilt håndvåben på Ryukyo-øerne. Se *Kobudo-våben*.

Kamae kampstilling. Betegnelsen anvendes både for kampsystemers og sportssystemers stillinger. Er også betegnelsen for opstilling af en militær kampenhed.

Kampsport

Definition kampsport *Kamp mellem to personer i en sportskonkurrence, der har til formål at underholde gennem en sportslig kappestrid om point.*

Regler for udførelse er afgørende vigtige for såvel udøvere som publikum, der bl.a. gennem kendskab til og indlevelse i reglerne skaber en del af det fællesskab og "gruppeidentitet", som er vigtigt for næsten alle konkurrencesporter.

Ordet kampsport er altså en fælles betegnelse for de konkurrencesporter, der træner en sportslig kamp teknik (slagsmål) under fælles regler og betydelige begrænsninger. F.eks. boksning, karate, judo, sumo, brydning, taekwondo, thai-boksning, kendo og fægtning. Kampsport er enten en faktisk eller en simuleret kamp med det formål systematisk at skade eller simulere en skade på modstanderen. Der er en efterligning af en kamp for alvor på liv og død, og det er dette dramatiske element, der skaber et fællesskab mellem tilskuere og udøvere. Al kamp drejer sig i sagens natur om at overvinde en modstander ved at skade ham hurtigere og mere end han skade én selv. Derfor vil kampsport i anerkendte konkurrencer være underlagt omfattende begrænsninger gennem stramme regler for at begrænse de uundgåelige skadevirkninger på sportsudøvere.

I de senere år har flere afarter af de klassiske kampsporter, specielt afarter af de orientalske kampformer, udviklet sig til reelle slagsmål, hvor der slækkes på reglerne og sikkerheden for at tilfredsstille publikums lyst til at overvære vold og mishandling. Også antagelig i et vist omfang afreagere egne aggressioner og fortrængninger. En form for videreførelse af tidligere tiders gladiator kampe, hvor slaver, forbrydere og andre retsløse blev tvunget til at udføre blodbad mod hinanden for at underholde og tilfredsstille publikums stærke trang til at forlyste sig ved at se mishandling, vold og ødelæggelse. De fleste kulturer siden den tidligste oldtid har gennem historien

udviklet deres egne kampsporter, hvis formål er at underholde gennem arrangeret slagsmål, virkelig eller simuleret vold.

Selv om kampsport opøver kampevne, er kampsport ikke ment som *selvforsvar* (se dette). Uagtet at kampsporter ikke har et egentligt selvforsvarelement, vil specielt bokse-systemerne (karate, taekwondo, kung-fu, europæisk boksning osv.) også kunne anvendes ved angreb mod sagesløse personer. Specielt på grund af boksesystemernes indbyggede krav om offensiv kamp modsat f.eks. aikido og ju-jujitsu som fortrinsvis er defensiv kamp. Det er alle kampsporters dilemma, at de risikerer også at uddanne voldsmænd.

I Japan har nogle af kampsporterne deres oprindelse i de klassiske militære kampsystemer, der blev betegnet jutsu, der altså ikke skal forveksles med sportsformerne under fælles-betegnelsen "budo" (se dette). Se desuden under *sportsformer, do og jutsu*.

Kanji (kan: kinesisk, ji: tegn) japansk skriftsprog - betegnelse for de kinesiske ideogrammer der anvendes i det japanske skriftsprog. Indeholder omkring 50-60.000 tegn, hvoraf små 2.000 indgår i det daglige skriftsprog. Lidt færre læres i japanske skoler. I dag består japansk af en blanding af flere skriftsystemer, bl.a. kanji.

Se også *Romaji*, japansk skrevet med latinske bogstaver.

Kano, Jigoro (1860-1938) Judoens og den moderne "civile" ju-jutsus udvikler. Grundlægger af den moderne Budos mekka "Kodokan" i Japan. Betragtes som den, der reddede den uddøende ju-jutsu fra total glemsel, og som den der gav systemet "et menneskeligt ansigt" ved at rydde op i teknikkerne og træningsformerne.

Kano havde universitetsgrader i økonomi, litteratur, samfundsvidenskab og filosofi. Han var først lærer og senere rektor for et berømt japansk gymnasium for unge adelsmænd. Som repræsentant for det kejserlige og det japanske undervisningsministerium rejste han over det meste af verden og demonstrerede sin judo og ju-jitsu. Han døde på et skib på vej fra Cairo.

Se desuden under *Judo, Ju-jutsu historie og udvikling i grove træk* (side 19) og *Kodokan*.

Kansetsu waza ledlåseteknikker under *katamewaza*.

Karate Oversættelse: Den tomme hånd. Karate er en nyere japansk kampsport fra 1920'erne. Formålet er en kampsport i lighed med den europæiske boksning, som den moderne japanske karate kan siges at være et svar på. Blot med mulighed for langt flere slagteknikker og dertil brug af spark, som er typisk for samtlige asiatiske boksesystemer. Ligesom europæisk boksning kan der forekomme meget alvorlige skader, specielt hjerneskader, som følge af træning og kampe. Karate er i sin natur en meget aggressiv og offensiv kampform, hvilket sammen med åbenlyse skader vanskeliggjorde myndighedsgodkendelsen af karate i de europæiske lande, da de orientalske kampformer blev populære i Vesten fra 1950'erne.

Mange karateklubber har skabt alvorlige imageproblemer for karaten og for de orientalske kampformer (som kun få kan skelne imellem), fordi mange karate-elever har været involveret i farlige overfald gennem hurtige udfald med spark og slag mod sagesløse personer. Netop den offensive form og den næsten indbyggede machoaggression gør karaten og andre offensive orientalske kampformer velegnede for gadens voldsmænd. Det tager mange år at lære god karate og det kræver et velafbalanceret sind at forvalte det forsvarligt, men det tager nogle få timer at lære at slå/sparke et værgeløst eller uforberedt menneske ned.

Dette har altid været et dilemma for karateorganisationerne, og det har givet seriøse forbund og klubber anledning til overvejelser omkring undervisningsform, -indhold og optagelseskrav. Et af mange problemer har også været de mange "kvantitetsprøver" og hurtige karriereveje med uklare krav til adfærd, som ikke kun karateklubber lider under. Det medfører bl.a., at seriøse karateklubber gør meget ud af disciplintræning, hvilket dog typisk vil tage mange år at opnå, og elevens disciplin og adfærd vil stort set aldrig indgå som en forudsætning for indøvelse af farlige teknikker.

Fælles for de utroligt mange stilarter, Ryu, er, at udøveren i princippet retter sin kunnen inden for spark og slag mod en "modstander" i en sportslig kappestrid om at opnå point ud fra fælles regler. Ligesom europæisk boksning.

Karate er ikke et klassisk japansk system. Det blev importeret til Japan i sin oprindelige form Kara-te fra Okinawa i 1922, hvor det nedstammer fra de såkaldte *Okinawa-te*, (se dette) som er en række nærkampsystemer. Fra indførelsen og skabelsen af den japanske karate og til midten af 1930'erne blev denne ny boksning indført som undervisningsdisciplin på samtlige japanske universiteter og senere på visse gymnasier i lighed med anvendelsen af boksningen i de europæiske elitedrengeskoler med halvmilitære mål. Og med samme formål, nemlig at opdrage ungdommen til at kunne arbejde under kommando, have selvdisciplin, en god fysisk form og modet til at slå. Formålet var ikke at uddanne kampsportsfolk, ligesom dette heller ikke var idéen med bokseuddannelsen på europæiske uddannelsesinstitutioner. Karate blev altså set som en del af den fysiske opdragelse med særligt henblik på opøvelse af selvkontrol og for genopdragelse i de gamle japanske dyder, der var kommet under stort pres fra Vestens militære intervention i slutningen af 1800-tallet. Sært nok skete denne sportslige genopdragelse ved brug af et importeret system. (Se desuden under *Judo* om den nationale genfødsel omkring 1900).

Noget misvisende bliver Okinawa-te kaldt for Karate-Jutsu, idet Okinawa-systemerne ikke er japanske men kinesiske i deres oprindelse og kampteknik, og Jutsu i denne sammenhæng er en japansk artsbetegnelse for militære kampsystemer. På Okinawa betød Kara-te "Kina-kamp" (underforstået "kampsystem"). "Te" (eller "Ti") var en fælles betegnelse for en række kampsystemer på Okinawa. Men i praksis anvendes betegnelsen karate-jutsu, hvorved man taler om den oprindelige Okinawa kara-te og ikke om sportsformen. Når man alligevel valgte at operere med tre "nationaliteter" i ordet Kara-te-jutsu (nemlig Kina (kara), te (Okinawas eget system) og jutsu (japansk for "kunst" eller "teknik")) var det egentlig en politisk beslutning, en slags kompromis, idet alle naturligvis vidste, at "kara-te" ikke var eller nogensinde kunne blive en Jutsu i ordets betegnelse for klassiske japanske krigersystemer. Alligevel angiver Jutsu her "kampteknik" fremfor Do som "sport". Ved indførelsen i Japan i midten af 1920'erne ændrede man ideogrammerne, men beholdt "fonetikken", idet "kara" også betyder "tom" og "te" også betyder "hånd". Med "betyder" menes her de udtalemæssige forhold. Dermed forblev udtalen af "kinakamp" den samme som "tomhånd", der nu er oversættelsen af karate.

De vigtigste oprindelige stilarter inden for den japanske karate-do er: *Gojo-Ryu* (1934), *Wado-Ryu* (1935), *Shito-Ryu* (1930) og *Shotokan* (1935) (der blev udviklet af Gishin Funakoshi, en Okinawa-te mester, der introducerede Kara-te i Japan i 1922). Den femte og yngste af de oprindelige japanske karate er den mere nærkamporienterede *Kyokushinkai* (1955), der kombinerer en række landes tomhåndssystemer, altså også ikke-japanske, og er den eneste af de oprindelige japanske sportskaratesystemer, der lægger sig tæt op ad realistisk kamp og tillader fuld kontakt i slag og spark, men under ret stramme regler, fordi der udøves sports-konkurrencer ofte som semi-fuld-kontakt. Udover de ca. 100 Karate-do-systemer findes der ca. 35 Karate-jutsu-systemer (Ryu), dvs. med nært slægtskab til Okinawa-te. Karate-do kom til Europa og USA efter 2. Verdenskrig, men fik først

fodfæste i Vesteuropa i 1960'erne, i Danmark først sent i 60'erne og i begyndelsen af 70'erne. Herefter har kampsporten fået en stor udbredelse.

Kata er øvelsesrækker med stærkt bundne udførelseskrav helt ned til den mindste bevægelse. De blev oprindeligt trænet for teknikker, der er for farlige at træne med en partner, især våben. Derfor ses da også de fleste kata inden for våbensystemerne. Men kata har også betydning for den psykiske træning og for bevægelsestræning. Er vigtige træningselementer i f.eks. karate og kendo, men findes i alle andre japanske kampformer, også i jutsu. Øvelsesformen kendes også i de kinesiske boksensystemer og i den moderne koreanske taekwondo, der har det største antal kata af alle de orientalske kampsporter, nemlig ca. 20.

Katamewaza (også: gatamewaza) kontrolteknikker i kamp. Omfatter *Osae waza* (kontrol- og holdeteknikker), *shime waza* (stranguleringsteknik) og *kansetsu waza* (ledlåseteknik).

Katana japansk enkelt ægget sværd med en svag krumning, længde ca. 60-76 cm. Længden tilpasses normalt brugeren, så sværdets længde svarer til, at det hængende fra hånden er frit fra underlaget (jorden). Vil typisk have en vægt på lidt over et kilo (1,1 til 1,3 kg.). Bæres normalt med det korte sværd *wakizashi*. Til hest blev katanaen typisk erstattet af det lange kavallerisværd *tachi*. Ingen andre end samuraien havde tilladelse til at bære katana. Overtrædelse ville kunne medføre omgående henrettelse.

Katsu helbredelseskunst, genoplivningsteknikker. Se *Kuatsu*.

Kempo (Kenpo) **Hakuda, Shubaku**. Gamle stilarter med slag og spark under ju-jutsu. For-svandt i konkurrencen med karate, fordi de to gamle japanske slag/sparkesystemer lå langt tilbage i effektivitet og kompleksitet i forhold til Okinawas Kara-te. I de klassiske Ju-Jutsu-systemer fandtes der ikke særligt veludviklede kampformer, der var baseret på slag og spark, fordi slag og spark som hovedregel var uden mening mod en brynjeklædt og svært bevæbnet modstander.. De gamle japanske slagstilarter har i dag fortrinsvis historisk interesse.

Betegnelserne indgår bruges også for en ju-jutsustilart med særlig vægt på slag og spark og som genrebetegnelse for visse karatestilarter.

Kempo (Kenpo) er også den japanske betegnelse for "kinesisk boksning" Ch'uan-fa i Vesten kaldet Kung-fu (se under Kina). Se også under *Shorinji Kempo*. På øen Okinawa har man udviklet en karateform kaldet Okinawa-Kempo (se *Okinawa-te*).

Kempo er ligesom Hakuda og Shubaku endvidere betegnelse for visse ju-jutsustilarter, der baserer deres teknikker på slag/spark og angreb mod sårbare punkter.

Ken sværd.

Kendo. Oversættelse: Sværdets vej. Lige som de øvrige Do - undtagen karate - bygger kendo på en klassisk japansk jutsu, nemlig kenjutsu ("sværdets kunst"). De fleste vil sige den fornemmeste og mest traditionsrige af alle jutsu. Samuraiens mest agtede og højest udviklede kampsystem. Den første kenjutsu-skole blev grundlagt i 1400-tallet. Skolen, der stadig eksisterer, udøver udover kenjutsu og kendo i dag også *Bodo* (lang stav) og *Jodo* (mellemlang stav), der ikke var oprindelige samuraivåbenformer. Der fandtes ca. 700 forskellige stilarter, *ryu*, hver med sine karakteristiske

kampstillinger (kamae) og kamptaktikker. I dag er kendo sværd-fægtning, en kompliceret og højt estimeret japansk kampsport. I kendo og i træning af kenjutsu anvender kenshi, udøveren af kenjutsu og kendo, to trævåben, *bokken* og *shinai*. Bokken (også kaldet bokuto) er et massivt træsværd, der anvendes ved opvarmning, fordi det har samme balance som et rigtigt sværd. Findes i længder som de tre sværd: *Tachi*, *katana* og *wakizashi*. Shinai er 4 flækkede bambusstænger med læderfæste og parérplade af tykt læder, der er sammenføjede i længder som bokken. Giver et mindre farligt træningssværd.

Under træningen af kendo anvendes beskyttelsesdragten *Bogu*. Der er meget strenge krav til udøvelsen. I konkurrence er der kun syv hug og et stød, der kan give point. Stil, opførsel og karakterudvikling er de vigtigste elementer i træningen af kendo, i langt højere grad en kamp-effektivitet. Der findes to kata: Langsværds-kata med syv former og kortsværds-kata med tre former. Ken-Jutsu bliver reelt ikke trænet i dag, men er helt erstattet af kendo, fordi det i sig selv er meningsløst at uddanne sværdfægttere, der anvender deres våben på liv og død.

Kenjutsu - oversættelse: Sværdets kunst, forstået som teknik. Dækker betegnelsen for den feudale tids sværdkamp. I Kenjutsu arbejdes der med to sværd. Det lange *o-dashi*, hvortil samuraiens to lange sværd (*tachi* og *katana*) hører, og det korte sværd, *ko-dashi*, hvortil samuraiens *wakizashi* hører. Det lange tachi, kavallerisværd, blev afløst af det kortere katana i 1300-tallet. Det to sværd, katana og wakizashi, udgjorde tilsammen daisho (eller dai-to), som var samuraiens ærestegn og som kun måtte bæres af en samurai.

Kenpo se Kempo.

Ki (japansk) Mental energi; ånden. Svarer til de kinesiske Ch'i. I indisk yoga kaldet Prana. Findes også i stort set identisk form i det græske "pneuma" og det hebraiske "ruakh". Den ki, vi taler om i dag omfatter den psyko-fysiologiske kraft forbundet med blodets kredsløb, vejrtrækningen, sindet den biofysiske energi, der bliver genereret gennem vejrtrækningsrytmen. Ki i Japan og Ch'i i Kina indgår som forudsætning for udøvelse af de såkaldte interne systemer, hvor kampudøvelsen er et led i udviklingen af udøverens mentale kraft. F.eks. den japanske aikido og det store kinesiske interne system T'ai-chi-boksning. For disse og de andre interne systemers vedkommende er den mentale kraft med fuldstændig fysisk og psykisk selvkontrol og lethed (dvs. blødt som udført af et lille barn) i udførelsen en absolut forudsætning. Se også under *Do* og *Aiki*.

Kiai kampråb. Det råb, der anvendes ved angreb eller udøvelse af en kraft- og energikrævende teknik. Råbet skal udføres samtidig med udøvelsen af teknikken. Råbets primære formål er at spænde kroppens muskler ekstra og sikre ekstra kraft i teknikkens udførelse ved at sørge for en kraftig udånding, hvor luftstrømmen kommer dybt fra maven, når mavemusklene pludselig trækkes indad og dermed baner vejen for en stor fysisk og psykisk udladning, der manifesteres i kort, intensivt og voldsomt råb eller skrig, hvor ordet Kiai indeholder et velegnet lydbillede. Råbet har en række sidegevinster f.eks. at skræmme, forurolige eller distrahere angriberen - og muligvis kunne tilkalde omgivelsernes opmærksomhed og måske hjælp i tilfælde af selvforsvar. Der forefindes en disciplin, Kiai-jutsu, hvor beherskelse i kiai i kamp tilstræbes.

Kickboxing amerikansk fuldkontakt sport, der er baseret på teknikker fra europæisk boksning og asiatiske boksesystemer. Har stor lighed med Thai-boksning (Muay Thai - se sidst i leksikon under "Andre asiatiske systemer"). Blev udviklet 1970'erne af to amerikanske karatekæmpere.

Kihon basisteknik. Grundlæggende øvelser.

Kihon-kumite arrangeret kamp. Øvelser i brug af basis kampteknikker på grundlag af præ-arrangerede vilkår for afvikling. Kan gennemføres for træning af et eller flere forsvar eller ved en fri kamp efter grundlæggende regler, *jiyu kumite*.

Kime-no-kata Judokata udviklet for imødegåelse af angreb i form af kast, greb og slag. Tolv kata er stående og otte er knælende eller siddende. Bliver undertiden betegnet Shinken Shobu no Kata

Kimono japansk dragt sammenholdt med et bælte. Kvinders går til fødderne og mænds går til midten af skinnebenet.

Kito-ryu gammel ju-jitsuskole. Studiet af kasteteknik havde en vigtig plads og dens kata har en karakteristisk perfektion. Havde stor indflydelse på skabelsen af judo under *Jigoro Kano* (se judo og under *Bugei*).

Koan digte anvendt i Zen filosofien for at formidle oplysning og åndelig afklaring. Havde indhold af en uløselig og i sig selv ulogisk gåde, der skulle igangsætte tankeprocessen. *Kamakura koan* var betegnelsen for koans fra Kamakura-perioden (1192-1333) men særligt rettet mod samuraiers opdragelse i Zen. (Se desuden *Doka, Zen og Zenga*).

I 12. og 13. årh. begyndte en åndelig og intellektuel dannelsesproces af samuraiklassen, en proces, der blev forstærket fra 1600-tallet. Det var forventet, at en kriger og adelsmand ikke blot var en dygtig soldat med gode moralske dyder men også et oplyst og kultiveret menneske. Som man også forventede det af den europæiske og arabiske overklasse. Krop, moral og ånd var uløselig forbundet.

Kobudo Oversættelse: Gamle kampformer.

Kobudo dækker to forskellige udlægninger:

- **(1) Kobudo** er fælles betegnelse for de gamle japanske do-systemer. I dag dækker betegnelsen Kobudo en række budodiscipliner f.eks. judo, *kendo*, *kyudo*, *sumo*, *naginata-do*, *aikido*, *shorinji kempo* (en videreudvikling efter kinesisk inspiration fra *shaolin boksning*, det klassiske japanske kempo og aiki-jujutsu), karate og jukendo (bajonetkamp). Ju-jutsu er ikke omfattet, da det ikke er en do-disciplin. Der er tale om en lille tilsnigelse i brugen af ordet, fordi judo ikke er et gammelt system men fra slutningen af 1800-tallet, aikido og karate er begge fra begyndelsen af tyverne og *shorinji kempo* fra 1940'erne, så for disse fire kampformers vedkommende er der ikke tale om gamle, men i høj grad om nyere systemer. Hvoraf ovenikøbet karate og *shorinji kempo* er af klar kinesisk oprindelse. Se desuden under *Budokan*.
- **(2) Kobudo** omfatter en række kampsystemer, der stammer fra øen Okinawa fra før den japanske erobring i 1879. Baggrunden for systemet skal antagelig søges i det gamle Okinawa, hvor de såkaldte Te-systemer blev udøvet og inspireret fra det nordkinesiske boks-system fra Shaolin-templet. *Shaolin-boksningen* blev udviklet og dyrket af kinesiske krigermunke og krigerpræster.

Det særlige Okinawa-te-system (se dette) omfatter et antal våben- og tomhånds-systemer, og blev sandsynligvis udviklet af tilkaldte eksperter fra Shaolin for at sikre bønderne en selvforsvarsmulighed ved feudalherrerne og røverbandernes tilbagevendende overgreb. Det karakteristiske ved Te-systemet var, at det betjente sig fortrinsvis af "civile" våben, fordi det med dødsstraf var forbudt for andre end krigsherrer at bære og bruge våben. Så i virkeligheden er Okinawa-te et "civilt

partisansystem". Med "civilt" forstås, at man overførte kampsystemer fra de militære våben og ofte videreudviklede dem til legale hverdagsredskaber i landbrug og husholdning. Tomhåndskamp-systemet Kara-te (Kinakamp eller Kina-hånd) var et af de store Okinawa-te-systemer, der blev eksporteret til Japan og fik betegnelsen Karate-jutsu. Blev videreudviklet i Japan til den moderne kampsport *karate* (se denne).

Kobudo er altså et af de mange Okinawa-te civile kampsystemer fortrinsvis beregnet til kamp mod professionelle krigere eller de utallige røverbander. Systemet omfatter seks våben (se nedenfor kobudovåben), som alle har deres oprindelse i det civile liv, fortrinsvis bøndernes arbejdsredskaber. De erstattede egentlige krigervåben, som ikke måtte bæres af civile. Ko-budo'ens bevægelsesmønstre er selvsagt meget nært beslægtet med karatens, idet systemerne har samme oprindelse. Der er således undertiden meget store afvigelser i bevægelsesmønstrene imellem de japanske våbensystemer og Okinawa-te.

Det samlede system, kobudo eller kobojutsu trænes ikke i Danmark, da flertallet af dets våben er forbudt. Dog indgår visse kobudo-discipliner, især Tunfa, som supplement til ju-jitsu-træning. Den Bo-træning, der undertiden anvendes som supplement til ju-jitsu er som hovedregel den japanske bo og ikke Okinawas Rokushaku-bo (se nedenfor under *Kodudo-våben*).

Når der tales om kobudo skal man altså gøre sig klart, om man taler om Okinawa-kobudo, se nedenfor under *Kobudovåben*, eller de gamle japanske budoformer. Se ovenfor.

Kobudo-våben under Okinawa-te-disciplinen kobudo (de fleste kobudovåben er forbudt i Danmark og umuliggør dermed træning af kobudo i Danmark). Fælles for flere af disse våben er, at de har oprindelse som landbrugsredskaber eller andet civilt værktøj og hører til i gruppen af civile våben, dvs., modsat militære. Undtagelsen herfra er Sai.

Rokushakubo lang stav. Ca. 180 cm. lang (ca. 6 fod). Svarende til den japanske bo. Findes også i Kina.

Nunchaku er to stykker hårdt træ forbundet med en kort snor, almindeligvis silke. Anvendes i par. Den kinesiske version har tre stænger. (Er misvisende blevet kaldt "karate-stænger".)

Sai har stor lighed med moderne korte daggerter. Den fremstilles af massivt jern, spidser let til i den ene ende, skæftet er adskilt med en togrenet gaffel, der vender væk fra hånden. Brugeren har tre Sai. En i hver hånd og en i reserve i bæltet, da saien også anvendes som kastevåben. Trænes altid med mindst to. Forskellige former for Sai forefindes i flere øst-asiatiske lande (Kina Tijito og i Indonesien Tjabang).

Kama er en lille hånd-le. Stangen skal have samme længde som udøverens underarm. For enden har den en krumkniv, en le, svarende til længden på udøverens hånd. Kan trænes i par eller enkeltvis.

Tui-fa eller **Tunfa** underarms lang stav med et lille håndtag vinkelret på staven ca. en håndsbredde fra den ene ende. Anvendes i par og på samme måde som Sai, dog ikke som kastevåben. Tunfaen ses i dag som en slags politistav i en række lande.

Nunte anerkendes visse steder som kobudo-våben. Det er en slags lille sai, hvor gaflerne vender hver sin vej. Den kan anvendes alene eller påsat en stang som spyd eller lanse.

Kobukan eller **Kobukai** Morihei Ueshibas første dojo (i træ) i Tokyo. Indviet i 1931. Blev revet ned i 1967 og erstattet af en betonbygning, hvor nu *Aikikai Dojo* er placeret.

Kodashi lille tachi, Kort sværd båret sammen med *O-dashi* (stort sværd). Blev senere erstattet med *wakizashi*.

Kodokan Oversættelse: "Skolen (stedet) for studiet af vejen". Hovedkvarteret for judoen i Japan. Grundlagt 1882 af Jigoro Kano (se denne). Kodokan-Instituttet blev grundlagt i 1934 og blev efter Kanos død i 1938 videreført af hans søn. Det nuværende institut blev indviet i 1958. Kodokan Kokusai Judo Senta (Kodokans internationale judocentre) blev bygget i Tokyo i 1984. Bygningen rummer med sine 8 etager 6 dojoer, bibliotek, mødelokaler, kontorer, elevindkvar-tering og cafeteria.

Kodokan-goshinjutsu. En række kata (øvelsesrækker) for selvforsvar, der indeholder kast, holdegreb og slag. Udviklet omkring 1956.

Kodokan Joshi Goshin-ho selvforsvarskata (øvelsesrække) for kvinder. Skabt af *Jigoro Kanos* nevø, der var Daito Ryu Jujutsu ekspert og præsident for Kodokan (1938-46) efter Jigoro Kanos død på trods af, at han ikke selv udøvede judo.

Kogusoku. betegnelse for det første registrerede ju-jutsusystem, også betegnet Takenouchi-ryu. System udviklet af Takenouchi Hisamori (se under "Ju-Jitsu Historie og udvikling i grove træk") omkring 1530'erne. Var et passivt nærkampsystem i gruppen kampbrydning specielt til forsvar mod sværd. Var såvel ubevæbnet (tom-hånd) som bevæbnet, normalt med korte slag- og stikvåben. Blev også betegnet *koshi-no-mawari*, fordi udøveren havde et reb om livet med et kort sværd. Udøveren bar også en mindre rustning bestående af underarmsbeskytter, halsbeskytter og skinnebendsbeskyttere.

Kokugikan arena for sumobrydning og hovedkvarter i Tokyo for *sumo*.

Kon (1) betegnelse for stav på Okinawa (2) underarmslang stav.

Kongfuzianisme kinesisk filosofisk tradition navngivet efter filosofen Kong Fuzi (Confucius, Konfutse) ca. 500 f.v.t. Indholdet var bygget over forfaderdyrkelse og krav om korrekt adfærd og en række etiske leveregler, f.eks. "Gør ikke mod andre, hvad du ikke ønsker, de skal gøre mod dig". Udviklede sig til en af Asiens mest betydningsfulde religiøst filosofiske retninger med en kolossal indflydelse på berørte landes kultur og politik.

Kom til Japan i 500 tallet e.v.t og fandt med Neo-kongfuzianismen en betydelig udbredelse omkring 1200-tallet, hvor den fandt sine egne udtryk og retninger og fik en meget stor kulturel indflydelse. Ikke mindst i forbindelse med samuraiens moralkodeks, *bushido* (se dette). De japanske lærdomscentre for kongfuzianismen blev kaldt *seido*, hvor især embedsmænd fik en del af deres oplæring. Se kapitel om Kina *Kongfuzianisme*.

Korindo-ryu silart inden for Aikido (se *Aikido*).

Koryu gammel stilart. Fælles betegnelse for klassiske japanske ryu - stilarter, skoler. Deres historie, teknikker, holdninger, ritualer og stormestre var nedskrevne. Ofte i koder, diagrammer og symboler, der gjorde det vanskeligt at udlægge ryuens karakteristika, idet langt de fleste Koryu var hemmelige. Se også *Gendai* (nye systemer)

Koryu bujutsu. Klassisk japansk kampkunst omfattende våben- eller kampsystemer anvendt på slagmarken med det formål at dræbe. Er fortrinsvis systemer før *Meiji-perioden* (efter 1868) hvor de våbenløse systemer fik en større udbredelse. Det havde de ikke tidligere, fordi en kriger så godt som aldrig var våbenløs.

Koshi-nage hoftekast. Også **koshi-waza** hofteknikker omfatter også koshi-nage.

Krav Maga (hebraisk: kontakt nærkamp). Det israelske militærs officielle nærkamp-system. Blev udviklet i 1940'erne. Har fået en relativ stor udbredelse i Vesten i tilpassede systemer.

Kuatsu (kwatsu eller katsu). Genoplivningsteknikker. Forskellige førstehjælpsteknikker til at hjælpe en besvimet eller skadet person. Har sin oprindelse i den gamle kinesiske lægekunst. Udgør ikke et komplet behandlingssystem som akupunktoren. De fleste teknikker anvendes til at behandle besvime personers ved hjælp af perkussion (tryk, stød og slagpåvirkning) af "nervecentre" (reflexoterapi) og til at mildne smerter fra skader.

Kubi jime hals- og nakke stranguleringer og låse.

Kumi-te "at møde hænder" Kamptræning især i karate. Betegnelsen anvendes også i ju-jutsu. Opdeles i:

- **Jiyu-kumite** (fri kamp), der kan være arrangeret, f.eks. med bestemt rollefordeling
- **Kihon-kumite** fundamental kamptræning med forud aftalt indhold, f.eks.
 - Gohon-kumite** fem-skridts paradetræning. Uke angriber 5 gange med samme angreb fremad og tori forsvarer bagudgående. Efter sidste stød indsættes modangreb. Kan også anvendes ved andre typer angreb, hvor parade eller undvigelse foretages ved første fire ens angreb og forsvar (modangreb) indsættes ved femte samme angreb.
 - Sanbon-kumite** samme som Gohon-kumite blot med tre angreb og forsvar på tredje.
 - Kihon-ippou-kumite** arrangeret et-skridts kamptræning med forud aftalt angreb, forsvar og modangreb.

Kumiuchi oversættelse "slagsmål". Den kampform, hvor samuraien kæmpede ubevæbnet og uden rustning på slagmarken, blev med en fælles betegnelse kaldt for *kumiuchi*. F.eks. ju-jitsu hører under kumiuchi. Se desuden *yoroi kumiuchi*.

I dag anvendes betegnelsen kumiuchi særligt for fri kamp inden for ju-jitsu. Der anvendes normalt fuldt beskyttelsesudstyr.

Kuruma (guruma) hjul. Anvendes som betegnelse for en række kast, hvor den kastede roterer om sin egen akse som et hjul.

Kuzushi udbalancering af modstanderen er et af de vigtigste principper i judo og i store dele af ju-jutsuen. I judoen er effektiv balancebrydning en af de vigtigste forudsætninger for succes. Uden effektiv balancebrydning kan man kun meget vanskeligt kaste en fysisk ligeværdig eller større modstander. Se desuden nage-waza. Kuzuchi-princippet blev "opdaget" og beskrevet af *Jigoro Kano* (se denne).

Kyokushin-kai Oversættelse: "Skolen for vejen til den inderste mening". Japansk karateskole grundlagt af Masutatsu Oyama (født 1923 og opvokset i Korea) i 1955. Er opbygget over elementer fra goju-ryu, shotokan karate og forsk. kinesiske systemer og fra det koreanske taekwondo. Skolen (stilarten) er kendt for sine hårde, konditionsgivende optræning af eleverne og er et af de mest afbalancerede og effektive karatesystemer. Indgår i systemer med fuldkontakt.

Kyu betegnelse for elevgrader for voksne (over 15 år), som angives som farve på bæltet. Varierer fra system til system og undertiden inden for de enkelte stilarter. Antallet af elevgrader i judo og ju-jitsu er 6, i karate normalt 10. I ju-jitsu er der normalt graduering én gang om året. De høje bæltfarver (i det mindste brunt som er højeste elevgrad i judo og ju-jitsu) bæres ofte i flere år på grund af de store krav ved næste grad. De farvede bæltet er af temmelig ny dato. Børns elevgrader kaldes Mon - se nedenfor.

Kyu-do - tidligere **Kyu-Jutsu** - er bue og pil. Også en af de gamle og meget traditionsrige våbendisipliner. Som i alle de japanske Do, dvs. den mentale øvelse, er målet ikke egentlig teknisk kunnen for at vinde, men for at udvikle egen personlighed.

Kyu-sho. Vitale punkter. Sårbare punkter på kroppens overflade. Fælles betegnelse for de punkter der fremkalder smerte, besvimelse eller død, hvis de angribes. Punkterne har forskellig sårbarhed og den virkning, der opnås ved at påvirke dem, afhænger af punktets art og af den styrke, som punktet angribes med. (se *atemi-waza*). **Kyusho jutsu** kunsten at angribe sårbare punkter (se *atemi-waza*).

Kwai (kai eller kan) selskab eller klub. Ofte anvendt som tilføjelse i klubnavn. F.eks. det berømte Budokwai i Kensington i London. Den ældste judo- og ju-jitsuskole i Europa. Stiftet 1918 og stadig i drift og træner i dag i en række japanske kampformer.

M

Machi dojo betegnelse for en privat dojo, der er uafhængig af forbund eller af anden central organisation.

Mae ate fremadrettet (lige) slag eller spark.

Meiji jidai Meiji perioden (Den Oplyste Periode 1867/68-1912) afløste *Edo perioden* (Japans ca. 250 årige isolationsperiode).

Historisk periode, hvor Japan bl.a. åbnede sig mod Vesten efter voldsomt amerikansk militært pres. Var samtidig en social omvæltning, hvor samurai-standen (den japanske krigeradel) mistede sine rettigheder. Blandt andet blev den formelle magt flyttet fra Tokugawa shogunatet, den militære og politiske øverstbefalende, tilbage til kejserfamilien efter i ca 250 år at have været placeret hos shogunatet.

Meiji Restorationen betegner dels det statskup i 1868, som fratog Tokugawa shogunatet dets formelle militære og politiske magt og dels en række politiske, sociale og økonomiske samfundsændringer under Meiji kejserens regeringsperiode 1867/68-1912.

Menkyu gammelt Bujutsu-gradssystem (certifikat), som havde tre grader (god, fremragende og kan ikke lære mere i systemet). Menkyu havde ingen ydre tegn. Se under Dan.

Menkyu kaiden mestercertifikat i et system. Tildeles den elev, der har nået det niveau, der muliggør, at han/hun kan videreføre systemet i sin senseis ånd. Certifikatet tildeles for modtagerens livstid.

Mon betegnelse for elevgrader i børne-ju-jitsu. Børn har yderst sjældent modenhed, fysisk styrke og motorik til at starte før omkring 9 år. Omkring modenhed tænkes der især på mindre børns ringe evne til at kunne skelne imellem alvor og leg. Og ju-jitsu er bestemt ikke leg i nogen form. Desuden er det misforstået at lære børn systematisk at skade andre. Børn bør ikke træne voksen ju-jitsu, som de hverken har modenhed til at forvalte eller krop til at kunne klare. Mon-systemet har ikke farvede bæltter ligesom voksne, men farvede striber på hvidt bælte. Der er fem elevgrader, der følger de samme farver som de voksnes kyu-grader. Ved 14-15 års alderen overføres elever til Kyu-systemet (se Kyu). Børn kan aldrig få sort bælte. Se *Junior-ju-jitsu*.

Mudansha fælles betegnelse for elevgrader i budo. Modsat *yudansha*, sortbæltter.

Mushashugyu betegnelsen for en samurai, der havde opnået den højeste kompetence hos en mester og havde opnået retten til at lade sig undervise af andre mestre eller blive anset for udlært.

Musha var samtidig en betegnelse for en samurai. **Mushashugyosa** var betegnelsen for omrejsende samuraier på jagt efter yderligere træning for at fuldstændiggøre deres teknikker. (Se *Samurai*).

Mushin, det tomme sind. Al japansk kampkunst er baseret på "det tomme sind", Mushin, hvilket i praksis vil sige, at alle teknikker udøves som reflekser uden at inddrage det bevidste jeg. Teknikken skal komme så at sige af sig selv, ud af intetheden og ikke som et resultat af en forudgående tankeproces. Er en vigtig forudsætning for alle de orientalske kampformer, for så vidt alle kampformer, fordi tanken forstået som den bevidste proces er for langsom til at kunne opfatte, vurdere og opfange angreb og styre modangreb. Det samme begreb er det bærende element i samtlige såkaldte indre systemer (se f.eks. aikido, under *nei-chia* under Kina og under *pentjak-silat* under Andre lande, Indonesien, som er typiske eksempler på den totale mentale selvkontrol som en forudsætning for de egentlige kamp-teknikker).

N

Nage-waza kunsten at kaste en modstander. En vigtig del af de fleste ju-jutsuteknikker, fordi kastet medfører en meget stor kamptaktisk fordel. I den oprindelige *sumai* (se ju-jitsuens historie) indgik kastet ofte med det formål at lemlæste eller dræbe angriberen. I den moderne ju-jitsu anvendes der et stort antal kast fra judo og aikido, men som hovedregel i en tilpasset form, hvori der sker en kombination med en række andre teknikker under kastets udførelse. F.eks. slag og angreb mod sårbare punkter (atemi). Beherskelse af mange kast, hvilket i praksis vil sige at kunne kaste fra alle vinkler og i alle kampsituationer, indgår i al seriøs ju-jitsutræning. Træningen i kast er desuden medvirkende til opøvelse af en meget betydelig og nødvendig kropskontrol. De fleste kast baseres på balancebrydning (kuzushi), der er kastets vanskeligste element, der i sig selv kræver års træning. I de fleste ju-jitsustilarter vil kastet normalt blive kombineret med samtidig anvendelse af atemi-waza (angreb mod sårbare punkter), således at smertepunktpåvirkning indgår som en del af kastet og i et

vist omfang erstatter den langt mere komplicerede balancebrydning (kuzushi). I ju-jitsuen vil kastene normalt opdeles i judo-inspirerede kast og aikido-inspirerede kast. For de judo-inspirerede kast opdeles normalt i fire hovedgrupper: fod/benkast, hoftekast, hånd/skulder-kast og liggende kast. Inden for hver af disse opdeles kastene i bevægelsesretninger, således at der kan kastes i alle bevægelsesretninger og ud fra alle stillinger. Når kastene betegnes som “-inspirerede” menes der, at selv om kastet i princippet er det samme som i henholdsvis judo eller aikido, er kampsituationen i ju-jitsu som hovedregel så forskellig fra især judo, at kastene skal tilpasses de forhold, som er karakteristiske for kampsituationens udvikling og muligheder.

Nagimaki tidlig japansk hellebard med et langt blad og et kort skæfte.

Naginata-do (oprindelig Naginata-jutsu) er træning med en slags hellebard, hvor et lille krumsværd er sat på en lang stang og er et af de ældste overleverede våbensystemer. (Se ovenfor *Nagimaki*). Dyrkes i dag ikke mindst af kvinder og fortrinsvis som supplement til andre budo. Anvender samme beskyttelsesdragt som kendo, *Bogu*.

Ninja (usynlig person). Lejesoldat, snigmorder eller spion, der ikke tilhørte Bushi-kasten (se denne) men tilhørte den laveste sociale klasse, *hinin* (umenneske, paria), eta (de kasteløse, udstødte). Eksisterede i den feudale periode mellem 13. til 17. århundrede, ophørte officielt i Edo-periodens start (1603-1867). Blev ofte anvendt af lensherrer til opgaver, der var uværdige for samuraien. Om end brug af ninjajer var ganske udbredt, var det en lovovertrædelse, som førte til straf. Tilfangetagne ninjajer blev som regel dræbt under tortur. Deres mangel på ære og moralkodeks (se *bushido*) gjorde dem frygtede og forhadte. Almindeligvis solgte de sig selv til den højst bydende, også under udførelse af en opgave, hvor de skiftede side.

Ninjutsu Oversættelse: Usynlighedens kunst. Den oprindelige betegnelse var Shinobi eller Shinobi-jutsu. Ninjutsu er et samlet kampsystem med et utal af hjælpemidler og våben. Systemet blev anvendt under spionage, sabotage, snigmord og terror, som udføres på kon-trakter. Altså en form for militære spioner og lejermordere. Dvs. alle de opgaver som en kriger af ære, samuraien, ikke ville nedlade sig til at udføre, eller hvor en krigsherre ikke ønskede, f.eks. af politiske eller moralske grunde, at anvende sine egne krigere. Ninjajerne blev lejet til at løse de beskidte opgaver, som er en del af magtpolitik (sabotage, snigmord, spionopgaver) i ethvert samfund til enhver tid, som “æreskrigeren” ikke kunne påtage sig af hensyn til sin ære, sociale status og selvrespekt. I Japan sættes ting i system og opgaver bliver inddelt i det sociale hierarki. I toppen af krigerhierarkiet var samuraien, adelsmanden der kombinerede fremragende soldaterkunst, dannelse og som mål høje idealer. I bunden af krigerhierarkiet lå ninjaen som den fredløse, forhadte og foragtede.

Et interessant eksempel er, at samuraien kunne råde bod på en udåd eller brud på sin ære ved at begå *seppuko* (*harakiri* (se dette)) og herigennem at genvinde sin ære i døden. Denne mulighed var ikke tilladt ninjaen, der var en mand uden ære.

Modellen for Ninjaen er hentet fra Kina, som næsten alt andet inden for den asiatiske kamp- og krigskunst. De første Ninjaskoler (familier) stammer fra omkring år 600 e.v.t., men blev først organiseret for alvor omkring 1200-tallet. Ninjaen blev organiseret i familier med omkring 30-40 menige medlemmer. Familiernes “overmand”, jonin, stod for udleje af genin (“under-manden” der udførte kontraktopgaver), trænet af chunin, “mellemmanden”. Ninjaen var i princippet fredløs og var placeret lavest på samfundets sociale rangstige, Eta (“de udstødte”, “de unævnelige”, de kasteløse).

Uddannelsen af ninjauer ophørte officielt i slutningen af 1500-tallet (Edo-periodens start), men i praksis fortsatte uddannelsen og brugen af dem til slutningen af 1800-tallet. Ikke mindst indførelsen af vestlige normer og især brugen af nye krigsmetoder gjorde ninjutsu stort set uanvendelig og medførte derfor en naturlig forsvinden, fordi der ikke var efterspørgsel på deres ydelser. Nye spionagemetoder, ny teknologi og nye samfundsidealer gjorde det endeligt af med ninjaerne allerede før 1. Verdenskrig. Dog udviklede japanerne selvfølgelig nye metoder for spionage og brug af agenter, hvor færdigheder blev tilpasset efter tidens behov og de gamle færdigheder forsvandt. I de gamle ninjafamilier var der både mandlige og kvindelige ninjauer. Kvindernes opgaver var normalt spionage gennem forførelseskunst, prostitution rettet mod bestemte opgaver. Kvindernes opgaver var ikke blot indsamling af informationer, men også sabotage og snigmord - forførelseskunsten indgik som deres væsentligste middel for at komme tæt på deres offer.

Ninjateknikkerne var meget omfattende. Træningen, som var usædvanlig hård, blev normalt indledt i de allertidligste barndomsår, hvor der allerede efter få års træning blev stillet usædvanlige krav til fysisk og psykisk udholdenhed. I 12-13 års alderen påbegyndtes den egentlige kamptræning, som bl.a. omfattede beherskelse af mindst tre våben. Ninjaernes storhedstid var i slutningen af Muromachi-perioden, 1392-1568, hvilket vil sige langt før samurai'ens storhedsperiode under midten af Tokugawa-shogunatet (1603-1867). Den sidste del af Muromachi-perioden, Ashikaga-shogunatet (1467-1568), også kaldet "de krigende provinsers tid", var den naturlige ramme for opblomstringen af ninjaens profession, militær spionage, sabotage, leje-mord på grund af landets opsplitning mellem krigende feudalherrer.

Underholdningsindustrien og poplitteraturen har i de sidste 10 års tid søgt at skabe en popularisering og forherligelse af ninjaen i lighed med underholdningsindustriens mærkværdige og helt misforståede forherligelse af andre kulturers lejemordere eller deres forbryderverden. Forherligelsen også af ninjaen står i skarp modsætning til virkeligheden for disse meget veltrænede, men fredløse og foragtede krigere og deres brutale og som hovedregel korte liv. Denne popularisering har også ført til forsøg på at genskabe nogle få af ninjutsuens discipliner, især tomhåndsnærkamp, i en tidstilpasset form og som en sportsform. Ligesom man ser det med ju-jitsu er også den moderne ninjutsu taget ud af sin sammenhæng, hvilket dog står særlig signifikant, da ninjutsu i sin oprindelige form havde et meget stort antal systemer passet ind i en særlig opgavemæssig og kulturel ramme. Som system kan ninjutsu derfor nærmest sammenlignes med *bu-jutsu* (se dette) omend mere beskedent i omfang og uden samme specialisering hos udøveren. I bu-jutsu er opgaven krigerhåndværket under (mere eller mindre) klare etiske normer udført af adelskrigere i toppen af samfundet for en feudaltherre. I ninjutsu er opgaven lejemordet og i sagens natur uden etiske normer udført af en lejekriger helt i bunden af samfundet og hvis eneste loyalitet er overfor familien (se ovenfor), end ikke til den betalende krigsherre, som ninjaen så godt som aldrig kendte identiteten af.

Uden at man dermed skal indbilde sig, at samuraien var en ædel og venlig person. Lige så lidt som de middelalderlige europæiske riddere. Ridderæren omfattede kun mennesker af deres egen stand. Men de var stadigvæk bundet af æresbegreber og forventninger om ærefulde handlinger, kultiverede og belevne mennesker, forventninger som bestemt ikke alle kunne leve op til. Der var grove og brutale røvere, mordere og voldtægtsmænd mellem samuraier som alle andre tiders og kulturers adelsriddere. Men ingen af disse principielle forventninger var der til ninjaen, som ikke var bundet af andet end at udføre den pålagte betalingsopgave, som andre sjældent ville røre ved.

Nippon eller Nihon (Jap.). Japan. Betegnelse for Japan - "Solens oprindelse". Anses for det korrekte navn for Japan. Anvendes som nationalitetsangivelse tilsvarende f.eks. "Dansk Organisation" for dette og hint. Altså en organisation baseret i Danmark eller som er dansk modsat en anden nationalitet. Nippon anvendes også som betegnelse for en stilart, som "det praktiseres i Japan" modsat, hvordan systemet udøves uden for Japan. Anvendelse af Nippon ved beskrivelse af systemer (ju-jitsu, karate, kendo osv.) er udtryk for en misforståelse

Eksempler: Nippon Karate forstået som karate, som det dyrkes i Japan, hvilket i sig selv er en tilsnigelse, fordi der er en lang række japanske karatestilarter med hver sine metoder, som er bundet til stilarternes og ikke til nationen Japan. Karate har altså ikke én særlig japansk form men mange og vidt forskellige, hvor det ikke giver mening at betegne systemet som "japansk". Ønsket er at vise en forskel til "karate, som det udøves uden for Japan", hvilket altså er upræcist og principielt misvisende. Derimod kan Nippon eller Nihon betegne noget specifikt ved tilføjelse til en stilart men altså ikke et system (karate, ju-jitsu, judo, kendo osv.), som altid består af en lang række ofte meget forskellige stilarter også i Japan.

Et eksempel på en meningsfuld anvendelse af Nippon som nationalitetsangivelse for en stilart er Nippon Goju-ryu (Goju-ryu er en karatestilart) for at påpege forskel til i dette tilfælde Okinawa Goju-ryu. En vigtig forskel mellem japansk og Okinawa Goju-ryu er, at Nippon Goju-ryu er en konkurrencesport, det er Goju-ryu i Okinawa ikke. Dermed gøres Nippon Goju-ryu til en ganske bestemt stilart inden for Goju-ryu, men ikke inden for karate som sådan.

Et andet eksempel på fornuftig anvendelse af den nyere stilart Nippon Shorinji Kempo, som er en ganske bestemt japansk version af den kinesiske Shaolin Ch'uan Fa (shaolin boksnings). Shaolin Ch'uan er i øvrigt også i Kina flere forskellige stilarter, derfor skal den enkelte stilart defineres.

Vi vil se på en række misvisende eksempler på anvendelse af nationalitet.

Misvisende brug af nationalitetsangivelse

Det er logisk nok misvisende at anvende nationalitetsbetegnelse for et universalt kampsystem, der i sagens natur har mange stilarter, hvorved systemet aldrig kan være nationalt på samme måde som en stilart, en bestemt skole, under systemet, der aldrig har én men mange skoler. Med mindre naturligvis, at udøvelsen af systemet i Japan afviger bemærkelsesværdigt fra andre landes, og at udøvelsen i Japan er klart og synligt ensartet. Det er ikke tilfældet for nogen af de store kampsystemer.

Ved siden af de to gode eksempler på anvendelse af Nippon kan man tage en helt misforstået anvendelse, nemlig Nippon Ju-Jitsu (eller ju-jitsu). Dvs. det kolossalt store system ju-jitsu som det udøves i Japan. Det meningsløse er også her, at ju-jitsu i Japan udøves på mange hundrede og ofte vidt forskellige måder inden for en lang række stilarter, såvel de klassiske som de nyere snævert selvforsvarsorienterede (Goshin-jitsu – selvforsvarskunsten).

Så man kan ikke tale om "japansk ju-jitsu" som et entydigt system eller en stilart, fordi en speciel japansk ju-jitsu, der afviger fra al anden ju-jitsu udøvet uden for Japan ganske enkelt ikke eksisterer. Nye systemer og nye stilarter og deres navne imidlertid kan der skabes et nyt system, som man kunne give en national betegnelse, selv om det er upraktisk. Men det forudsætter, at systemet fremstår som et fælles nationalt produkt (dansk bacon, newzealandsk smør, fransk vin), hvor nationen som sådan står bag. Et system vil altid angive kampformens karakteristika. F.eks. aikido, judo, kendo, ju-jitsu, hvor alle ordene omfatter et eller flere træk i systemet. "Do" står for noget specielt "ken" betyder sværd; "jitsu" står for noget bestemt og det samme gælder for "ju" osv. Systemet bliver så en fælles betegnelse for alle de stilarter, der udvikler sig inden for systemet, men som bevarer systemets karaktertræk. Et land vil aldrig være et karaktertræk i et kampsystem.

Ovenfor er der givet et logisk eksempel på brug af nationalitet som beskrivelse af en forskel i udførelse af to karatestilarter Nippon Goju-ryu og Okinawa Goju-ryu.

Et eksempel på en ulogisk og misvisende brug af en nations navn på en kampform er det sportsprægede "Brasiliansk Ju-Jitsu", der er en samlet stilart med elementer fra en række ju-jitsustilarter, judo, brydning og en del "hjemmelavede" teknikker. Reelt er der ikke tale om et ju-jitsusystem men klart en stilart. Og dog! I sit mål og sit indhold afviger det på en lang række områder fra anden ju-jitsu, og i øvrigt fra ånden i og filosofien bag ju-jitsu. Der er tale om en konkurrencesportsstilart, hvor der lige som i judoen lægges vægt på liggende kamp. Det er ikke et system, det indeholder mange ju-jitsuteknikker og alligevel afviger det så meget fra jujitsu, at man burde have valgt et helt andet navn. Uanset om man mener, at det er ju-jitsu eller ej, er der altså ikke tale om ju-jitsu, som det udøves i Brasilien, hvor der udøves mange ju-jitsustilarter. Stilarten blev udviklet af en brasilianer og en japaner boende i Brasilien som et forsøg på at skabe en sportsversion på grundlag af judo og ju-jitsu og andre brydeformer. Det er derfor nogle personers system eller stilart og ikke Brasiliens.

Stilartens navn

Karate, kendo, aikido og ju-jitsu er omfattende systemer med en fælles kampmæssig tilgang og filosofi, hver med mange stilarter. I nogle systemer måske over 1000 forskellige. Stilarten har altid et eget navn og vil altid adskille sig fra andre af systemets stilarter men vil altid have systemets grundlæggende principper og som oftest dets filosofiske grundlag til fælles.

Stilartens navn vil ofte beskrive et grundlæggende træk som adskiller det fra andre stilarter. Navnet kan angive et bærende teknisk eller filosofisk element eller oplyse stilartens oprindelsessted eller udførelsessted. Rækken af eksempler er endeløse. Nogle få gode eksempler på almindeligt kendte stilarter er Shotokan Karate, Kodokan-judo, der begge henviser til en bestemt skole, nemlig oprindelsesstedet, og Daito Ryu Aikijujutsu og Shin Shindo-ryu, der begge henviser til det filosofiske og/eller det tekniske indhold. Begge typer navne giver mening.

Formålet med betegnelsen er at indsnævre og præcisere ikke at skabe en forvirrende generalisering som f.eks. ved at bruge ordet Nippon Ju-Jitsu eller Nippon om andre systemer. En stilart vil i sagens natur altid have en hovedskole (hombu / honbu), et hovedkvarter. Det har et system ikke, der er ikke ét fælles hovedkvarter for karate, judo, jujitsu, men der kan være det for et antal af systemets stilarter, der ønsker et samarbejde og udgør en form for fællesskab.

Opdeling i gamle og nye systemer og stilarter

I japanske systemer ser man ofte en opdeling i "gamle systemer" (ko, f.eks. ko-budo og ko-bujutsu), der som hovedregel angiver systemer fra før samuraistandens opløsning i 1868 og i "nye systemer" (shin, f.eks. shinbudo og shin-bujutsu), der alle er udviklet under og efter Meiji perioden (1867-1912 se denne i dette leksikon). Shin-budo er normalt en fællesbetegnelse for de moderne sportssystemer (også betegnet gendai-budo), almindeligvis med forskellige træningsmetoder i forhold til de gamle systemer ko-budo, hvor der anvendes mange kata (faste nærmest rituelle øvelsesrækker, se dette), som ikke er så udpræget i shin-budo. Shinbujutsu (moderne bujutsu) er igen underopdelt i to hovedgrupper militære jutsusystemer og civile jutsusystemer. Læs mere under Budo, Bujutsu, Bugei.

Opdeling efter funktion

I Japan er jutsu-systemerne (altså ikke sportsformer men praktisk nærkamp) igen opdelt i to principielle grupper for klassiske systemer og selvforsvarssystemer. Den første gruppe fastholder en stilarts metoder og teknikker og våben. Der sker sjældent nogen afvigelse og udvikling. Den anden gruppe er rensat for en statisk tilstand, men er under konstant forandring for at kunne forsvare sig mod hverdagens vold, som i sig selv er under konstant forandring. Man bruger typisk betegnelsen

Goshin (at forsvare sig) jutsu (kunst forstået som teknik). Læs mere under Do og Jutsu. Under betegnelsen Goshin-jutsu (jitsu) vil der være en lang række konstant foranderlige ju-jitsuteknikker, som ikke samles i egentlige stilarter men i en taktisk tilgang til bestemte kampsituationer, netop fordi vilkårene for at forsvare sig konstant forandrer sig. De er rettet efter en bestemt skole eller en bestemt person, en mester. Fra år til år sker der tilpasninger efter tidens krav. Man kan derfor ikke kalde det en stilart.

Syntetiske navne

"Nippon Ju-Jitsu" eller "Nippon Karate" eller "Nippon Kendo" er derfor meningsløse og misvisende betegnelser og hører til i den endeløse række af kunstigt konstruerede begreber, der fører til konstante misforståelser inden for kampverdenen. I øvrigt også fejl, som selvfølgelig også japanerne begår. Mange japanske kampsystemudøvere er ofte lige så uvidende om deres arv, som man alt for ofte ser det i Vesten.

Der skabes hyppigt en begrebsverden, der er baseret på overleverede myter, historiefordrejning og almindelig uvidenhed og ulyst til at sætte sig ind i tingene. Det behøver bestemt ikke at betyde noget for kampeffektivitet og teknisk dygtighed, men det betyder ganske meget for forståelsen indenfor og imellem systemerne og stilarterne, og ofte for den enkelte udøvers selvforståelse som elev eller mester.

Konstruktion af nye systemer og nye stilarter

I princippet kan alle, også en vesterlænding, skabe sin egen stilart inden for et system og give den sin egen stilartsbetegnelse, det er der mange fine og gode eksempler på – og der er mange komiske. Problemet bliver altid at få andre stilarter inden for systemet til at acceptere alvoren i det nyudviklede. I virkeligheden er det nemmere at få accepteret et nyt system, fordi det reelt kan indeholde hvad som helst.

En stilart skal indeholde systemets karakteristiske teknikker, bevægelser og de bærende udførelseskrav og helst elementer af det filosofiske grundlag. Den arv, der er fælles for alle udøvere af systemet. Aikido kan ikke pludselig blive et boksensystem og stadig være aikido; karate kan ikke pludselig blive et brydesystem og stadig være karate; kendo er meningsløst uden sine våben. Derimod kan ju-jitsu, som er et åbent nærkampsystem, inddrage næsten hvad som helst, hvis de grundlæggende principper respekteres. Hvis det indeholder en helt anderledes kamptilgang og andre principper, vil det normalt betegnes som andet end ju-jitsu. F.eks. det israelske Krav Maga eller det tyske Anti Terror Kampf, hvor der er masser af ligheder med ju-jitsu men en grundlæggende forskellig "filosofisk" tilgang.

Blandt de gode eksempler på grænseområdet mellem en ny stilart og et nyt system er det amerikansk udviklede "Kick-boksning", som er et fortrinligt eksempel på en vesterlandsk kampsport bygget på flere orientalske boksensystemer. Trods store ligheder med f.eks. karate og Thaiboksning er det alligevel ikke en stilart men et forskelligt boksensystem. Det russiske (sovjetiske) "Sambo" er et godt eksempel på et judoinspireret men alligevel nyt brydesystem, og det franske "Savate" et fint eksempel på et orientalsk inspireret fransk boksensystem. Disse tre eksempler illustrerer fint, at man bygger et system op og toner rent flag ved at give det et eget navn og ikke indbilde sig selv eller andre, at man træner noget "specielt japansk", eller kinesisk eller thailandsk.

Aikido er et eksempel på et nyt system (begyndelsen af 1920'erne, hvor også karaten blev udviklet) ud fra en ændret filosofi og med ændrede teknikker.

Et andet kendt men ikke-japansk eksempel på et helt nyt system, der igen baserer sig på en række fortrinsvis udenlandske bokseformer men også nationale traditioner er det koreanske Taekwondo, der blev skabt i Sydkorea efter uafhængigheden og organiseret omkring 1950. Det er et nyt system. Et andet eksempel er det israelske Krav Maga, som i slutningen af 1940'erne blev konstrueret over en lang række eksisterende kampformer.

Et eksempel på en total misforståelse er det konstruerede eksilkoreanske system Hwarangdo, udviklet i USA, der har taget navn efter en filosofi og moralkodeks for den koreanske middelalders krigere og ikke et kampsystem.

Et af utallige eksempler på en ny stilart inden for systemet karate er Kyokushinkai-karate, en japansk udviklet stilart omkring 1953. Den femte japanske karatestilart. Og stribevis af karatestilarter er dukket op siden.

Definition på en stilart

Dermed kan vi nå frem til, at en stilart er altså *en version inden for et system med forskellig anvendelse af identiske teknikker og kampprincipper og en forskellig vægtning af teknikkerne og ofte en justering af teknikkerne.*

Et nyt system er en konstruktion af en samlet kampform baseret på ændrede principper og med nye teknikker i forhold til andre eksisterende systemer.

Ju-jitsu er i og uden for Japan et eksempel på udøvelse af blandede systemer, hvor der ikke er nogen angivelse af stilart på samme måde som i kampsporter. En vigtig grund til det er, at ju-jitsu som selvforsvar og dynamisk nærkamp skal være under konstant udvikling og forandring for at kunne tilpasse sig tidens vold og ikke som karate, aikido, judo, kendo og sumo være statisk, fordi deres formål ikke er selvforsvar men sport, hvor der ikke må ændres i indhold og form men kun i beherskelsesgrad. Derfor vil kampsporterne altid være statiske, eller hvis der er behov for det at konstruere en ny stilart, der derefter automatisk bliver og skal blive statisk. I kampsport er bevarelse af teknikker og ritualer en dyd. I ju-jitsu og andre nærkampssystemer uden sportslig eller konkurrencemæssigt formål men udelukkende styret af krav om forsvar mod voldelige angreb vil bevarelse af teknikker og ritualer ofte undergrave systemets anvendelighed i forsvar. Læs mere under ju-jitsu, karate, selvforsvar, kampsport, aikido.

Vi er europæere, der udøver et vestligt tilpasset japansk kampsystem og ikke lidt komiske kopier af japanere.

Man skal altid gøre sig klart, at man ved udveksling af kampsystemer fortrinsvis eksporterer teknikker og metoder, som aldrig er kulturbetingede. Hvis man derimod ønsker at kopiere en kultur, måske ju-jitsu, som man forestiller sig det udøvet i Japan i almindelighed, skal adskillelsen fra andre ju-jitsusystemer lægges på det kulturelle, det adfærdsmæssige, fordi teknikkerne ofte er relativt identiske i deres grundform. Så hvis det skal være "japansk" modsat f.eks. "dansk", vil man altså tilstræbe at træne udøverne til at opføre sig "japansk" modsat "dansk", hvilket kampmæssigt ikke har noget fornuftigt formål. Hvert land vil og skal altid sætte sit naturlige kulturelle præg på udøvelsen. I Danmark er vi danskere og vil kun opnå en komisk effekt og ikke en kampmæssig effekt ved at lege japanere. Specielt netop japanerne er antagelig verdens dygtigste nation til at importere andre landes f.eks. kamptechnikker og tilpasse dem til deres egen kultur og virkelighed. De vil aldrig lege "kinesere" ved import af f.eks. et kinesisk boksesystem. De vil straks ændre og tilpasse det til en japansk virkelighed og med japanske navne. Japanerne vil kun more sig, men høfligt, over vesterlændinge, der vil lege japanere, som de alligevel aldrig bliver. De vil opfatte det som en klar svaghed og vil med rette have vanskeligt ved at forstå hvorfor.

Den "vestlige ju-jitsu" er på samme måde et fint eksempel på, at også vestlige lande med held har importeret det i de japanske (kinesiske, koreanske m.v.) kampsystemer, som vi har tilpasset til vores virkelighed.

Men lige som der er danske frankofile, der til franskmændenes store morskab ønsker at blive mere franske end den mest nationale franskmand, er der også udøvere af japanske kampformer, der til japanernes forundring og latter prøver at være mere japanske end japanerne selv.

Tilpasning uden at miste værdighed og identitet

Noget andet er, at man under træning i Japan forsøger at tilpasse sig japanske normer. Skal man bevare en japaners respekt, skal man tilpasse sig uden at miste sin egen kulturelle identitet. Man skal så at sige træne under sit eget flag og ikke under det japanske.

Mange aspekter i de orientalske kampformer er velegnede til brug også i Vesten, hvis vi husker vores egen baggrund og bygger på den. Vi skal ikke være japanske kopier, men vurdere, sortere og bruge de konstruktive elementer i teknikudførelse og træningsform, som kan berige og forbedre vores egen træning og undervisning. Der er mange gode elementer at hente i flere af de orientalske trænings- og adfærdsnormer. Især bestræbelsen på at opnå stor selvkontrol, høflighed, formel optræden og fordybelse, som vi naturligvis også kender i den vestlige kultur, men som bestemt ikke er særligt iøjnefaldende i vor tid.

Den vestlige meget overfladiske og som regel vulgære popunderholdnings og forlystelseskultur skaber alt for ofte problemer med træningsdisciplin, fordybelse, indlæring, høflighed og hensynsfuldhed. Ikke blot i udøvelse af kampformer men i de fleste af vores gøremål.

Masseunderholdningsindustrien og poppen er stort set altid præget af uvidenhed og ligegyldighed med kendsgerninger.

Alligevel er det meningsløst og som tidligere anført som regel komisk, når vesterlændinge forsøger at lege japanske eller kinesiske kopier. Vi er danskere, svenskere, englændere osv. og burde være stolte over det og bygge videre på det.

En japaner vil næsten uden undtagelse altid være stolt over at være japaner, og kan ikke forstå f.eks. danskerens nationale selvpineri og selvnedgørelse. Japaneren ser sine nationale og kulturelle egenart som et godt udgangspunkt for at møde andre kulturer og lære af hinanden i stedet for at kopiere hinanden. Ved udøvelse af japanske kampformer vil vi ofte anvende japanske træningsdragter (gier), fordi det er systemets internationale uniform, og fordi den er praktisk til formålet.

Det gælder også for en del rutiner og for en række japanske teknikbetegnelser. Fordi det er praktisk, og nytteværdien må være det afgørende. Det har f.eks. ikke noget praktisk formål at bruge japanske instruktioner, fordi danske instruktioner i en dansk træningssal blandt danske udøvere er mere nyttige og entydige for alle i salen. Men der er til gengæld ingen grund til at opfinde navne på bestemte teknikker, når man allerede har japanske navne, som de fleste udøvere over hele verden kender.

Nunte landbrugsredskab ændret til civilt håndvåben på Ryukyo-øerne. Se *Kobudo-våben*.

Nunchaku landbrugsredskab ændret til civilt håndvåben på Ryukyo-øerne. Se *Kobudo-våben*.

O

Okinawa-kobudo se *Okinawa-te*.

Okinawa-te se under *Kobudo* og *Karate*. Okinawa-te omfatter et antal kampsystemer, f.eks. *Okinawa kobudo* (se *Kobudo*) og Okinawa Karate (*Goju-ryu*, *Uechi-ryu*, *Matsubayashi Shorin-ryu* og *Kobayashi Shorin-ryu*).

Det store tomhåndssystem Te havde mange lighedspunkter med de kinesiske, bl.a. i bevægelserne som ofte er cirkulære (modsat de mere lineære i japanske og koreanske bokse-systemer), hvorimod Okinawa-te systemerne ikke anvendte dyrebevægelser som er så udbredte i de kinesiske systemer. I slagene i Te anvendes hyppigt proptrækker-drejninger, som også senere er indgået i moderne sportskarate. Et andet signifikant element i Te er, at man ikke anvender cirkelsparket (*mawashi-geri*). Indtil 1940 var sportskampe eller sparring forbudt, fordi det aldrig var ment som sport i sin oprindelige form. Ligesom det "korrekte" *ju-jutsu* (*jitsu*) (se dette). Kara-te blev tilladt som del af den fysiske træning af de japanske myndigheder på Okinawas skoler i 1903 på grund af den fine fysiske form, som Te-udøverne kunne påvise også sammenlignet med *Jutsu-* og *budoudøverne* fra Japan. Man skal erindre, at skaberen af den moderne japanske karate-do efter en invitation fra den japanske undervisningsminister i 1922 var te-eksperten *Gichin Funakoshi*. Kara-te (eller blot Te) blevet omkring 1910 omdøbt til karate-jutsu (se *karate*).

Okinawas kampsystemer omfattede krigersystemer identiske med tidens teknologiske udvikling og især påvirket af de japanske systemer også i flere hundrede år før japanernes endelige erobring af Okinawa. Men de var strengt forbeholdt kongen og hans hærenheder, der holdt næsten total kontrol med alle våben. Som følge af forbud mod våbenproduktion og våbenbesiddelse udviklede de civile kampsystemer sig, specielt *kobudo* (se dette). Et par af de gamle civile Okinawa-te systemer, der ikke trænes i dag, skal nævnes. *Suruchin*, et kort tov med f.eks. kugler eller anden forstærkelse i enderne som slag og kastevåben. *Timbei* et kampsystem, der omfatter to våben: *To-hai* et lille rundt skjold med et lille kighul i midten og *hera* en trædagbert.

Osae waza kontrol- og holdeteknikker. (Se *katamewaza*)

Otoshi at kaste/trække mod jorden.

P

Personlig sikkerhed

Afsnittet relaterer ikke til orientalske kampformer men vil lige som afsnittet om Selvforsvar beskrive elementer omkring selvbeskyttelse mod overgreb og vold. Omfatter strategier og aktiviteter omkring opnåelse af personlig sikkerhed gennem fysisk og verbal de-eskalation af trusler. Et af flere udgangspunkter er den japanske tilgang til afværgeteknikker ved konflikter gennem høflighed og selvkontrol uden på noget tidspunkt at slække på forsvarsberedskabet og forberedtheden til at imødegå et eventuelt angreb. *Under omskrivning*.

Se <https://www.selvforsvarsklub.dk/om-personlig-sikkerhed>

R

Regeringsperioder i Japan

300-645	Yamato-perioden
645-710	Taika (reformperioden)
710-784	Nara-perioden
794-1160	Heinan-perioden
1160-1185	Taira
1185-1333	Kamakura-shogunatet
1573-1598	Ashikaga-shogunatet
1600-1867	Tokugawa-shogunatet
1868-1912	Meiji-perioden
1912-1926	Taishi-perioden
fra 1926	Showa-perioden

Renmei (remmei - kyukai) Organisation. **Rengokai** international organisation.

Renshi betegnelse for den laveste lærergrad.

Rokushakubo landbrugsredskab ændret til civilt håndvåben på Ryukyo-øerne. Se *Kobudo-våben*.

Romaji japanske ideogrammer (*kanji*) skrevet med latinske bogstaver. Hyppigst anvendte system i Vesten er *Hepburn-systemet*, der blev opfundet i 1885 af en gruppe japanere og vesterlændinge under en amerikansk missionær, J.C.Hepburn. I japanske skoler, biblioteker og sprogforskning anvendes systemet *Kunrei*, som anses for mere præcist.

Ronin oftest forstået som en herreløs (arbejdsløs) samurai i Edo perioden (ca. 1600-1867). Var som oftest en vagabond eller en lovløs. Var almindelig freelance undervisere i bujutsu, livvagt for ikke-adelige eller medlem af røverbander og landevejsrøvere. Dækker i dag en arbejdsløs i almindelighed eller en falleret studerende.

Ryu skole eller stilart. Anvendes som betegnelse for stilarter inden for alle systemerne (ju-jitsu, karate, m.v.). Må ikke forveksles med vores opfattelse af "skole" men som et læringssted. En ryu kan praktiseres af en række skoler. Se også *Koryu* (gamle systemer) og *Gendai* budo nyere budoformer).

S

Sai landbrugsredskab ændret til civilt håndvåben på Ryukyo-øerne. Se *Kobudo-våben*. Også klassisk fujiansk (fra den kinesiske provins Fujian (tidligere Fukien)) håndvåben med oprindelse i daggerten. Tilsvarende eller identiske håndvåben findes i Kina, Indien, Indonesien, Vietnam og Malaysia. I en kinesisk version peger parade-grebene i hver sin retning, en såkaldt Yin-Yang sai. Sai'en anvendes som regel parvis eller med tre, anvendes også som kastevåben. Er forbudt i Danmark.

Sambo I det "gamle Sovjet" udviklede man en speciel form for judo-inspireret brydning, *Sambo*, hvis udøvere klarede sig fremragende i judo'ens svære vægtklasser.

Samurai kriger i den japanske krigeradel. Oversættelse: ledsager. Professionel soldat, der indgik i de japanske lensherrers (daimyo) eller i landets øverste militære leders (*shogun*) hære. Var berettiget til at bære to sværd (se under *kendo*) og havde vidtrækkende rettigheder og en meget høj status i det japanske samfund. Med ændringen af det japanske samfund ved ophævelsen af den 250-årige forfatning i slutningen af 1800-tallet (*Meiji-restorationen*) blev samurai-standen opløst ved lov i 1868 og hans rettigheder blev frataget ham. Se desuden under *Bushi-do*. Gennem det såkaldte Tokugawaregime (1603-1867 også kaldet Edo-perioden), som var en stort set fredelig periode i Japans historie, blev samuraiens storhedstid. Ikke mindst på grund af feudalsamfundets sociale struktur, der sikrede ikke mindst krigeradlen (samurai-klassen) betydelige rettigheder. Det var i samme periode, at store dele af samuraistanden udviklede sig til at blive krigere af ære, som udover at være fremragende krigere især enestående fægtere samtidig ofte var højt kultiverede og belæste mænd. *Gishi*, en mand af ære ("gentleman") var et vigtigt krav til en samurai. (Se under *Gishi*). Ligesom man så det i den europæiske krigeradel fra ca. 1600-tallet, der byggede videre på middelalderens ridderidealer. Under Tokugawa-shogunatet blev krigeridealene, *bushi-do*, som blev skabt under Muromachi-perioden (1392-1568), udviklet til et meget højt niveau med betydelige krav til krigerens adfærd og dannelsesniveau.

Den japanske krigeradel (samuraiklassen) var opdelt i Shogunen (den politiske og militære leder af Japan), Daimyoer (store lensherrer), Shomyo (små lensherrer), Hatamotoer (bannerførere) og de egentlige samuraier, der også blev kaldt Bushi, Shi eller Buke, der alle er betegnelser for en kriger. Samuraier var officer i krigsherrernes hære.

Herreløse samuraier blev kaldt Ronin, som undertiden blev røverbandedere. Samuraistanden udgjorde i de fleste perioder under 5% og aldrig over 10% af befolkningen, men besad stort set alle rettigheder og kontrollerede stort set al jorden.

Shogunen (som var den øverste samurai) selv havde et domæne på ca. 1/4 af hele landet.

Samuraistanden bestod selv af mange sociale lag, hvor der som i resten af samfundet kun skete en ringe indbyrdes forskydning. De lavere landadelskriger blev kaldt for *Goshi*. Betegnelsen *Ji-samurai* anvendes også for den jordbesiddende samurai under *Daimyo*-standen (lensherrerne).

Den uforanderlige samfundsstruktur var baseret på kongfuzianismen - og altså ikke på buddhismen - og dens principper om loyalitet og fastholdelse af alle samfundsklasser på deres bestemte plads, som Vesten kender det fra Middelalderen.

Man var normalt født samurai men kunne før 1600 (Edo perioden) opnå samurai status som følge af påfaldende stort mod og indsats på slagmarken.

(Se desuden under *Bushi*).

Seiza (*zeisa*) den formelle, knælende japanske sidestilling med rank ryg og overlagte fødder under sædet. Anvendes også i alle japanske og vesterlandske dojoer (træningssal for japansk kampkunst). Hvis sidestillingen udføres siddende på hælene med tærne drejet fremad kaldes stillingen **kiza**. For vesterlændinge er disse to sidestillinger meget anstrengende med en uvant stor og ikke umiddelbart sund belastning på benenes led. De fleste vesterlændinge foretrækker sidestillingen **anza** (skræddertstilling) med rank ryg. Denne sidestilling bliver også anvendt i Japan ved lang tids stillesiden. Stillingen *anza* med tydeligt rank ryg vil være godkendt og anvendt i langt de fleste vesterlandske dojoer undtagen ved formelle situationer, f.eks. formel siddende/knælende hilsen (start og slut på undervisning), hvor *seiza* altid anvendes.

Seigo-ryu gammel ju-jutsustilart. Anvendte bl.a. *kakute* en jernfingerring med spidser. Se *kakute*.

Selvforvar

Definition Selvforvar *Den samlede kompetence til at kunne forudse og forebygge trusler, overgreb og vold og mentalt og fysisk at kunne håndtere disse situationer før, under og efter overgrebet.*

Selvforvar hviler på tre ligeværdige søjler: **Strategisk selvforvar, psykologisk selvforvar og fysisk selvforvar.**

- **Strategisk selvforvar**

Formålet med strategisk selvforvar er at forebygge krænkelser, overgreb og vold. Hvis vi skal undgå vold, kræver det, at vi forstår volden og dens natur. Vi skal have kendskab til årsagerne og årsagssammenhænge og omfanget, karakteren og konsekvenserne af volden mod kvinder. Vi gennemgår en række værktøjer i voldsforebyggelse og volds-håndtering. Nogle af de vigtigste er vores egen sårbarhed, specielt ”signaler og grænser”, altså forhold hos os selv, der kan udløse krænkelser og vold, fordi vi måske ikke har tænkt os om i vores relationer til andre. Og måske fordi vi ikke helt har fod på grundlæggende principper som sædvane, etik, morallære og dermed menneskets handlinger som produkt af en bestemt kultur og dens krav til den enkelte. Målet er at de-eskalere en trussel, hvor de fleste ubevidst eskalere den.

- **Psykologisk selvforvar**

Formålet med psykologisk selvforvar er at reducere sandsynligheden for et overgreb, der er under opsejling. Vi skal forstå vores egne reaktioner under pres og frygt, for kvinder specielt mandens reaktioner under oplevet ydmygelse, den hyppigste årsag til vold og drab mod kvinder. Samtidig skal vi have kendskab til voldsmandens motiver, signaler og overgrebsmetoder.

Vi sammenkobler dette element med det strategiske selvforvar og gennemgår de vigtigste forhold omkring verbal og fysisk eskalering og de-eskalering af krænkelser og vold. Vi ser her særligt på værktøjer til at identificere sandsynlige udløsende faktorer for overgrebet og værktøjer til bevidst nedtrapning af truende situationer. Vi ser på vores blokeringer over for at arbejde med vores signaler og håndtering af grænseoverskridelse.

Vi skal forstå vores egne reaktioner under den voldsomme og ofte handlings-lammende frygt, der følger med at blive overfaldet for alvor og for de fleste, når de føler deres egen afmægtighed og hjælpeløshed.

- **Fysisk selvforvar**

Formålet med fysisk selvforvar er at styrke vores muligheder for at håndtere et angreb, når det er indsat. Det er sidste udvej. Vi indøver vi en række simple, men effektive teknikker, der er velegnede mod en fysisk overlegen angriber. Herefter oparbejder vi rutine i at kunne omsætte teknikkerne til forvar i simulerede angreb. Vi skal forberede os på at kunne og ville bruge teknikkerne under fysisk og mentalt pres.

Det fysiske selvforvar omfatter også almen ju-jitsutræning, dvs. situationsbestemt træning af en lang række kampteknikker og indøvelse af teknikernes grundelementer.

Ingen af disse tre elementer kan stå alene. De hænger uløseligt sammen og udgør en helhed som selvbeskyttelse mod krænkelser, trusler, overgreb og vold.

Selvforvar drejer sig altså kun om personlig sikkerhed og ikke om sport eller kun om fysisk selvforvar, nærkamp.

Man kan også betegne selvforvar som: Summen af voldsforebyggelse, kamppsykologi, strategier for personlig sikkerhed og udvalgte nærkamptechnikker ofte hentet fra kamp-systemet ju-jitsu.

Evnen til at kunne forsvare sig er et kompliceret samspil mellem mange forhold og langt fra kun evnen til fysisk selvforvar. Valg af kamp udgør sidste-løsningen og ikke første-løsningen, fordi kampen næsten altid vil skabe flere komplikationer, end den vil løse problemer.

Selvforvarsevne indeholder 8 hovedelementer, der tilsammen udgør evnen til at kunne forebygge overgreb og at kunne håndtere overgreb eller angreb *før, under og efter*. De 8 hovedelementer er: Realistisk menneske- og omverdensforståelse; realistisk selvforståelse, især omkring egne signaler; mental og fysisk forberedthed på overgreb og angreaktioner; afklaring omkring etiske forhold (livsholdninger); grundig viden om vold, dens omfang og art og voldens natur; afværge(de-eskalations)technikker; juridiske og retslige aspekter omkring vold og selvbeskyttelse; analyser, strategier og handlingsplaner for den personlige sikkerhed og selvfølgelig fysisk kampevne i en nærkampsituation. Uanset hvilke afværgetechnikker, der indsættes mod en trussel, indebærer effektiv selvforvarsevne samtidig og uden diskussion også en konstant forberedthed på, at enhver truende situation kan udvikle sig til vold - til et pludseligt og brutalt angreb, derfor vil forberedtheden på en sandsynlig eskalation af trusselsituationer og evnen til fysisk forvar være et bærende element i den samlede selvforvarsevne. Men jo bedre forebyggelse (undgå situationen) og afværgetechnikkerne (at de-eskalere en optrapning af truslen) fungerer, des mere succesrig er det samlede selvforvar, hvor volden helst skal undgås.

Betegnelsen selvforvar bliver ofte fejlagtigt anvendt om alle former for nærkamp og kampsport (se definition af *Kampsport*). Hverken i teori eller i praksis er der nogen sammenhæng mellem selvforvar og kampsport.

Nærkamp er selvfølgelig et af de mange elementer i selvforvar, nemlig opøvelse af kampevne, men i sig selv udgør den ikke selvforvarsevnen.

Det vigtigste i evnen til selvforvar er en præcis viden om volden og dens konsekvenser, samt en betydelig omverdensforståelse og selvforståelse, som muliggør en voldsforebyggelse.

En fokusering alene på kamptechnikker er risikabelt, idet der indbygget i enhver kampsituation vil være et betydeligt element af usikkerhed omkring udfaldet. Selvforvar drejer sig om at begrænse personlige risici og skader, derfor vil det også have *undgåelse* af kamp som et hovedelement. Men, hvis kamp ikke kan undgås, skal selvforvarets kamptechnikker lægge vægt på en hurtig og ofte brutal afslutning af angrebet, fordi det næsten altid er ofrets eneste mulighed for at undgå alvorlige skader som følge af angrebet.

Det bærende i selvforvar ligger så at sige mellem ørene og ikke i hænderne. Fælles for de fleste nærkamptechnikker, der anvendes i vel tilrettelagt og gennemtænkt selvforvarstræning, er en høj grad af brutalitet med hovedvægt på angreb mod angriberens vitale punkter for hurtigt at opnå kontrol med kampsituationen. I sig selv udelukker dette et stort antal technikker især fra f.eks. kampsporter men også fra ju-jitsu, fordi deres effekt er forbundet med stor beherskelse, som det tager mange år at opnå, og derfor har en betydelig kampmæssig usikkerhed.

Kravene til det fysiske selvforvars kamptechnikker er: simple og højeffektive technikker, der har en stor anvendelsesværdi mod en lang række angreb - og som er nemme og hurtige at indlære.

Det er modsat de fleste technikker i kampsport eller i f.eks. kampsystemet ju-jitsu, hvor der stilles meget store krav til motorik, og hvor indlæringen kan tage mange år og kræver konstant indøvelse. Men det er klart, at en veltrænet kampsportsmand, der desuden har lært effektive og realistiske gadekamptechnikker, og som er fortrolig med selvforvarets øvrige og grundlæggende elementer (se

ovenfor) vil have en klar fordel frem for ikke kamptrænede personer, når det kommer til den egentlige fysiske konfrontation.

Der findes ikke en "håndfuld greb og tricks", der kan læres hurtigt. Det tager lang tid at lære effektivt selvforsvar og stiller ganske store krav til udøverens forudsætninger, specielt på det holdningsmæssige og det psykologiske plan.

I virkelighedens verdens findes der heller ikke den romantiserede og naive forestilling om "selvforsvarets ædle kunst". Selvforsvar er et værn imod brutal vold. Det er et beskidt svar på et beskidt angreb, når slagsmålet er i gang. Der er intet ædelt i vold eller slagsmål, derfor vil enhver tale om ædelt eller "mildt" selvforsvar være en farlig og naiv illusion. Selvforsvar skal være brutalt, fordi vold er brutal.

Se desuden under "Personlig sikkerhed" og <https://www.selvforvarsklub.dk/om-personlig-sikkerhed>.

Sempai - "ældre broder". Betegnelse for en instruktørassistent. I ju-jitsu typisk en 1.Kyu (brunt bælte), der fungerer som assistent under en Sensei (se denne) men uden ansvar for under-visningen. I nogle karatesystemer også betegnelse for lavere dan-grader, der ikke har undervisningsret. Anvendes også inden for ju-jitsuen som betegnelse for sortbælter uden instruktør-rettighe

Senjutsu (sempo) krigsstrategi eller kamptaktik.

Sen no sen Samtidigt initiativ. Modangreb i samme øjeblik angribereren indleder sit angreb. Kampinitiativet tages fra angribereren. Se også *Go no sen* og *Sen sen no sen*.

Sensei - i budo- og jutsuskoler egentlig betegnelsen for skolens øverste leder eller som betegnelse for den eller de højst placerede instruktører. Instruktører betegnes som *shidoi*.

I de fleste vestlige skoler for japansk kampkunst (men aldrig de japanske) er titlen Sensei fejlagtigt betegnelsen for en lærer og mester med sort bælte.

Man omtaler aldrig sig selv som sensei, hverken i Japan eller i Vesten og kan aldrig tildele sig selv denne titel.

I Japan anvendes Sensei undertiden som generel høflighedstiltale over for højtplacerede personer og som tiltale af højtrangerende i nogle civile erhverv.

Assistenten i budo- og jutsuskoler tiltales som Sempai (ældre broder). Altid kun højeste elevgrad, men har ikke selvstændig undervisningsret. Anvendelse af betegnelser sensei og sempai varierer noget fra system til system. I nogle systemer anvendes Sempai også for dan-grader uden særlige beføjelser.

Betegnelsen Shihan anvendes for instruktører med 6.Dan.

Saiko-Shihan (eller Kancho), Stormester, er betegnelsen for instruktører med 10. Dan.

Findes ikke i Danmark.

Grundlæggeren af et system, Soke, er hævet over dangrader og har ingen grad, fordi man ikke kan graduere i det system, man selv udvikler. Der er meget få, der har fået anerkendelse som Soke, og stort set ingen vesterlændinge.

Betegnelsen O-sensei (Stor-sensei - Stormester) anvendes normalt kun for skabere af et system og måske for hans efterfølger. Vil altid have højeste grad inden for mestersystemet eller som skaberen af et system (se *soke*) være uden grad. Har retten til at bære en helt hvid *hakama*.

I seriøse systemer vil det tage 8-10 år at opnå sort bælte, altså en dan-grad, der altså ikke berettiger til titlen Sensei. I mere komplekse systemer vil det tage 10-15 år at opnå en dan-grad, og vil normalt kun kunne opnås af udøvere, der starter som unge og som træner intensivt. Der er kommet en grim inflation i dan-grader inden for de fleste systemer, hvorved mestergradernes anseelse ofte undergraves og de mister deres naturlige status. Udover behov for ydre status og forfængelighed er en vigtig årsag også, at mange systemer har lyngradueringer i elevgraderne og flere gradueringer om året. De fleste seriøse systemer har kun gradueringer maksimalt en gang om året og for de højere elevgrader ofte med flere års mellemrum.

Sen sen no sen pre-emptivt kampinitiativ. Modangrebet indsættes før angriberen indsætter sit angreb. Den mest fordelagtige kampsituation. Betegnes også som *Kakari no sen*. Se *Go no sen* og *Sen no sen*.

Seoi nage gruppe af skulderkast/armkast (*tewaza*). Udføres som hoftekast (*koshi waza*) men trækkende modstanderens arm over egen skulder/overarm i kasteøjeblikket.

Seme-te Angriberen (Semeru: At angribe). Se *uke*, *tori* og *shite*.

Seppuku den mest anvendte betegnelse for rituelt selvmord (se *harakiri*). Blev forbudt i 1868. Det sidst kendte eksempel på seppuku var i 1970'erne.

Shiai sportskonkurrence i budo. Se under *Budo* og under *Sportsform - Budo og jutsu som konkurrencesport*.

Shidojin instruktør. Betegnelse for instruktører, der ikke er *sensei* (den eller de øverst placerede instruktører i en organisation). Se *Sensei*.

Shima waza (samme som *jime*) stranguleringsteknikker (se *katamewaza*).

Shinken Shobu no Kata se *Kime-no-kata*.
Skarp Katana, ægte sværd.

Shinkendo kamp med skarpt sværd (modsat *iai-to* - sværd uden slebet æg - anvendt i *lai-do*, kunsten at trække sværdet).

Shinwa Taïdo, en aikidostilart, der er en sportslig variant af aikido, grundlagt i 1956.

Shime waza stranguleringsteknik under *katamewaza*.

Shin budo (se *gendai budo*) betyder nyt system. Budoformer som er udviklet efter 1868 i Japan.
Shindo (Shinto) Muso Ryu stilart med staven *jo* som hovedvåben. Omfatter også andre stave og sværd. Grundlagt i midten af 1600-tallet.

Shinwa Taïdo, en aikidostilart, der er en sportslig og selvforsvarsmæssig variant af *Aikido*. Indtil 1956 betegnet som *Aiki Budo*. Ikke særlig udbredt i Japan.

Shinobi (Shinobi-jutsu) se *Ninjutsu*.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 60 / 80

Shinto (shintoisme) oversættelse "Gudernes vej". Oprindelig japansk religion, hvor dyrkelse af forfædrene og sjæledyrkelse (åndetro) er bærende elementer. Er den væsentligste religion i Japan og dyrkes sideløbende med buddhisme og andre religioner, f.eks. kristendom. Kan følges ca. 2000 år tilbage i tiden. Har rødder tilbage i de tidligste tider i japansk kultur og har stærke elementer af panteisme (troen på, at Gud er i alle ting). Ifølge shintoismen stammer kejseren fra solgudinden, Amaterasu. Shintoismens hellige bøger, *Kojiki* og *Nihongi*, blev først skrevet efter indførelsen af *Buddhismen* i Japan. Shinto blev ophøjet til statsreligion i forbindelse med forsøgene på at skabe en modvægt mod vestlig indflydelse fra midten af 1800-tallet, men blev efter amerikansk pres i 1945 ophævet som statsreligion samtidig med amerikansk krav om at ophæve kejserens shintoistiske guddommelighed. I dag er den langt overvejende del af japanere fortsat shintoister, de fleste af disse samtidig buddhister.

Shite Den, der forsvarer sig ved at udøve en teknik. Samme som *tori*. Se *tori*, *uke*, *se-mete*

Shogun feudaltiden (ca. 1200 - 1867) militære øverstkommanderende. I *Edo perioden* (1603-1867/68) var shogunen Japans militære og politiske leder. Shogunatet blev nedlagt med feudaltidens ophør ved *Meiji restorationen* i 1868.

Shorin japansk betegnelse for det kinesiske Shaolin. Anvendt som betegnelse for forskellige kampstilarter.

Shotokan-karate skabt af *Funakoshi Gichin* i 1936. Let-kontakt sportskarate fortrinsvis udkæmpet på afstand. Den mest udbredte karatedisciplin.

Shorinji Kempo (Nippon Shorinji Kempo). Japansk nærkampform, der er udviklet i 1947 på grundlag af den kinesiske Shaolin boksning (Shaolin ch'uan fa), den klassiske japanske *kempo* (se denne) og *Hakko-ryu aiki-jujutsu* (en nyere stilart fra 1941 indenfor aiki-jujutsu). Systemet er i dag anerkendt som en af Japans "gamle systemer" (*kobudo*, se denne) på trods af sin unge alder og trænes bl.a. i de japanske budos højborg Budokan i Tokyo. Har fået en stor international udbredelse. Som det er typisk for de kampsystemer, der importeres til Japan, har *Shorinji Kempo* fundet sin egen stilart og har få lighedspunkter med f.eks. shaolin boksning, som var en af inspirationskilderne.

Shuriken kastekniv/kastevåben. Shuriken fandtes i den klassiske bujutsu (samuraiens kampformer). Selv om shuriken også indgik i ninjaens våben, var det ikke et såkaldt ninjavåben. Opdele i to hovedgrupper: *Hira shuriken*, flade kasteplader med fra 3 til 16 knivspidser, der udgår fra våbenets midte. *Bo shuriken* med en eller to knivspidser. Shuriken er forbudt i store dele af den vestlige verden, bl.a. Danmark.

Shuriken jutsu kunsten at kaste små knive, kastestjerner m.v. Klassisk bujutsu i Edo perioden.

So-do. So-Jutsu, spydteknikker, er den ældste af alle japanske våbenteknikker. Udøverens enestående beherskelse af våbenet går konstant igen i de japanske krigerlegender. Der findes mange former for *So*, spyd.

Sohei krigermunke, bevæbnede munke i hærenheder for at forsvare buddhistisk ejendom fortrinsvis i Kyoto. Se også *yamabushi*.

Soke. Betegnelse for grundlægger af et system. Er hævet over Dan-grader, og har ingen grad, fordi man ikke kan graduere i det system, man selv udvikler. Der er meget få, der har fået anerkendelse som Soke, og stort set ingen vesterlændinge. Eksempler på Soker er Jigoro Kano (skaberen af den moderne judo og ju-jitsu), *Morihei Ueshiba* (skaberen af aikido), *Gichin Funakoshi* (skaberen af *shotokan-karate* og i princippet grundlæggeren af den moderne karate i Japan). Titlen Soke kan først bæres, når man har skabt et helt nyt system, og når systemet har opnået anerkendelse. Ligesom øvrige titler (sensei, shihan) kan man ikke selv tildele sig soketitlen. De fleste store soker er omgivet af en næsten kultisk dyrkelse og er grundlæggere af store og verdensomspændende stilarter. Soke er også betegnelse for familiens øverste.

Sportsform - Budo og jutsu som konkurrencesport

Ju-jitsu som nærkamp, dvs. i overensstemmelse med jutsu'ens principper og mål at nedkæmpe en fjende modsat at konkurrere med en modstander, og en sportslig variant i lighed med karate, judo eller boksning, har delt ju-jitsu organisationerne i to grupper. Tilhængere og modstandere af konkurrencesport i ju-jitsu står ofte uforsonligt overfor hinanden, fordi de sportslige konkurrencer med deres nødvendige og mange regler nemt kan udhule det selvforsvarsmæssige evne og især den vigtige personlige udvikling.

De fleste sportskonkurrencer har til formål at underholde tilskuere, hvorved vægten på træningen får en række formål, som er uforenelige med såvel budovens som bujutsuens grundlæggende idéer og hensigter. Blandt andet flyttes fokus ofte fra budovens og bujutsuens klare mål om at arbejde med en indre og personlig udvikling over på en række ydre forhold, hvor underholdningseffekt og "status" forstyrrer eller ødelægger det personlige udviklingselement.

En række af verdens mest anerkendte eksperter har beskrevet dette problem med stor klarhed.

F.eks. Donn F. Draeger og Robert W. Smith, bl.a. forfattere til "Comprehensive Asian Fighting Systems" en af de mest dækkende bøger om de asiatiske kampformer, deres mål og oprindelse.

Kendo, judo, kyudo, naginata-do og visse stilarter inden for aikido er i særlig grad skyldige i vægtningen af de sportslige elementer. Dvs. den sportslige konkurrence for at opnå rekorder eller mesterskaber. I den mest stramme betydning af klassisk *budo* (se denne) vil dette automatisk udelukke dem fra de klassiske budo-former, og mere korrekt bliver de til moderne slægtninge på lige fod med den japanske sportskarate. Iaido (at trække sværdet indtil første hug) og jodo (stav med længde til udøvers armhule) er klassiske budoformer uden konkurrence-sportselementer og har som sådan klar sammenhæng med de klassiske budo. Men selv disse udviser tendenser i konkurrencesportslig retning, som sætter deres binding til traditionen i fare. Den tendens, der tænkes på, er konkurrence for titler og hædersbevisninger af overfladisk karakter, hvor en person bedømmer andre personers fordele i udførelse af bestemte teknikker. Dette er i klar modsætning til enhver budo-tankegang.

Gældende for alle budo-discipliner og i højeste grad alle jutsu-discipliner er, at jo længere stilarten holder sig fra sportslige konkurrencer des mere vil den identificere sig med kamp-effektivitet og desuden med den klassiske form.

Bugei (det japanske ord for "martial arts", altså krigskunst og ikke den forkerte danske oversættelse "kampsport") har ikke det fjerneste med konkurrencesport at gøre, og således må også en budoform (se *Budo*), som har interesse i at bevare kampeffektivitet bestræbe sig på at undgå konkurrence-sportslige elementer af enhver art.

Imidlertid er det klart, at specielt jutsu-formens (se Jutsu) realistiske kamp på liv og død i dag som hovedregel er fjernet fra den oprindelige anvendelse på den militære slagmark, hvortil de alle er udviklet, må udvikle træningsmetoder, der ikke fjerner den egentlig nærkamp-effektivitet. De regler

og udøvelsesvilkår, der følger med en konkurrencesport vil automatisk fjerne eller i det mindste reducere kampeffektiviteten under uregulerede forhold, som gælder for alt selvforsvar.

Dette gælder i særlig grad for ju-jitsu (ju-jutsu, jiu-jitsu), fordi der i modsætning til f.eks. karate-do aldrig har været noget sportsligt element. Ju-jitsuens sportslige form er judo (se denne). Ikke mindst fordi der i de sportslige varianter sker en udvandringsproces af den egentlige nærkampsform, og en række kunstige og urealistiske elementer af artistisk eller gymnastisk art sniger sig ind i øvelsesmønstrene.

En række moderne budo-former har med tiden fjernet sig så radikalt fra det klassiske koncept, dvs. det oprindelige mål, at der i virkeligheden ikke længere er tale om en helt ændret hensigt. Ingen jutsu-form og ingen klassisk budo-form kan nogensinde blive en konkurrencesport uden så voldsomme modifikationer, at filosofien bag totalt forsvinder. Det vigtigste formål med konkurrencesport er at opnå bedre resultater, rekorder eller mesterskaber, selv hvor der opnås store fordele gennem træningen, ændrer det ikke målet.

Ingen jutsuform og ingen budo har rekorder eller mesterskaber som mål. Målet er individuel selvperfektion uden hensyn til andre. Udover kampeffektivitet ligger der et meget stort element af personlig udvikling i alle jutsu- og specielt i alle budoformer. En proces, der ikke kan sættes konkurrencemæssige regler for, og som ikke kan vurderes i forhold til andres præstation. Og slet ikke at blive indsnævret af sportskonkurrencens begrænsninger.

En væsentlig årsag til at et kampsystem som ju-itsu, der i sin natur er totalt uegnet som konkurrencesport, har fået en sportslig variant er nok også kampen om idrætsmillionerne, der kun kan opnås af konkurrencesporter. Klassisk ju-jitsu, forstået som ju-jitsu rettet som selvforsvar, vil aldrig kunne og skal heller ikke kunne tiltrække en eneste krone fra f.eks. Dansk Idrætsforbund eller Tipsmidlerne. En anden årsag til denne udvikling i nogle forbund er selvfølgelig også ikke mindst vesterlændingens abnorme behov for rekorder, ydre tegn, formel anerkendelse og mesterskaber. Disse kan og skal ikke tilfredsstilles af nærkampsystemet ju-jitsu.

Nu er degenerationen af ju-jitsu ikke af helt ny dato, det er derimod konkurrenceformen. Allerede i tiden med mindre behov for krigere opstod der i Japan besynderlige varianter, skabt af eks-krigere (se *Ju-Jitsu Historie*), der havde svært ved at finde en levevej i fredstid. Derfor opstod der besynderlige varianter, hvor vægten på udøvelsen blev lagt på det artistiske, det graciøse i bevægelser med et minimum af kraftanvendelse i teknikudførelse. Nogle udviklede sig til rene absurditeter, hvor stilarten blev totalt fjernet fra sin egentlige kampeffektivitet.

Denne udvikling ser man også i en række moderne stilarter, også fra Japan, hvor der indgår nærmest symbolske handlinger, helt urealistiske teknikker og øvelser uden nogen sammenhæng med realistisk kamp. For mange af disse stilarter blev ju-jitsuens mål, at "nedkæmpe en fjende", til at "udmanøvrere en modstander".

Sui ton jutsu eller **suijohoko jutsu** fælles betegnelse for alle teknikker, der udøves i vand med og uden brug af flydehjælpemidler.

Suiei-jutsu kampsvømning. Kamp med eller uden våben i eller under vandet. (**Sui bajutsu** er kamp fra hesteryg i vandet).

Sumai klassisk krigs-nærkampsystem. Se under *Sumo og Ju-jutsu - Historie og udvikling i grove træk*

Sumo Professionel japansk sværvægtsbrydning, hvor kun kast, skub og brydning er tilladt. Udbalancering er et af de vigtigste elementer. Var oprindelig en samurairigskunst og indgik i de

klassiske ju-jutsusystemer. I den oprindelige form, *Sumai*, var formålet at fremtvinge total overgivelse, evt. at dræbe angriberen, og der var ingen begrænsninger i anvendelse af teknikker. Slag og spark indgik også.

Er i dag Japans nationalsport (kokuri). Som sportsform afviger sumo fra *judo* i det fundamentale ved at sumo lægger mere vægt på skub, hvor judo lægger vægt på træk. En sumobryder betegnes enten som sumo tori eller rikishi. Der er strenge regler for udøvelsen.

T

Tachi langt sværd. Fælles betegnelse for japanske sværd (ken). Se under *kendo*. Let buet enkelt-ægget langsværd, længere end 60 cm. Blev normalt båret sammen med kniv.

Forskellen mellem et *tachi* og et *katana* er måden, det bæres og trække på. Tachi bæres, så det kan trækkes fra "jorden til himlen" med æggen nedad. Katana trækkes fra "himlen til jorden" med æggen nedad. Kavalerister anvendte deres tachi anderledes.

Tacho dori ubevæbnet forsvar mod svædbevæbnet angriber.

Taido klassisk ju-jusustilart. Ny japansk karatestilart skabt i slutningen af 1960'erne på grundlag af Gensei-ryu karate. Hovedvægten er lagt på komplicerede bevægelser og teknikker, hvor typiske liggerettede karate slag/spark ikke er tilladt.

Taiho-jutsu kontrolteknikker. Bliver især anvendt af japansk politi. Skabt i 1947. Omfatter våbenløse teknikker (*toshu*) og brug af politistave og arrestation.

Takenouchi-ryu. Gammel jujutsuskole grundlagt i 1532 af Takenouchi Hisamori. Anses for den første egentlige jujutsuskole. Praktiseres stadig. Blev også betegnet *kogusoku*. Stilarten indeholder i dag over 100 teknikker.

Tani Yokio (1881-1950) japansk Kodokan-mester, der blev verdensberømt for i Europa at have mødt og besejret et meget stort antal europæiske kæmpere fra boksning og brydning. Kom til England i 1899 og blev chefinstruktør for grundlæggeren af Englands første judo- og jujutsu-skole Budokwai (1918).

Tanto ("kort blad"). Japansk kniv med længde under 30 cm. Kan være formet med lige blad eller som et sværd. Indgik i samuraiens stikvåben. Blev altid båret også ved sociale besøg, indendørs som udendørs.

Tanto jutsu knivkamp. Sædvanligvis betegnelse for en stilart for knivkamp.

Tatami træningsmætter i Japan af risstrå, 1 x 2 meter. I dag i Vesten som regel af skumgummi i akrylbetræk. I Japan også siddeunderlag i boliger. Antallet af tatami bliver anvendt som angivelse af størrelsen af rum. I klassiske skoler, der anvendte tatami, f.eks. aikido, ju-jutsu og judo, angav man antallet af tatami som udtryk for skolens størrelse.

Te waza betegnelse for hånd- og skulderkast.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 64 / 80

Tokugawa perioden det samme som *Edo-perioden* 1603-1867. Tokugawa familien kontrol-lerede det enevældige shogunat i hele Edo-periodens ca. 250 årige periode. Der var 15 shogon i ubrudt række fra familien. Se *Edo-perioden*.

Torinawajutsu kampform med det formål at fastholde og binde en modstander med reb. Indgik som element i en række jutsu-stilarter. Også betegnet *hojo-jutsu*.

Tunfa (tui-fa) landbrugsredskab ændret til civilt håndvåben på Ryukyo-øerne. Se *Kobudo-våben*.

Tori udøveren af en teknik i judo, aikido og jujutsu. Almindeligvis opfattet som den, der forsvarer sig ved indøvelse af en teknik. Se *uke*, *se-mete* og *shite*.

Toshu at være ubevæbnet. **Toshu kakuto** militært tomhånd kampsystem skabt i begyndelsen af 1950'erne.

Tsuki waza slagteknik i lige linje (se *uchi*).

U

Uchi slå, støde. Ofte i forståelsen med cirkulær bevægelse.

Uchideshi elev, der lever i senseis hus eller fast på træningsområdet som discipel under en stormester. Er ofte en myndighedsperson i forhold til øvrige elever. Elever, der ikke bor på træningsområdet, betegnes seito. Uchideshi betegnes også som montei eller monjin.

Ueshiba (Uyeshiba), Morihei (1883-1969) skaberen af aikido (se *Aikido*) i 1922. Højde 145 cm. Studerede kenjutsu, sojutsu og jujutsu.. Skabte et stort landbrugskollektiv på Hokkaido i 1912. Trænede *Daito-ryu aikijujutsu* fra 1915. Åbnede sin første dojo, Kobukan, i Tokyo i 1927. Blev senere aikidoens hombu (hoveddojo) under navnet Aikikai, nu ledet af 3. generation Ueshibas sønnesøn, Ueshiba Moriteru. Trak sig tilbage til en mindre gård i Iwama og åbnede sin udendørs dojo Aiki Shrine. Han uddannede et stort antal disciple, hvoraf flere udviklede nye stilarter. For Ueshiba var udøvelsen af Aikido uløseligt forbundet med et zen-buddhistisk livssyn. I sammenhængen til kampformen er dette beskrevet i 100 *doka* (se disse).

Uke betegner den kastede/angribende person i judo, aikido og jujutsu. Almindeligvis opfattet som den, der angriber ved indøvelse af en teknik. Se *tori*, *se-mete* og *shite*.

Uke blokade, parade.

Y

Yabusame bueskydning fra hest. Bliver fortsat udøvet som sportsgren.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 65 / 80

Yamabushi betegnelse for japanske krigermunke. Deres hovedopgaver var healing og åndeuddrivelse. Var kendte for deres ceremonielle festarrangementer hvori ildprøver indgik (gå på gløder). Se også *Sohei*.

Yari langt spyd. Tidligt samuraibåben. Se også Sodo (spydkamp).

Yawara Ældre betegnelse for jujutsu baseret på brydeteknikker, men indeholdt også mindre våben. Dannede grundlag for judoens principper.

Yawara eller **Yawaragi** i den feudale tid betegnelse for et tomhånds kampsystem. Også anvendt som betegnelse for jujutsu.

Yawara betegnelse for et lille håndvåben, der blev skjult i hånden, for angreb mod vitale angrebspunkter.

Yoroi kumiuchi Betegnelse for samuraiens nærkamp på krigspladsen i fuld rustning, evt,. bevæbnet. Ju-jitsu er et af systemerne, der er udviklet fra yoroi kumiuchi. Se desuden *kumiuchi*

Yoshinkai aikido-stilart, der ligger tæt op ad de første kamporienterede stilarter, som *Ueshiba* underviste i. Ligger tæt op ad *Daito-ryu aikijujutsu*. Yoshinkai lægger mere vægt på kamp-effektivitet og hård træning og mindre på *ki*-træning (mental træning).

Yoshin-ryu klassisk japansk kampscole. Indeholder en række skoler med våbenteknikker og tomhånd.

Yudansha betegnelse for sortbælter i budo - modsat elever *mudansha*.

W

Wado-ryu karate skabt i 1934 baseret på shotokan karate og Shinto Yoshin-ryu jujutsu. Ikke-kontakt konkurrencesport.

Wakizashi. Kort til mellemlangt sværd. Se under *Daisho*.

Waza Oversættelse: teknik. Suffix til kamptechnikker, f.eks. nage-waza (kasteteknikker), atemi-waza (angreb mod smertepunkter), kanzetsu-waza (låseteknikker), shime-waza (strangulerings-teknikker).

Z

Zazen siddende mediterende stilling. Nogenlunde svarende til "lotusstilling" med fødderne samlet over inderlårerne. Anvendes under udøvelse af meditation Soto-zen (se under *Zen*)

Zen japansk gren af buddhismen med hovedvægt på meditation. Kom til Japan i 1200-tallet fra Kina. Der er flere retninger af Zenbuddhismen. Meditationens formål er at opnå satori (den totale

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 66 / 80

oplysning i et pludseligt klarsyn, dvs. eksistensforståelse). Al forståelse og handling skal ske intuitivt og ikke efter refleksion. Gennem selvfordybelse at forstå den kosmiske sjæl.

Zen betyder komplet, helhed, selve altet.

Det centrale i Zen er sindsro, sjælelig balance, frygtløshed og spontanitet har haft en afgørende betydning for udviklingen af den japanske kultur. Vejen til afklaring og erkendelse går ikke gennem studier af hellige skrifter, ritualer og ceremonier men gennem meditation og spontan forståelse af dagligdagens logik. Oplæring sker i de zenbuddhistiske templer hos en zenmester, kaldet Roshi. Templernes udformning og strenge enkelhed adskiller sig tydeligt fra de farverige og voluminøst udsmykkede buddhistiske.

Der er tre store retninger inden for Zen.

- *Rinzai-zen*, har sin fokus på pludselig oplysning og afklaring gennem anvendelsen af ulogiske spørgsmål og gåder, *koan* (se dette).
- *Soto-zen*, vægter siddende meditation, og
- *Obaku-zen*, der anses for en mere folkelig retning, omfatter påkaldelse af Amida Buddha som middel til erkendelse.

Zenbuddhismen fandt sin form og fik en kolossal politisk indflydelse i Muromachi-perioden (1392-1568).

I *Tokugawa-perioden* (1603-1868) havde Zen fortsat en meget betydelig politisk indflydelse og stod for indførelsen af *Ny-kongfuzianismen* (se *Kongfuzianisme*) som statslære. Det fik en afgørende betydning for samuraistanden, hvis *bushido* (samuraiens moralkodeks - se *Bushido*) blev et udtryk for den gamle moralkodeks for krigeradlen, en og kongfuzianismen.

Zen henvendte sig især til krigeradlen og de intellektuelle.

På trods af at Zen vægter det ophøjede og hæver sig over hverdagen, har Zen samtidig haft en betydelig indflydelse på japansk militarisme. Selv om Zen for den brede befolkning ikke adskiller sig væsentligt fra andre buddhistiske retninger, men står for den japanske kulturs forfærdredrykelse. Zen har haft og har stadig stor betydning for indøvelsen og udøvelsen af specielt budoformer, hvor en række af Zens grundlæggende mål som sindsro, frygtløshed og æresfølelse (forstået som medmenneskeligt ansvar) er gennemgående træk.

I Vesten er der en række Zentempler, der især rekrutterer sine medlemmer blandt intellektuelle.

Zenga klassisk zenbuddhistisk malerkunst. Som Zen af kinesisk påvirkning i 1300-tallet. Hvor kunsten forsvandt i Kina, fandt den et særligt udtryk i Japan i tuschmalerier med kombinerede billeder og tekster. Motiver var patriarker, landskaber, koan (se dette) eller en cirkel, der udtrykker zenbuddhismens tomhedsbegreb.

Vigtigste japanske ideogrammer (skrifttegn) for de store kampsystemer:

Jujutsu

Budo

Bugei

Bujutsu

Judo

Kendo

Karate

Goshin-jutsu

Aikido

Kobudo

Ninjutsu

Læsere, der ønsker større viden om japanske begreber og teknikker, kan anskaffe det fremragende opslagsværk "Encyclopedic Japanese-English Dictionary of the Japanese Martial Arts" af George W. Alexander og Bo M. Jespersen, Yamazato Publications, USA, 2002 ISBN 0-9631775-6-8. Værket er på ca. 400 sider

Andre asiatiske landes kampsystemer – en hurtig oversigt

Kina

Før læsning om kinesiske systemer

Japanske contra kinesiske kampsystemer -notat

Der er mange iøjnefaldende forskelle mellem japanske og kinesiske kampsystemer. En af de afgørende vigtige var den sociale status, som krigeren havde. I Kina havde han en lav status og i Japan tilhørte han en højt privilegeret krigeradel, der reelt sad på samfundsmagten. Den japanske krigerklasse strakte sig fra Japans ubestridt rigeste og mest magtfulde mænd til økonomisk forarmede krigere, der trods deres elendighed besad betydelige privilegier indtil Meiji-restorationen i 1867-68.

En anden betydelig forskel mellem Japan og Kina var buddhistiske munkes og en række templers kolossale indflydelse på kinesiske kampsystemer. Det billede ser man slet ikke i Japan, hvor der ganske vist var krigermunke, men de havde ikke nær den samme indflydelse som i Kina.

Modsat Japan udviklede kineserne et stort antal boksesystemer (slag- og sparkesystemer). De havde fællesbetegnelsen *Ch'uan-fa*, som betyder metode for næver, hvoraf navnet "bokse-system" selv om det ofte fortrinsvis var baseret på spark.

På mange måder indtager Kina en helt usædvanlig central placering indenfor de orientalske kampsystemer. Langt de fleste af f.eks. de japanske og koreanske systemer er importeret fra Kina og derefter tilpasset modtagerlandets kultur. For Japans vedkommende med en enestående dygtighed. Eksporten af de kinesiske systemer til Vesten især efter 2. Verdenskrig lider under en markant mangel på veluddannede og kvalificerede lærere, og mangler totalt den stærke organisation bag systemerne, som præger Japan. Dette betyder, at der ofte er alvorlige huller i lærernes uddannelse og dermed mangler og fejl i undervisningen. Årsagerne skal bl.a. søges i, at det har været forbudt at træne systemerne i kommunist-Kina (undtagen T'ai-chi som mental træning men ikke som kampsystem). Så der har været et hul på ca. 50 år i en systematisk instruktøruddannelse. Kinas lukkethed gør samtidig, at der ikke som i Japan har været en uddannelse og opdragelse af vesterlandske instruktører. Til gengæld har de kinesiske systemer den fordel at være meget velbeskrevne i mange århundreder. Ligesom de japanske kampsystemer (våbensystemerne under bu-jutsu (se dette) og tomhånds-systemerne under Ju-Jutsu (se dette)) er de gamle kinesiske systemer hemmelige, hvilket skal forstås som, at systemernes udøvelse og oplæringen af elever skete under streng håndhævelse af hemmeligholdelsen af teknikkerne. Der er fortsat en række omhyggeligt hemmeligholdte kinesiske systemer, hvor træningen i systemerne udøves i broderskabs-lignende organisationer, og hvorfra så godt som ingen teknikker slipper ud.

Bodhidharma. Indisk buddhistmunk, der skulle være kommet til Kina ca. 500 e.v.t.. Kaldes P'u Ti Tamo på kinesisk og Daruma Daishi på japansk. Overleveringen mener, at han under-viste kinesiske

munke i boksning og skulle være skaberen af Shaolinboksning. Der er ingen bevisførelse herfor, og det vides da også, at boksning eksisterede i Kina før år 500 e.v.t.

Chien klassisk tveægget kinesisk sværd.

Ch'in-na er i dag et samlet selvforsvarssystem, der både indeholder slag, spark, kast og låse-teknikker. Formålet er at bruge mindst mulig kraft. I lighed med de japanske systemer er angrebene rettet mod modstanderens sårbare punkter, *Tien-hsueh* (på japansk atemi-waza), ofte ved brug af tryk og greb. Udføres altid meget hurtigt og uden brug af fysisk styrke på trods af at eleven optrænes til ekstrem fysisk styrke specielt underarme og hænder. De første år af indlæringen anvendes til fysisk træning, anatomilære og kunsten at angribe sårbare punkter. Hertil følger udbalancering og grundskolen i kontrolteknikker. På trods af, at Ch'in-na hører til de hemmelige kampsystemer og var godt skjult i mange generationer, er det alligevel et af de få systemer, der er blevet eksporteret til vesten, men med meget ringe udbredelse og som hovedregel med (som kineserne udtrykker det) med et "latterligt resultat". En del forskere har den opfattelse, at Ch'in-na blev indført i Japan omkring 1600-tallet og danner grundlag for nogle stilarter inden for den japanske ju-jitsu. Blandt andet skulle den meget hårde træning af Ch'in-na-studerende have inspireret en række ju-jutsuskoler.

Oprindeligt var Ch'in-na et avanceret brydesystem, der blev anset for grundlaget for alle kinesiske brydesystemer.

Ch'uan "Næve". Betegnelsen refererer til et kinesisk boksesystem (f.eks. T'ai-chi-ch'uan). Ses hyppigt som suffix til navne på boksesystemer.

Ch'uan-fa kinesisk betegnelse for kinesisk boksning. I Vesten kaldet *Kung-fu* (se dette) og i Japan kaldet *Kempo*. Ligesom i Japan havde tomhånds-systemerne - de kinesiske boksesystemer en ringe militær udbredelse, fordi slag, spark og brydning som hovedregel var nytteløst i kamp mod svært bevæbnede krigere, der som oftest var særdeles kompetente i våbenbrug. Derfor blev Ch'uan-fa (det vil sige boksesystemerne) for de professionelle krigere absolut sekundære systemer, ganske som ju-jitsu var det i Japan.

Chung-kuo-ch'uan "Kinesisk næve". Den kinesiske fællesbetegnelse for de kinesiske boksnings. Eksperter regner med lidt over 40 forskellige kinesiske boksesystemer.

Hsing-i "Sindets form" Kaldes også *I-ch'uan*. Kinesisk "indre" boksesystem. Et af de tre systemer under *Nei-cha* (se nedenfor). Bevægelserne er mest lineære (modsat *Pa-kua*, hvor bevægelserne er cirkulære). Alle bevægelser skal udføres lynhurtigt (modsat T'ai-chi hvor bevægelserne er langsomme). Kroppen er afslappet indtil sidste øjeblik i teknikkenes udførelse. Der findes fem grundlæggende teknikker i Hsing-i: P'i ch'uan (splitning), Peng ch'uan (knusning), Ts'uan ch'uan (gennemboring), P'ao ch'uan (bankning) og Heng ch'uan (krydsning).

Jukendo en ny form for kinesisk boksning, udviklet i Taiwan i begyndelsen 1970'erne. Er bygget over syv forskellige kinesiske boksesystemer.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 69 / 80

Kinesiske boks-systemer

Mange kinesiske boks-systemer er velbeskrevne, også i metode og hvad angår stormestre gennem tiderne. Nogle går mere end 1000 år tilbage. Skemaet vil vise, hvor omfattende de kinesiske boksninger er. De store systemer er:

Navn	Region	Bemærkninger
Ch'a Ch'uan	Nord	Ch'a er artsbetegnelsen. Særlig populært ml. kinesiske muslimer. Indeholder lange og graciøse bevægelser.
Ch'ang Ch'uan	Nord	<i>T'ai-chi</i> var oprindeligt kendt under navnet <i>Ch'ang Ch'uan</i> . For tiden er alle kinesiske boksninger indbefattet under navnet. Imidlertid, kan der argumenteres for, at bløde såvel som hårde systemer, der anvender smalle fodstillinger og kortere slag/stød falder uden for betegnelsen.
Ch'o Chiao	Nord	Anvender højt sparkende metode, fortrinsvis anvendt i Kao-yang Hsien i Hopei.
Chung Ch'uan	Syd	Et kort og kraftfuldt system. <i>Chung</i> betyder her "tung".
Fan Tzu	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
Hao Ch'uan	Syd	Trane boksning. Omfatter også <i>Pai-hao</i> (Hvide Trane). Populært i Fukien og Taiwan gennem mere end 200 år. Basis er (1) solidt fodfæste, (2) piskende (snappende) og cirkulære armbevægelser, og (3) korte skridt.
Hou Ch'uan	Nord	Også betegnet <i>Ta Sheng</i> efter en kraftfuld abe fra en berømt kinesisk roman. Metoden omfatter usædvanlig højt tempo og bevægelighed.
Hsing-i Ch'uan	Nord	Et af de grundlæggende interne (meditative) systemer. (Se tekst i dette leksikon).
Hua Ch'uan	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
Hung-chia Ch'uan	Syd	Grundskole i de sydlige boks-systemer.
Hung Ch'uan	Nord	Et gammelt, ikke mere anvendt system
Kung Li	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
Liang-i	Nord	"Two Instrument Boxing". Internt system, der betoner <i>ch'i</i> , skulder-energi, og dobbelt slag. Populært i Anhwei.
Li-chia Ch'uan	Syd	Betegnelsen anvendes som navnetilføjelse til andre systemer. Et grundlæggende sydligt system.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 70 / 80

Navn	Region	Bemærkninger
Liu chia Ch'uan	Syd	Betegnelsen anvendes som navnetilføjelse til andre systemer. Et grundlæggende sydligt system.
Liu-ho Ch'uan	Nord	"Seks kombinationer" .. Angiveligt skabt under Sung dynastiet, Hua Shan i Shansi.
Liu-ho Pa-fa	Nord	"Seks kombinationer og otte Metoder boksning"
Lo-han Ch'uan	Nord	"Buddhas disciple". En variation af Shaolin.
Mien Ch'uan	Nord	Navnet angivet "blød" og "uendeligt". Et blødt system med høj dynamik. I dag stort set kun som æstetisk opvisningsgymnastik.
Mi Tsung-i	Nord	Et berømt system med brug af hurtige og desorienterende vendinger og angreb. Også betegnet <i>Yen Ch'ing</i> .
Mo chia Ch'uan	Syd	Betegnelsen anvendes som navnetilføjelse til andre systemer. Et grundlæggende sydligt system.
Pa-chi Ch'uan	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
Pa Ch'uan	Syd	"Otte næver".
Pa-kua Ch'uan	Nord	Et grundlæggende internt system med anvendelse af håndflader.
P'ao Ch'ui	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
P'i-kua Ch'uan	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
Shaolin Ch'uan	Nord	Navngivet efter Shaolin templet i Honan. Anvendes normalt som fælles betegnelse for alle hårde systemer. Er imidlertid et nøje systematiseret system i sig selv. Se beskrivelsen i dette leksikon.
Ta-ch'eng Ch'uan	Nord	"Store resultater". Udviklet fra Hsing-i.
T'ai-chi Ch'uan	Nord	"Ultimativ storhed". Betegnet som dronningen over de interne systemer. Anvendes i dag for systemets fysisk-mentale træningselementer.
T'ai-i Ch'uan	Nord	"Stort sind".
T'ai-tzu Ch'uan	Nord	Opkaldt efter den første kejser i Sung dynastiet. Også betegnet som T'ai-tzu Ch'ang Ch'uan.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 71 / 80

Navn	Region	Bemærkninger
Tang-lang	Nord	“Knæler (zoologisk)boksning” Omfatter stødende, kløvende armbevægelser og hurtige drejninger.
T’an T’ui	Nord	“Springende ben”. Lave spark i grupper af ti. Populært blandt kinesiske muslimer.
T’an T’ui	Nord	“Dybe ben”. Ekstremt lave spark, aldrig over knæhøjde. Udbredt i Hopei.
T’i T’ang	Nord	Omfatter især mange teknikker med kamp under fald eller liggende.
Ts’ai-chia Ch’uan	Syd	<i>Ts’ai-chia</i> er artsbtegnelsen. Et grundlæggende sydligt system.
Ts’ai-li Fu Ch’uan	Syd	
Ts’ui Pa Hsien	Nord	“Otte berusede alfer”. En af formerne i <i>T’i T’ang</i> . Et graciøst og meget vanligt system. Bokseren forsøger at angribe en uopmærksom modstander ved at simulere ude af balance ved at halte og slingre rundt (deraf navnet).
Tuan Ch’uan	Nord Syd	Betegnelse for korttrækkende systemer. Mange varianter.
T’ung P’i	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
Tzujan Men	Syd	“Spontan boksning”. Formål er gennem hård indledende træning under ekstremt stramme rammer at nå frem afslappede og elegante bevægelser.
Tzu-men	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen.
Yueh’s San-shou og Lien Ch’uan	Nord	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen trods anvendelse i dag, især på det kinesiske fastland..
Yung-ch’un Ch’uan	Syd	Ikke nærmere beskrevet i litteraturen

Kilde: Draeger&Smith, Comprehensive Asian Fighting Systems, 1983

Kongfuzianisme kinesisk filosofisk tradition navngivet efter filosofen Kong Fuzi (Confucius, Konfutse) ca. 500 f.v.t. Indholdet var bygget over korrekt adfærd og en række etiske leveregler, f.eks. “Gør ikke mod andre, hvad du ikke ønsker, de skal gøre mod dig”. Der er ikke efterladt værker men en række

dialoger med disciple. Kong Fuzi blev selv centrum for dyrkelse, og templer blev oprettet over hele det kinesiske rige.

Den kinesiske betegnelse er *Ru*, der betyder "kyndig".

Kungfuzianismen har haft en kolossal betydning for Kina op til i dag og i en særlige form i Japan, hvor den fortsat præger kulturen og er meget synlig.

Omkring 950 e.v.t. opstod Ny-konfuzianismen (neo-konfuzianismen) med betydelig inspiration fra buddhismen, der tilførte kongfuzianismen morallære et metafysisk aspekt gennem buddhismens meditation. Ny-kongfuzianismen er en højt udviklet religiøs filosofisk retning, der har undergået en lang række udviklinger mod og væk fra buddhismen.

I 1800-tallet fik en stigende og militært aggressiv vestlig indflydelse en renæssance for den oprindelige kongfuzianisme. Omkring 1900 blev der udviklet nye retninger, der søgte at forene den klassiske kongfuzianisme med stærkt filosofiske kongfuzianske retninger og igen med vestlige filosofiske retninger.

Kongfuzianismen fik en meget stor indflydelse på de religiøse, kulturelle og filosofiske udviklinger i Korea og Japan.

Kung-fu (Gung Fu) er antagelig den form for kinesisk boksning, som er mest kendt i Vesten. Hvor Vesten anvender betegnelsen kung-fu for det kinesiske *Ch'uan-fa*, bruger japanerne betegnelsen *Kempo*.

Oversættelsen af kung-fu er "et udført arbejde". Navnet kung-fu dækker i virkeligheden en fælles betegnelse for begrebet "øvelse", og antages at være blevet overført til Vesten ved en fejlagtig oversættelse/fortolkning af det kinesiske navn *Ch'uan-shu* eller betegnelsen for boksesystemet *Kuo-shu*, som betyder "national (kamp) kunst". Der er ikke nogen klar enighed, hvorvidt kung-fu refererer til det ene eller det andet af de nævnte.

I USA er kung-fu i dag i praksis betegnelsen for kinesisk boksning. Således ser man også betegnelsen for et af Shaolin-systemerne *Wing-chun* blive kendt som *Wing-chung-kung-fu*.

Modsat den japanske karate har kung-fu fortrinsvis mellemlave spark. I praksis er kung-fu betegnelse for flere forskellige kinesiske boksesystemer.

Der findes ikke noget gradssystem i den kinesiske boksning, kun elever og lærere. Ganske vist har kung-fu indført et gradssystem, som antagelig er en af de vigtigste forudsætninger for markedsføring i Vesten. Ydre rangsymboler er af afgørende betydning for vesterlændingen.

Kun-tao kinesisk kampsystem, der ikke forefindes i en sportslig variant. Et af de næsten hemmelige systemer, som kinesiske udvandrere bragte med sig. Er især udbredt i hemmelige kinesiske selskaber i Singapore, og blandt de store kinesiske grupper i Indonesien og Malaysia. Som med mange kinesiske kampsystemer er bevægelserne udledt fra imitation af dyre-bevægelser. *Kun-tao* er fortrinsvis et defensivt system baseret på cirkulære bevægelser, men også med meget offensive teknikker og lineære bevægelser.

Selvom systemet fortrinsvis er tomhånd indgår der en række forskellige håndvåben. Systemet skønnes at have haft en ganske stor indflydelse på de indonesiske *Pentjak-Silat*, og endog den kendte Bali abedans, ketjak, antages at stamme fra Kun-tao. Systemet antages at være udviklet blandt eksilkinesere på Bali, men dette er uklart.

Kun meget få ikke-kinesere får adgang til at træne systemet. Systemet har ikke haft nogen appel til vesterlændinge, hvor de måtte have haft mulighed for at træne det, på grund af krav om daglige, timelange øvelser af stillinger, bevægelser, slag, spark og parader.

I dag findes der en række "populære" sportsvarianter i form af karate-do specielt i Indonesien, hvor det oprindelige kampsystem Kun-tao er forbudt af myndighederne. Det oprindelige system er ikke ment som en sportsform og anses af udøvere af den oprindelige form som uegnet til sportskonkurrence (det samme problem som ses i den japanske ju-jutsu, se afsnit *Sportsform - Budo og Jutsu som konkurrencesport*).

Kuo-shu, som betyder "national (kamp) kunst". Erstattede i 1920'erne det tidligere navn *Wu-shu*, som dog blev genindført i 1960'erne.

Nei-chia ("den bløde skole" eller "den indre skole"). Betegnelse for et antal defensive boksesystemer, hvor mental træning er vigtigere end den fysiske. *T'ai-chi-ch'uan* (se afsnit), *Pa-kua-ch'uan* og *Hsing-i*, hører under den indre skole.

Blandt de kinesiske boksesystemer er der omkring 50 store systemer, opdelt i "indre" og "ydre", som alle er kendte og vel dokumenterede med udførlige beskrivelser af systemernes store mestre. (Se *Shaolin-ssu* (*Wai-chia*) "den ydre skole").

Pa-kua-ch'uan "Otte diagrammer" Kinesisk boksesystem under *Nei-chia* (se ovenfor). Baseret på lynhurtige cirkulære bevægelser, vandret styrke og anvendelse af den åbne hånd (modsat f.eks. *Hsing-i*). Hovedtrænings-øvelsen er at "gå rundt i cirkel", hvor kroppen lærer at dreje rundt og rotere.

San chet kwon kinesisk våben opdelt i tre elementer (hvert af ca. en meters længde) og forbundet af et samlende led.

Shaolin-ssu *Wai-chia* ("den hårde skole" eller "den ydre skole"). Betegnelse for en række systemer, der stammer fra Shaolin-templet i Honan og som lægger vægt på teknisk færdighed, benhård disciplin og er yderst aggressive. Dog indeholder mange shaolin-systemer også de såkaldte bløde systemer. Kendte systemer er *Tang-lang*, *Bak-hok-pai* og *Hung-gar*. Oprindeligt indeholdt Shaolin-boksning 18 former, der blev udvidet til 72. Det antages, at over 100 forskellige boksesystemer udgår fra Shaolin i de mere end 1000 år, som templet har været et af mange uddannelsessteder for kinesisk boksning. Templet blev grundlagt omkring 500 e.v.t. Det formodes, at der har været flere Shaolintempler.

Der regnes med fem skoler under Shaolin: *O-mei Shan*, *Wu-tang*, *Fukien*, *Kwantung* og *Honan*. Disse skoler bygger på de fem basisformer: Drage, slange, trane, Tiger og Leopard. Skolerne er derefter inddelt i tre hovedformer: *Hung chia* (hård stil - såkaldt extern), *Kung chia* (blød stil - dvs. intern (hvor meditation spiller en stor rolle)) og *Yu chia* (hård og blød - extern og intern). Disse igen har fire stilarter: *Ta-sheng Men* (Abe), *Lo-han* (Buddha), *Erh-lang Men* (Legendarisk Helt) og *Wei-t'o Men* (Guddommelighed).

Nogle forskere mener, at Shaolin er opdelt i en nordlig og en sydlig stilart. Det anføres også, at de sydlige var opdelt i fem skoler: *Ta-hung Men*, *Liu-chia Ch'uan*, *Ts'ai-chia Ch'uan* og *Mo-chia Ch'uan*. Der er dog ikke enighed om denne påstand.

Det fleste af myterne omkring træningen i templet er vrøvl. Ikke mindst myten om, at eleverne ikke kunne forlade templet. Faktisk kunne eleverne forlade templet efter eget ønske, og de fleste gjorde det og gør det. Dog skal man erindre sig, at de kinesere, der indmeldte sig, har haft en anden opfattelse af "stabilitet", end vi kender det fra Vesten.

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 74 / 80

Omkring år 1.000 e.v.t. blev skolerne udviklet til 18 stilarter, der ca. 100 år senere blev udviklet til 72 stilarter. Elever, der gennemført uddannelse på templet, blev sendt ud i landet for at starte lokale skoler. Omkring 850 e.v.t. under den store forfølgelse af buddhismen i Kina blev der ødelagt 4.600 og ca. 40.000 mindre buddhistiske templer i landet, hvilket også gik ud over shaolin, der dog fortsatte som centret for uddannelse af kinesisk boksning og var det i de efterfølgende ca. 1.000 år. Under den kommunistiske republik havde samtlige kinesiske kampformer meget vanskelige forhold og specielt de, der var underlagt templerne. De fleste steder ophørte uddannelsen af nye generationer af lærere. Derimod fik den kinesiske brydning (shuai-chiao) bedre vilkår

Der regnes med meget få udlærte shaolin-boksere uden for Kina, i tidens løb færre end 20. I dag fremtræder Shaolin Templet som et stærkt kommercielt og højt avanceret gymnastik- og kampdanscenter, der har rejsende forestillinger på showbasis.

På japansk kaldes Shaolin for Shorin.

Shuai-chiao - kinesisk brydning. Kan spores tilbage til i det mindste 700 f.v.t. og har til dato været en populær forlystelse. Omkring 1200 e.v.t. fik den kinesiske brydning en betydelig indflydelse fra den mongolske brydning, og i de efterfølgende århundreder blev der udviklet nye og mere videnskabelige træningsmetoder og teknikker. Har bl.a. haft en stor indflydelse på det komplekse kinesiske system Ch'in-na (se dette) og derigennem antagelig på den japanske ju-jutsu.. Den kinesiske brydning har dog ikke kunnet konkurrere med den langt hurtigere udviklede japanske judo. Som sportsform er Shuai-chiao ukomplet ved mangel på gulvarbejde og for ringe kompleksitet i kasteteknikkerne.

T'ai-chi-ch'uan sikkert det mest kendte boksesystem uden for Kina, dog ikke som boksesystem men som et mentalt træningssystem. Blev oprindelig betegnet som *Ch'ang Ch'uan*.

Der er uenighed om oprindelsen. T'ai chi er en kinesisk kampkunst funderet på daoismens forestillinger om, at eftergiveness besejrer fysisk styrke. Det indgår under *Nei-chia* ("den bløde skole" eller "den indre skole"). Se *Nei-chia*. T'ai chi har rødder tilbage i den våbenløse kamp-kunst, som bl.a. blev udøvet af munke.

I dag praktiseres det i Kina og i mange vestlige lande som en form for meditation i bevægelse, og er som sådan et typisk udtryk for de østasiatiske indre systemer, hvor den mentale træning er det vigtigste. Der udføres normalt meget langsomme bevægelser med glidende overgange. Målet er at få kroppens livsenergi til at cirkulere frit, hvilket skal sikre udøveren sundhed og harmoni.

I Kina havde T'ai-chi-ch'uan vanskelige kår især under kulturrevolutionen, da opgøret med taoismen var på sit højeste. Systemet blev forbudt som "feudal underkastelse og overtro". Imidlertid tillod man at anvende en række øvelser for den mentale træning. I den form er det blevet eksporteret til vesten under navnet T'ai-chi.

Alle bevægelser er cirkulære og søvngængeragtigt langsomme. De har alle deres udgangspunkt i en kamp-position. Den form, vi kender i dag, er således fortræningen til kamp. Denne form for øvelsesrækker ser man i stort set alle de orientalske kampformer. To andre "indre systemer", Hsing-i og Pa-kua, har de samme principper og karakteristika, men udføres hurtigt.

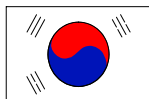
Det meste af den T'ai-chi-ch'uan, der praktiseres i dag, ligger meget fjernt fra det egentlige system. Derfor taler kinesiske eksperter da også om "virkeligt t'ai-chi" i modsætning til den populært dyrkede. På japansk kaldes T'ai-chi for *Tai-kyoku-ken*.

Tien-hsueh kunsten at angribe vitale punkter på angriberen. På japansk *Atemi-waza*, på indonesisk (f.eks. i Pentjak Silat) *Rahasia*.

Wai-chia (staves også Wei-chia) betegnelsen for de "eksterne kampsystemer" i de kinesiske boks-systemer. Se under Shaolin. Blev udviklet som modvægt mod de "interne" (indre) systemer, Nei-chia.

Wing-chun (oversat "smukt forår") også kaldet *Wing-chun-kung-fu* eller *Wing Tsun*. Også stavet *Ving Tsun*. Stilart inden for *Shaolin-ssu* (se dette) med hovedvægt på nærkamp ved anvendelse af slag og i mindre omfang spark. Grundlagt i 17. årh. af en kvinde. Har sin oprindelse fra kinesiske krigermunke. I Kina udøves stilarten kun i Hong Kong. Har i forskellige former fået en vis udbredelse i Vesten på grund af den amerikansk boende Hong Kong-kineser Bruce Lee's film. I denne vestligt prægede form er det den mest udbredte form for kinesisk boksning, af amerikanerne betegnet som kung-fu (se dette). Der findes kun tre katas (øvelsesrækker) i Wing-chun. Disse forventes mestret og indgår som krav for alle mellem-graduerede. Til sammenligning har de store japanske karateskoler omkring 10 og nogle næsten 20 katas, der alle skal mestres af de højere grader. Antallet af kata tages ofte som udtryk for et systems forædling.

Wu-shu svarer til den engelske betegnelse "Martial Arts". Wu-shu er fælles betegnelsen for adskillige hundrede kinesiske kampformer. Det er altså ikke et enkelt kampsystem, men et meget stort antal ofte meget forskellige fra egentlige kampsystemer til opdragen, fra den hårde/eksterne skole, *wai-chai*, til den bløde/interne skole, *nei-chai*. I 1920'erne blev navnet wu-shu ændret til *kuo-shu* "national kunst", men blev ført tilbage til wu-shu omkring 1960'erne.

Korea

Korea er først meget sent kommet ind på markedet for eksport af orientalske kampformer. Hvor Japan har eksporteret et utal af store systemer og Kina to-tre ud af et utal af store systemer, især gennem kinesiske indvandrere til USA, har Korea i virkeligheden kun udviklet og eksporteret kampsporten taekwondo. Den har til gengæld fået en meget stor popularitet. De fleste af de koreanske kampformer har deres oprindelse i det nordlige Korea og har derfor ikke fået nogen international udbredelse. Så godt som ingen af de store klassiske koreanske kampformer har overlevet til i dag. Undtagelserne er f.eks. Cireum, det store Farando og T'ang-su. Ingen af disse har dog nogen udbredelse uden for Korea. Et forsøg på at genoplive den meget gamle krigerkunst Hwarang-do som en pendant til den japanske ju-jitsu er ikke lykkedes.

Choi Hong Hi (1908-2002) koreansk shotokan-karateudøver. Grundlagt sportsformen Taekwondo i 1950'erne. Se *Taekwondo*.

Cireum, i dag en yndet nationalsport, men oprindeligt et militært nærkampsbrydesystem, ligesom den japanske *Sumo*, men med udgangspunkt i de kinesiske og mongolske militære kampbrydesystemer, f.eks. det meget kendte *Shuai-chiao*.

Farando gammelt koreansk kampsystem. Blev også betegnet *Taekyun*. Omfattede følgende teknikker: Hovedstød, hårpiskeslag, skulderslag, hånd- og armslag, knæspark, fodspark. Faran-do har ikke haft nogen synlig indflydelse på den moderne koreanske karate taekwondo.

Hapkido også kaldet Hoshinsool. Nyere koreansk selvforsvarssystem fortrinsvis baseret på japanske kampformer, f.eks. elementer fra karate, ju-jitsu, aikido og judo. Medregnes ikke til taekwondo eller de klassiske koreanske kampformer, som i øvrigt har haft stort besvær med at overleve.

Hwarang-do - allerede meget tidligt, længe før naboerne, toppede udviklingen af de koreanske krigere, *Hwarang*, som havde deres storhedsperiode i 800-tallet. Som ridderadel gik Hwarang allerede under før år 1000.

Hwarang-do betyder "Vejen for blomsten af manddommen" og var en militær religiøs skole, der blev grundlagt i 600-700 tallet. Den dannede grundlaget for det asiatiske ridderideal, hvor ridderens høje moral blev sat lige så højt som hans kamptekniske færdigheder. Ganske som det blev tilfældet i Japan og i Europa. I 1200-tallet fik kampsystemerne en opblomstring, stærkt præget af Kina. Omfattede en lang række kampteknikker til fods og til hest. En ny form af Hwarang-do med klar inspiration fra ju-jitsu kom til USA med koreanske indvandrere og dyrkes den dag i dag, men har ikke mange udøvere.

Keupso Chirigi svarer til det kinesiske *tien-hsueh* og det japanske *atemi-waza*, kunsten at angribe sårbare og dødelige punkter. Der indgår angreb mod 40 forskellige punkter.

Kung-sool bueskydningskunst med rødder i det gamle Kina. Der er over 100.000 udøvere i Korea i dag. Indgik tidligere bl.a. som bueskydning fra hesteryg.

Pakchigi udviklet fra den klassiske *kwonpup* disciplin betegnet *samiwol*. Et noget ustruktureret kampsystem alene baseret på skaller. Er særlig populært i det nordøstlige Korea.

Taekwondo (Kor.) Vejledende oversættelse: "Slagets og sparkets vej". Sydkoreansk kampsport. Sportsformen Taekwondo kan med sikkerhed tidsfæstes til efter 1945 og fandt først nogen udbredelse i 1950'erne efter afslutningen af Koreakrigen, men fik først national og international udbredelse fra 1960'erne og 1970'erne. Skaberen af den nye Taekwondo var Choi Hong Hi (1908-2002) under stor indflydelse fra den japanske karateform Shotokan, men med høje og cirkulære spark. Sydkoreanerne meldte sig sent på den internationale arena med sports-boksesystemet taekwondo, som er en typisk kampsport - en koreansk pendant til den japanske sportskarate. Kort efter uafhængigheden i 1948 men reelt efter Koreakrigen i 1953 udviklede sydkoreanerne kampsporten taekwondo med inspiration fra den kinesiske boksning, fra den ligeledes temmelig nye japanske Shotokan-karate (fra efter 1935) og fra de gamle, koreanske T'ang-su-systemer. Systemet fik først sit navn Taekwondo i 1955. Er især bygget på høje og roterende spark. Der indgår to vigtige elementer i træningen af taekwondo, omfattende øvelser i vejrtrækning og kata (forudbestemte øvelsesrækker (se kata)), der på koreansk betegnes Poomse. En taekwondomester kendes ligesom karatemesteren på sin beherskelse af et stort antal kata. Ca. 20, der på mange måder adskiller sig fra de traditionelle karate-katas. Taekwondo er et sportssystem - ligesom f.eks. europæisk boksning - og ikke et kampsystem eller selvforsvarssystem. Markedsføringen af sportsboksesystemet er sket dygtigt og effektivt til stort set hele verden. Ligesom karate er det en "syntetisk" kampform alene med et sportsligt og opdragelsesmæssigt sigte. I dag er kampsporten en olympisk konkurrencesport (blev godkendt i 1980, meget imponerende efter kun ca. 25 års eksistens).

Taekwondo slog sin status som amatørkampsport og ikke selvforsvarssystem fast ved at blive anerkendt som en olympisk sportsdisciplin i 1994 (blev demonstreret på Olympiaden i 1988). Koordineres nu af World Taekwondo Federation, grundlagt 1973 efter en række skandaler i det oprindelige Korean Taekwondo Association

En del taekwondoklubber har valgt at sammenblende deres sportsform med kampteknikker fra helt andre systemer, der ligger langt fra taekwondoens traditioner, teknikområde og formål og kan ikke betegnes som taekwondo. Andre variationer som "Show Taekwon" er en danseform uden nogen sammenhæng med koreanske traditioner, koreansk kultur, musik - eller taekwondo. Kun underholdning i popgenren. Korea har ligesom Kina men modsat Japan en meget lang tradition for tomhånds-kampsystemer med fællesbetegnelsen T'ang-su, og som omfattede en lang række systemer. Navnet tae-kwon-do kendes tilbage til den koreanske middelalder, men har intet med den moderne taekwondo at gøre.

T'ang-su. I 1200-tallet udviklede koreanske klostre et samlet kampsystem, *T'ang-su*, som fik stor militær udbredelse. Modsat tidligere kom sværdet til at spille en ganske betydelig rolle. Gennem tiden fik tomhånds-systemerne overvægt, men våben blev dog bevaret. De udledte systemer var f.eks. *Subak*, *Tae-kwon*, *Kwonpup*, *Tae-kwon-pup*, *Taekyun*, *Farando* og *Tae-kwon-do* (som ikke må forveksles med vor tids sportsform). Som i alle de øvrige orientalske kampsystemer spillede angreb mod sårbare og dødelige punkter en central rolle. Man hentede især inspiration i den kinesiske *Tien-hsueh* (japanske *Atemi-waza*), som er aktion mod sårbare eller dødelige punkter på kroppen. Den tilsvarende koreanske *Keupso Chirigi* havde ikke blot som formål at fremkalde smerte og choktilstand, men også gennem tryk at ødelægge blod-cirkulationssystemet.

Yu-sool "blød kunst", et selvforsvarssystem, der var stærkt påvirket fra Kina. Man kan kalde det for en form for brydning i lighed med den japanske judo. Systemet holdt sig op til vore dage, hvor den koreanske fortolkning af judo blev kaldt *Yudo*.

Andre asiatiske lande

Blandt de vigtigste andre asiatiske lande, der har store kampsystemer, skal nævnes: Indien, Pakistan, Burma, Thailand, Indonesien, Malaysia og Filippinerne. Der er udarbejdet en kort oversigt over de mest udbredte systemer i disse lande. Den kan rekvireres. Man skal især være opmærksom på den tætte forbindelse mellem et stort antal klassiske og rituelle danse og kampsystemerne, ikke mindst våbensystemerne, hvor kampelementet i dansen træder tydeligt frem netop på grund af våbenet. Sammenhængen mellem dans og kamp dog går begge veje, forstået som med en lige vægtning under udøvelsen. Ofte indgår danse-elementer som en integreret del af kamptræningen.

Blandt de våben, der ofte ses i det kolossalt store geografiske område Malaysia og Indonesien, er Kris'en i dens mangfoldige og særprægede udformninger. Kris'en indgår da også i et utal af danse, f.eks. på Bali til glæde bl.a. for turisterne, og i et stort antal kampsystemer, der hverken har sport eller opvisning som formål.

I Vesten har systemerne fra de ovenfor nævnte lande (Indien, Pakistan, Burma, m.v.) kun en begrænset betydning og overhovedet ingen eller ubetydelig udbredelse. Alle med et blot nogenlunde kendskab til østerlandske kampformer kender til tre store og meget traditionsrige systemer, der skal nævnes her.

Thailand

Thai-boksning, Thailand, *Muay-Tai*, der hører til blandt de højst agtede af de asiatiske bokse-systemer. Muay-Tai-mestre har da også opnået fremragende resultater i europæisk boksning, bl.a. verdensmesterskaber.

Thai-boksning er et hårdt og oprindeligt meget brutalt boksesystem, hvor dødsfald ikke var ukendte under konkurrencer. Faktisk regnes Thai-boksning til den sport, der har de fleste utilsigtede dødsfald. De tilsigtede dødsfald indgik tidligere i Thai-boksning og blev betegnet *Su-dai*, kamp til døden. Det stammer fra midten af 1500-tallet. Ligesom Burmesisk boksning har Thai-boksning sin oprindelse i Kina og med betydelig indflydelse fra gamle indiske bokse-systemer. Et meget stort antal af lærerne var buddhistiske munke. Systemets styrke ligger i sparkene, hvorimod slag regnes for relativt ringe i forhold til en række andre kampsystemer. I moderne Thai-boksning anvendes tiden beskyttelsesmidler, f.eks. handsker. I den klassiske Thai-boksning anvendte man hænderne indviklede i bomuldstykker og dyppede i flydende gummi, indtil der forekom en dødsensfarlig handske af størknet gummi.

Systemet har haft stor inspiration på den franske *Savate* (populært kaldet "fransk karate"). Selv om *Muay-Tai* var på sit højeste i 1700-tallet, har den stadig en kolossal popularitet i Thailand. Har sammen med andre asiatiske kampsporter desuden inspireret den nye, amerikansk kick-boksning.

Indonesien

Pentjak-Silat fra Indonesien. *Pentjak* dækker bevægelsen, den fuldstændige kropskontrol, og *Silat* kampen.

Udførelsen af Pentjak findes også i en kunstform, en slags folkedans eller øvelsesrække, der ofte udføres til musik. Der findes flere end 150 registrerede Pentjak stilarter og ca. 20 hovedstilarter indenfor kampsystemet Pentjak-Silat, der alle mere eller mindre er baseret på meditation, dvs. total mental og fysisk kontrol.

Klassisk Pentjak-Silat har hentet stor inspiration fra dyrenes bevægelser, ligesom i Kina, men kombineres ofte med våben. Fortrinsvis knive, korte og lange stave og pile. Desuden indgår hypnose og selvhypnose som vigtige elementer i den klassiske form. Kampsystemerne indeholder de klassiske kampteknikker slag, stød, tryk, spark, kast, låse og stranguleringer. I al klassisk Pentjak-Silat indgår: *Jurus* "de anatomiske våben", dvs. brug af kroppens dele (hænder, knoer, hoved, m.v.) som våben; *Langkah* bevægelser til understøttelse af kroppen som våben; *Bunga* formel etikette for træning og kamp; *Sambut* sparringøvelser med en eller flere angribere; *Rahasia* angreb mod sårbare og dødelige punkter (det kinesiske *tien-hsueh* og det japanske *atemi*) og *Kebatinan* den mentale træning. I sammenhæng med beherskelsen af disse elementer indgår træningen i brug af et utal af våben.

Pentjak-Silat mesteren betegnes *Pendekar*, af hvem total beherskelse mentale kræfter forventes - det tekniske kommer i anden række og afledes af den åndelige/mentale træning. Som i alle de store orientalske kampsystemer indgår der daglige og timelange øvelser ofte af fragmenter af en teknik. I Europa trænes Pentjak-Silat især i Holland med indonesiske indvandrere som lærere, her er der især lagt vægt på slag/spark. Under den hollandske besættelse af Indonesien blev Pentjak-Silat og andre kampsystemer forbudt. I denne periode gik systemerne under jorden og blev udøvet i hemmelige

selskaber. Som man i Indonesien fortsat ser det blandt eksilkinesere og deres hemmelige systemer f.eks. *Kun-tao*

Der findes flere nationale forbund for udbredelsen og harmoniseringen af de mange Pentjak-Silatstilarter.

Pentjak-Silat udgør udviklingsgrundlaget for bl.a. det malayiske **Bersilat**, der trods mange ligheder også indeholder store forskelle. Men ligesom i Pentjak-Silat har også Bersilat udviklet moderne former - som man også ser det i japanske og kinesiske sportsvarianter (f.eks. en række karatestilarter, nogle former for såkaldt sports ju-jitsu, t'ai-chi), der totalt har flyttet den moderne form fra det oprindelige kampsystems formål og metode, at kamplementet fortøner sig, og selve variationen er urealistisk i en reel kampsituation.

Filippinerne

Arnis - egentlig: Arnis de Mano. Filippinerne.

Det mest kendte philippinske kampsystem er **Arnis**, som trænes over det meste af verden. Det er et system med en eller to stave. Det er en udbredt misforståelse, at systemet er af spansk oprindelse. Det er en asiatisk kampkunst. Denne misforståelse er endog udbredt i Filippinerne, antagelig på grund af at der anvendes spanske navne i kampkunsten og som betegnelse for de anvendte våben.

Der findes tre hovedstilarter inden for Arnis:

- **Espada a Daga** (sværd og daggert) en lang og en kort træstav (*Muton*). Det er den mest populære form.
- **Solo Baton**, men én lang muton. Har stor udbredelse
- **Sinawali**, som er langt det farligste system indenfor Arnis. Det vanskeligste system er med to lige lange stave.

Siden 1949 har der været afholdt sportskonkurrencer i Arnis. Det virker lidt sært, da der ikke findes kampregler. Udover de tre nævnte stilarter er der en række andre, hvoraf en del er hemmelige.

Der indgår tre traditionelle træningsmetoder i al klassisk Arnis-træning: *Mustration eller pandalag* for opøvelse af kunstnerisk beherskelse af stavenes bevægelser i såvel forsvar som angreb; *sombra tabak eller sanga at patama* låste øvelsesrækker, og endelig *larga muton eller labunang totohanan* for fri kamp for at udmanøvrere og overvinde en modstander.

Arnis blev brugt som model for udviklingen af et nærkampsystem for filippinske militære enheder i deres kamp mod spanierne i det 19. århundrede. Fra denne har der udviklet sig et selvforsvarssystem inden for hvilket der afholdes konkurrencer, som lider af det problem, at der ikke er udarbejdet ensartede standarder og regler.

De populære former for Arnis kan dyrkes på Far Eastern University i Manila.

Andre store, filippinske systemer

Er række andre kendte oprindelige filippinske systemer er bygget over de såkaldte **Moroland knive**, der indeholder 10-15 forskellige våbentyper. Moroland knivene indgik ofte i det over-ordnede system **Kali**, der blev forbudt af den spanske besættelsesmagt. Eksperter er (stort set) enige om, at Arnis systemerne har deres oprindelse i et eller flere af Kali-systemerne. Det har givet en del forstyrrelse, at

Vejviser i orientalske kampformer og –begreber.

Japan - Oversigt Kina og Korea

Side 80 / 80

spanierne under deres besættelse af Filippinerne bevidst har ønsket at give indtryk af, at systemet ikke alene var udviklet af spanierne, men også af spansk oprindelse og dermed importeret af spanierne.

En del af den Arnis, der trænes i Vesten er ofte en sær sammenblanding mellem en række indbyrdes uforenelige asiatiske stavs-systemer. ■